

СРПСКО КОЛО

• ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ • ГОДИНА XII • БРОЈ 126 • ЈУЛ — СЕПТЕМБАР 2026. • БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ПЕТАР ЂОКИЋ МИНИСТАР ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА
Република Српска је у
ери највећег енергетског
узлета у својој историји!

ВЈЕЧНИ СЈАЈ СМИЉАНА: ЈУБИЛЕЈ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ ОБИЉЕЖЕН ШИРОМ ПЛАНЕТЕ

170 година од рођења српског генија који је задиввио планету!

30. Сијело тромеђе у Стрмици

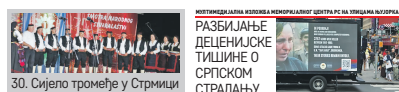
МУЛТИМЕДИЈАЛНА ИЗЛОЖБА МЕМОРИЈАЛНОГ ЦЕНТРА РС НА УЛИЦАМА ЊУЈОРКА

РАЗБИЈАЊЕ
ДЕЦЕНИЈСКЕ
ТИШИНЕ О
СРПСКОМ
СТРАДАЊУ

ВЈЕЧНИ СЈАЈ СМЈАНА: ЈУБИЛЕЈ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ ОБИЈЕЖЕН ШИРОМ ПЛАНЕТЕ
170 година од рођења српског генија који је задивио планету!

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Наташа Деветак
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЛТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

АДРЕСА:
Отона Жупанчича 14,
Нови Београд

МЕЈЛ: **srpskokolo@ssr.org.rs**
 ТЕЛЕФОН: **011/2270701**
 САЈТ: **www.ssr.org.rs**

ТИРАЖ: **7.000 примјерака**

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барajeво

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

Први број *Српског кола* изашао је у Загребу 1903. године. Рад је обновљен у Београду 2015. године. *Српско коло* је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Мјесечно. - ISSN 2466-3476 COBISS. SR-ID 219818764

ПРОИЗВОДЊУ МЕДИЈСКИХ САДРЖАЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Министарство за бригу о породици и демографију
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
- Фонд за избегла, расељена лица и сарадњу са Србима у региону
- ЈП Аутопутеви Републике Српске
- Град Лозница
- Град Јагодина

НАПОМЕНА: Ставови изнесени у подржаним медијским пројектима не изражавају нужно ставове органа који је додијелио средства.

ОКО ВИТАЛНИХ НАЦИОНАЛНИХ ИНТЕРЕСА НЕМА КОМПРОМИСА

ЦРВЕНЕ ЛИНИЈЕ СРПСКЕ

- Шта заправо значи усвајање Декларације о заштити виталног националног интереса српског народа у БиХ и да ли је ријеч о прекретници или још једном документу који ће остати у архивама Народне скупштине Републике Српске?

У земљи у којој се власт и опозиција често не могу договорити ни око дневног реда, готово једногласно усвајање једног политичког документа представља догађај сам по себи. Управо то догодило се у Народној скупштини Републике Српске приликом усвајања Декларације о заштити виталног националног интереса српског народа у БиХ.

Док су је њени предлагачи представили као институционални оквир за заштиту дејтонске позиције Републике Српске, критичари су је оцијенили као још један политички акт без стварне правне снаге, намијењен прије свега мобилизацији бирачког тијела у изборној години.

Као и много пута до сада у Босни и Херцеговини, истина се највјероватније налази негдје између те двије крајности.

ПОВРАТАК НА ПОЧЕТАК

Суштински посматрано, Декларација не доноси ниједну потпуно нову политичку идеју. Захтјев за враћање изворних дејтонских надлежности, затварање Канцеларије високог представника, заштиту имовине Републике Српске и јачање специјалних и паралелних веза са Србијом присутни су у политичком животу Српске већ више од двије деценије.

Оно што овом документу даје тежину није његов садржај, већ чињеница да су све те теме сабране у један акт који је добио подршку и власти и значајног дијела опозиције.

Управо ту лежи његова највећа политичка вриједност, јер упркос жестоком страначким сукобима који годинама дијеле политичку сцену Републике Српске, готово нико није желио да остане на супротној страни питања која се у јавности доживљавају као питања идентитета, надлежности и уставне позиције Српске.

Можда је управо у томе највећа вриједност Декларације – не у ономе што може промијенити сутра, већ у ономе што је показала данас: да у Републици Српској још постоје теме око којих политичке подјеле престају и почиње национални консензус.

ЗАШТО БАШ САДА?

Најважније питање није шта пише у Декларацији, већ зашто је усвојена управо сада. Политички контекст нуди више одговора.

Босна и Херцеговина већ годинама живи у стању хроничне институционалне кризе. Спорови око државне имовине, надлежности Уставног суда БиХ, улоге високог представника и функционисања заједничких институција нису ријешени – само се периодично враћају у жижу јавности.

Истовремено, земља улази у нови изборни циклус. У таквим околностима све политичке структуре траже теме које могу окупити и мотивисати сопствено бирачко тијело. У том амбијенту Декларација је постала много више од скупштинског документа. Она је политичка порука.

Порука Сарајеву да у Бањалуци не постоји спремност за даље преношење надлежности са ентитета на ниво БиХ.

Порука међународној заједници да питање улоге ОХР-а није затворено.

Порука Београду да Република Српска очекује наставак политичке, институционалне и националне подршке.

Али и порука бирачима да су национална и уставна питања поново враћена у центар политичке сцене.

ДЕЈТОН КАО РАЗЛИЧИТО ЧИТАНА КЊИГА

У основи читаве расправе налази се једна једноставна чињеница: готово сви се позивају на Дејтонски мировни споразум, али га не читају на исти начин.

У Бањалуци се већ деценијама тврди да су бројне надлежности Републике Српске пренесене на ниво БиХ под снажним притиском високих представника и дијела међународне заједнице.

У Сарајеву, с друге стране, истичу да су многе од тих промјена усвојене кроз институције БиХ, уз учешће представника Републике Српске, те да су временом постале саставни дио постдејтонског уставног поретка.

У томе лежи и кључни парадокс савремене БиХ.

Док једни говоре о враћању отетих надлежности, други у истом процесу виде покушај демонстрације институција које већ деценијама функционишу на нивоу заједничке државе.

Зато декларација, иако политички снажна, отвара питања на која тренутно не постоје једноставни ни брзи одговори.

НАЈЗАНИМЉИВИЈИ ДИО ДОКУМЕНТА

Можда најзначајнији дио Декларације није онај који се односи на надлежности, ОХР или државну имовину.

То је дио који говори о криминалу и корупцији.

У политичким документима овакве врсте та тема најчешће остаје у другом плану. Овога пута постављена је раме уз раме са питањима националног интереса.

То није без значаја. Јер ако је намјера била да документ добије ширу друштвену подршку, било је неопходно понудити нешто више од класичне националне реторике.

Грађане Републике Српске данас, поред уставних питања, подједнако занимају одлазак младих, економска стагнација, корупција, ниске плате и демографски пад.

Управо зато се намеће логично питање: ако је борба против корупције заиста проглашена виталним националним интересом,

хоће ли након Декларације услједити конкретни потези?

Без одговора на то питање документ ризикује да остане тек политичка декларација са снажним симболиком, али ограниченим практичним дометом.

РЕАКЦИЈЕ ОТКРИВАЈУ ДУБИНУ ПОДЈЕЛА

Реакције на усвајање Декларације углавном су пратиле већ добро познате политичке линије подјеле.

У Републици Српској доминирао је наратив о потреби заштите дејтонске позиције Српске и права српског народа.

У Федерацији БиХ Декларација је углавном тумачена као нови покушај слабљења државних институција и довођења у питање постојећег уставног поретка.

Међународни кругови посматрали су је прије свега као политички акт без непосредне правне снаге, али са потенцијалом да додатно подигне политичке тензије.

Управо то показује колико је БиХ и даље земља у којој исти документ може бити тумачен као гаранција мира и равноправности или као извор нове политичке кризе – зависно од тога са које стране међуентитетске линије се посматра.

ИЗМЕЂУ СИМБОЛИКЕ И СТВАРНОСТИ

На крају, суштинско питање није да ли је Декларација правно обавезујућа.

Није. Суштинско питање јесте да ли ће пројекти политичке посљедице.

А ту одговор није нимало једноставан. Историја Републике Српске памти бројне резолуције, платформе и декларације које су у тренутку усвајања представљане као историјске, да би касније нестале из политичког фокуса.

Међутим, ова Декларација долази у тренутку када су односи у БиХ поново оптерећени питањима уставног поретка, државне имовине, надлежности и улоге међународне заједнице.

Зато њен значај није у правној снази, већ у чињеници да представља пресјек политичког расположења једног времена.

Она показује шта Република Српска данас види као своје најважније политичке циљеве и око којих питања постоји најшири могући политички договор.

Да ли ће остати само политичка порука или ће постати основа будућих институционалних иницијатива, показаће вријеме.

Али већ сада је јасно да ће се стварни значај ове декларације мјерити не бројем гласова којима је усвојена, него политичком вољом да се њени принципи претворе у конкретне потезе.

Уколико се то не догоди, придружиће се дугом низу докумената који су једног дана представљани као историјски.

Уколико се догоди, могла би остати упамћена као тренутак када је Република Српска покушала да институционално повуче своје црвене линије унутар дејтонске Босне и Херцеговине.

Јер, суштина спора који траје већ три деценије није само у томе шта пише у Дејтонском споразуму, већ ко има право да га тумачи.

РСК

ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

84 ГОДИНЕ ОД БИТКЕ НА КОЗАРИ

СЛОБОДА ЈЕ КРВЉУ НАТОПЉЕНА

ФОТО: РТРС

На Мраковици је свечано и достојанствено обиљежена 84. годишњица Битке на Козари, симбола херојског отпора и незапамћеног страдања српског народа у борби против нацистичких и усташких снага у Другом свјетском рату. Поред Централног спомен-обележја и Спомен-крста служен је парастос за више десетина хиљада страдалих цивила и бораца, те су положени вијенци и цвијеће у знак трајног сјећања.

Битка на Козари, која је започела 10. јуна 1942. године, остала је упамћена као једна од најдраматичнијих епизода Другог свјетског рата на нашим просторима. Слабо наоружани Други крајишки партизански одред са свега 3.500 бораца током 45 дана пружао је надљудски отпор далеко надмоћнијем непријатељу — састављеном од преко 45.000 њемачких, усташких и домобранских војника. Подручје Козаре и Поткозарја претворено је у стратиште: убијено је око 40.000 цивила, док је више од 68.000 становника депортирано у логоре смрти, међу којима је било чак 23.000 невиних дјеце.

КУЛТУРА ПАМЋЕЊА КАО ЗАЛОГ БУДУЋНОСТИ

Предсједник Владе Републике Српске Саво Мињић истакао је да је његовање културе сјећања од пресудног значаја за очување истине о страдању српског народа, нагласивши да жртва Козаре представља трајну опомену свим будућим генерацијама.

ре представља трајну опомену свим будућим генерацијама.

— Чињенице о страдању су јасне и недвосмислене. Одавде је одведено преко 80.000 Срба у Јасеновац и друге логоре гдје су убијани на најокрутније начине. Козара је симбол свих наших страдања, и наша је дужност да се овдје окупљамо и не заборавимо — поручио је предсједник Републике Српске Милорад Додик.

Делегацију Владе Србије предводио је Ђорђе Тодоров, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, који је нагласио да је Козара света српска земља на којој се водила одсудна борба за физички опстанак народа.

— Покушали су да затру српско име, али у томе нису успјели. Увијек ћемо се враћати на ово мјесто да се подсећамо наше славне и крваве историје — истакао је Тодоров.

ЈЕДИНСТВО ДРЖАВНИХ ИНСТИТУЦИЈА И БОРАЧКИХ УДРУЖЕЊА

Скуп на Мраковици окупио је највише представнике институција Републике Српске и Србије, међу којима су били и предсједник Народне скупштине РС Ненад Стевандић, министар рада и борачко-инвалидске заштите Радан Остојић, те представници СУБНОР-а и организација проистеклих из Одбрамбено-отаџбинског

рата. Потпредсједник СУБНОР-а Драго Тодић подсетио је на хронологију офанзиве и подвиг народа који је бранио слободу и голи живот.

Заједничка порука са Мраковице свих учесника обиљежавања јесте да жртве Козаре остају темељ на коме почива слобода српског народа, те да историјска истина о геноциду над Србима у 20. вијеку мора остати сачувана за будуће нараштаје.

ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ЗАПОЧЕЛО ПРВО СИСТЕМАТСКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ И СВЈЕДОЧАНСТАВА О СТРАДАЊУ СРПСКОГ НАРОДА СВЈЕТСКОЈ ЈАВНОСТИ

Разбијање деценијског мука о српским жртвама на улицама Њујорка

Српско страдање деценијама нема адекватну међународну пажњу, а српске жртве су често биле сурово оклеветане, занемариване и умањиване. Управо то био је кључни мотив да Меморијални центар Републике Српске покрене велику међународну мултимедијалну кампању *Упознајте српско страдање* у самом срцу Њујорка. Испред сједишта Уједињених нација и на најфреквентнијим локацијама Менхетна, кроз чију зону дневно циркулишу милиони људи, овом покретном изложбом започело је прво систематско и институционално представљање задокументоване архивске грађе и дигиталне базе свједочанстава свјетској јавности.

Кампања обухвата свеобухватан историјски континуитет голготе српског народа током прошлог вијека. Посјетиоци су могли да се упознају са чињеницама о страдању од Првог свјетског рата, преко усташког геноцида у НДХ и посебних логора за дјецу, па све до ратова деведесетих година, НАТО бомбардовања и егзодуса Срба са Косова и Метохије, те из Хрватске. Посебан акценат стављен је на страдање Срба у Одбрамбено-отаџбинском рату, са фокусом на монструозне злочине у средњем Подрињу, Бирчу и Сарајеву, гдје је само на подручју Подриња убијено 3.267 цивила и бораца.

Директор Меморијалног центра Републике Српске Денис Бојић истиче да је оваква реакција институција била неопходна како би се свјетска јавност суочила са чињеницама које су годинама гуране под тепих. То је посебно видљиво током обиљежавања годишњица када међународни представници редовно заобилазе српска стратишта. Према његовим ријечима, нај-

чешће питање пролазника било је шта све подразумева српско страдање, а одговор не може бити кратак јер се не ради о једном догађају, већ о историјском искуству које је обликовало колективни идентитет српског народа.

Посебно емотиван и значајан сегмент изложбе посвећен је страдању српског дјетства. Бојић наглашава да чак и убијена српска дјеца данас доживљавају негативне и малициозне коментаре, што је за људски ум несхватљиво, али представља сурову реалност. Због тога је представљање те невиних жртве свјетској јавности минималан дуг који као друштво имамо према њима. Путања од његовог документарног филма о негирању злочина на улицама Загреба до покретне изложбе на Менхетну показује да

је политика памћења за Србе постала суштинско средство преживљавања. Уколико би нам ускратили право да говоримо о нашим жртвама, то би значило престанак постојања Републике Српске, јер док заборав не тражи никакав напор, памћење захтијева одлуку, одговорност и истрајност.

Представници борачких организација и породица погинулих поручују да презентација у глобалном центру попут Њујорка има историјску тежину. Предсједница Организације породица погинулих из Братунца Радојка Филиповић и предсједница Републичке организације породица заробљених, погинулих бораца и несталих цивила Исидора Граорац сагласне су да је ово јединствена прилика да се истина о невиним српским жртвама уврсти у

свјетску културу памћења, јер нема глобалне историје без историје српског народа. Предсједник Предсједништва Борачке организације Братунац Жељко Лазић додао је да је направљен велики искорак у разбијању деценијског мука о страдалим у Подрињу, што процентуално у односу на број становника представља огроман губитак.

Подршка институција Републике Српске и Србије овој кампањи била је потпуна. Министар рада и борачко-инвалидске заштите РС Радан Остојић нагласио је да је примарни циљ пласирати истину обичном грађанину Америке и Европе, јер свјетски лидери знају шта се дешавало, али су то деценијама свјесно прикривали. Предсједник Народне скупштине РС Ненад Стевандић поручио је да су изложбе у Њујорку и Лондону резултат сазреле националне самосвијести и одлучности институција Српске да промовишу истину. Предсједник Републике Српске Милорад Додик истакао је да су српском народу дуго забрањивали да презентује своје страдање, али да се геополитичке околности мијењају, те да све присутнији наратив заштите хришћанских вриједности у САД ствара простор за далеко већи продор и разумијевање српске историјске голготе.

Ова кампања је показала да истина, када се заступа упорно, одговорно и уз помоћ савремених мултимедијалних алата, може прећи све наметнуте границе и обезбиједити српским жртвама заслужено мјесто у трајном сјећању човјечанства.

ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ПЕТАР ЂОКИЋ МИНИСТАР ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

РЕПУБЛИКА СРПСКА ЈЕ У ЕРИ НАЈВЕЋЕГ ЕНЕРГЕТСКОГ УЗЛЕТА У СВОЈОЈ ИСТОРИЈИ!

ФОТО: МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Глобална прекомпозиција енергетских токова и све оштрији резони европске еколошке агенде стављају сектор енергетике Републике Српске пред два пута: пуко пасивно прилагођавање или покушај преузимања ресурсне иницијативе. Најављени инвестициони замах од 6,8 милијарди КМ доноси Републици Српској ријетку прилику за осигурање дугорочне инфраструктурне независности, али истовремено отвара низ системских питања — од брзине административних процедура и капацитета домаће привреде, до реалних могућности интеграције свих нових мегавата у постојећу мрежу.

Када ће ХЕ *Дабар* коначно бити на мрежи, како ће се сачувати базна производња уз све веће учешће соларне енергије и вјетра, те да ли Српска може да сачува јефтину струју за своје грађане и утицај у региону, за *Српско коло* говори министар енергетике и рударства и предсједник Социјалистичке партије, Петар Ђокић.

● **У протеклих годину дана покренут је читав низ енергетских пројеката. Када данас сагледате стање у сектору, шта сматрате највећим помаком који је Република Српска направила у односу на период од прије неколико година?**

— Највећи помак није резултат само протекле године, већ више од деценије досљедне енергетске политике. Република Српска је прешла пут од разговора о потенцијалима до њихове реализације кроз конкретне инвестиције и велике енергетске пројекте.

Данас истовремено градимо хидроелектране, развијамо соларне и вјетроелектране, модернизујемо постојеће производне капацитете и јачамо електроенергетску инфраструктуру, што показује да сектор има јасну стратегију и дугоричну визију развоја.

У протеклих једанаест година у енергетику је уложено око 2,8 милијарди КМ кроз 18 великих пројеката, међу којима су ХЕ *Дабар*, хидроелектране на ријеци Бистрици и бројни пројекти у области обновљивих извора енергије.

Инвестициони циклус се наставља. У припреми су нови пројекти вриједни око четири милијарде КМ за наредни петогодишњи период, тако да ће укупна улагања у изградњу енергетских објеката достићи приближно 6,8 милијарди КМ. Наш циљ није само изградња нових енергетских капацитета, већ стварање трајних развојних вриједности за Републику Српску.

● **Велики инвестициони циклус у енергетици истовремено значи и велики изазов за домаћу привреду. Колико су компаније из Републике Српске данас технички и кадровски спремне да буду носиоци тих пројеката, а не само извођачи појединих радова?**

— Овај инвестициони циклус видимо као прилику за јачање домаће привреде. Наш циљ је да компаније из Републике Српске не буду само подизвођачи, већ и но-

сиоци све сложенијих послова: од пројектовања и инжењеринга до управљања и одржавања савремених енергетских система.

Домаће компаније већ располажу значајним знањем и кадровским потенцијалом, а кључну улогу у том процесу има *Електропривреда Републике Српске*, која са својим зависним предузећима учествује у реализацији осам великих инвестиционих пројеката.

Истовремено, сарадња са иностраним партнерима остаје важна, али нам је стратешки циљ да кроз ту сарадњу домаће компаније стичу нова знања и технологије, како би у будућности преузимале све одговорније и вриједније послове.

● **Често истичете да Република Српска не жели само да прати европске енергетске трендове, већ да искористи своје природне потенцијале као развојну предност. Да ли данас имамо јасну енергетску стратегију за наредних десет до двадесет година?**

— Апсолутно. Република Српска има јасну визију развоја енергетског сектора, засновану на Стратегији развоја енергетике до 2035. године. Наш циљ је сигурно снабдијевање, рационално кориштење домаћих ресурса, конкурентна цијена електричне енергије и постепен развој обновљивих извора.

Пратимо европске трендове, али сва рјешења прилагођавамо нашим природним потенцијалима и економским интересима. Зато градимо разноврстан енергетски систем који ће се ослањати на хидроенергију, убрзан развој соларних и вјетроелектрана, али и на очување стабилних базних производних капацитета.

Енергетску транзицију видимо као процес који мора бити пажљиво планиран и економски одржив и чији је крајњи циљ стабилан, конкурентан и енергетски независан систем.

● **Шта ће грађани Републике Српске конкретно осјетити као корист од процеса енергетске транзиције у наредних неколико година?**

— Грађани треба да осјете конкретне користи, а то су сигурније снабдијевање електричном енергијом, већа енергетска ефикасност, модернизовани системи гријања, обновљени стамбени и јавни објекти, веће могућности за производњу електричне енергије за сопствене потребе и, наравно, здравље окружење.

Енергетска транзиција треба да донесе нове инвестиције, отварање радних мјеста и развој савремених технологија, уз стручно усавршавање и преквалификацију запослених тамо гдје је то потребно.

За нас је то много више од технолошке промјене, то је развојна политика чији је циљ бољи животни стандард грађана и снажнија привреда Републике Српске.

● **Све је више инвеститора заинтересованих за изградњу соларних и вјетроелектрана. Како видите будући енергетски микс**

ОЧЕКУЈЕМО ПРИКЉУЧЕЊЕ ХЕ ДАБАР НА МРЕЖУ ПОЧЕТКОМ 2028. ГОДИНЕ

● Који капитални пројекат очекујете да ће у наредних пет година имати највећи утицај на економски развој Републике Српске и због чега?

— Хидроелектрана Дабар је, без дилеме, један од најзначајнијих капиталних пројеката Републике Српске и очекујемо да почетком 2028. године буде прикључена на електроенергетску мрежу. Њен значај није само у новим производним капацитетима, већ и у томе што ће ојачати енергетску стабилност, подстаћи развој источне

Херцеговине и створити нове могућности за инвестиције, запошљавање и развој локалне инфраструктуре. Истовремено, не градимо развој на једном пројекту. Нове соларне и вјетроелектране, модернизација постојећих капацитета и јачање електроенергетске инфраструктуре дио су јединственог инвестиционог циклуса који ће одредити темпо економског развоја Републике Српске. Наш успјех мјериће се бројем завршених пројеката који производе енергију и доносе нову вриједност привреди и грађанима.

Републике Српске и да ли постоји простор за нове инвестиције у обновљиве изворе енергије?

— Простор за нове инвестиције свакако постоји, јер Република Српска располаже значајним потенцијалом у области обновљивих извора енергије. Ипак, наш циљ није што већи број електрана, већ уравнотежен и стабилан енергетски систем.

Будући енергетски микс засниваће се на више извора. Термоелектране ће и даље имати важну улогу као базни производни капацитети, хидроелектране ће остати стуб електроенергетског система, док ће соларне и вјетроелектране имати све значајније учешће захваљујући изузетним природним потенцијалима Републике Српске.

Истовремено, улажемо у преносну и дистрибутивну мрежу, системе за складиштење енергије и модернизацију инфраструктуре, како би нови капацитети били поуздано интегрисани у систем. Приоритет имају инвеститори који долазе са озбиљним капиталом, реалним роковима и пројектима који ће бити реализовани, а не само остати на папиру.

● Да ли то значи да актуелне геополитичке прилике нису промијениле интересовање страних партнера за улагања у енергетику Републике Српске и да је он и даље стабилан?

— Геополитичке околности јесу утицале на глобално тржиште и инвестиционе токове, али интерес за енергетски сектор Републике Српске није ослабио. Напротив, енергетска сигурност постала је један од најважнијих развојних приоритета, што је додатно повећало интерес инвеститора.

Данас разговарамо са партнерима из Европе, Кине, Русије, Блиског истока и других дијелова свијета. Република Српска је отворена за све озбиљне инвеститоре који поштују наше прописе и желе дугорочно партнерство.

Наш циљ је да обезбједимо стабилан, предвидив и правно сигуран инвестициони амбијент, јер је то најбоља препорука за

Будућност енергетике неће зависити само од нових мегавата, већ и од знања, иновација и паметних технологија.

нове инвестиције и наставак развоја енергетског сектора.

● Све инвестиције, енергетска транзиција и глобална кретања грађане на крају доводе до једног питања – могу ли и у наредним годинама рачунати на сигурно снабдијевање и приступачну цијену електричне енергије?

— То је најважнији циљ наше енергетске политике. Желимо да грађанима и привреди обезбједимо сигурно снабдијевање електричном енергијом по цијени која ће остати конкурентна и приступачна.

Зато улажемо у нове производне капацитете, модернизацију електроенергетске инфраструктуре и јачање Електричне енергетске Републике Српске. То су инвестиције које обезбјеђују дугорочну стабилност система и већу енергетску сигурност.

● Посљедњих година енергетика је постала и питање националне безбједности. Колико Република Српска данас може самостално да обезбједи стабилно снабдијевање електричном енергијом, без обзира на поремећаје на европском тржишту?

— Енергетска криза показала је да је енергетска сигурност постала једно од кључних питања националне безбједности. Република Српска има значајну предност јер располаже сопственим производним капацитетима и богатим природним ресурсима, што нас чини мање зависним од поремећаја на међународном тржишту.

Наравно, ниједан систем није потпуно изолован, због чега настављамо инвестиције у нова постројења, модернизацију постојећих капацитета, јачање мреже, као и развој система за складиштење електричне енергије.

звој система за складиштење електричне енергије.

Истовремено, очување снажне и финансијски стабилне Електричне енергетске Републике Српске остаје један од наших најважнијих приоритета, јер је она гарант енергетске стабилности, економског развоја и енергетске независности Републике Српске.

● Европска унија убрзано мијења правила у области енергетике и заштите животне средине. Како обезбједити да Република Српска испуни неопходне стандарде, а да при томе не угрози своју конкурентност и индустријски развој?

— Енергетску транзицију прихватамо као развојну прилику, али она мора бити постепена, праведна и прилагођена нашим економским могућностима. Настављамо улагања у обновљиве изворе енергије, модернизацију постојећих капацитета и примјену савремених еколошких стандарда, водећи рачуна о сигурности снабдијевања и конкурентности домаће привреде.

Сматрамо да се транзиција не може спроводити по истом моделу за све земље. Она не смије довести до гашења производње нити губитка радних мјеста, већ мора бити праћена адекватном финансијском и технолошком подршком. Наш циљ је да истовремено штитимо животну средину, јачамо привреду и обезбједимо дугорочну енергетску сигурност.

● Када разговарате са потенцијалним инвеститорима, шта данас најчешће препознају као предност Републике Српске, а шта као изазов који треба отклонити?

— Инвеститори прије свега препознају богате природне ресурсе, значајне енергетске потенцијале, стручне кадрове и јасно одређено Републике Српске за развој енергетског сектора. То су наши највећи адут.

Као изазове најчешће истичу потребу за бржим административним процедурама, даљим јачањем електроенергетске инфраструктуре и ефикаснијом координацијом институција. Зато су дигитализација

процедура, унапређење пословног амбијента и стварање предвидивог инвестиционог оквира међу нашим приоритетима.

Наш циљ је да озбиљним инвеститорима обезбједимо транспарентне и сигурне услове пословања, уз пуно поштовање закона и заштиту јавног интереса.

● Електрична енергија је једна од ријетких стратешких предности које Република Српска има у региону. Како ту предност претворити у снажнији привредни развој и привлачење нових индустријских инвестиција?

— Електрична енергија је један од наших најважнијих развојних ресурса. Њен највећи потенцијал није само у производњи, већ у томе што може привући нове индустријске инвестиције, отворити квалитетна радна мјеста и повећати извоз.

Наш циљ је да стабилан и поуздан електроенергетски систем постане једна од кључних конкурентских предности Републике Српске у привлачењу производних и технолошких напредних компанија.

Када електрична енергија покреће нове фабрике и развој домаће привреде, тада она постаје један од најважнијих покретача економског развоја.

● Све више се говори о складиштењу енергије, дигитализацији мреже и примјени вјештачке интелигенције у управљању електроенергетским системима. Колико су те технологије већ присутне у плановима развоја Републике Српске?

— Ове технологије више нису питање будућности, оне су већ дио развоја савремене енергетике и наших стратешких планова.

Усвајањем измјена Закона о електричној енергији и Закона о енергетици створили смо правни основ да складиштење електричне енергије постане посебна енергетска дјелатност, што отвара простор за развој батеријских система и ефикаснију интеграцију обновљивих извора енергије.

Истовремено, дигитализација и примјена вјештачке интелигенције омогућавају ефикасније управљање мрежом, прецизније планирање производње и потрошње и већу поузданост електроенергетског система. Будућност енергетике неће зависити само од нових мегавата, већ и од знања, иновација и паметних технологија.

● Када једног дана будете сумирали резултате Вашег рада, по чему бисте вољели да остане упамћен Ваш мандат на челу Министарства енергетике и рударства?

— Волио бих да остане упамћен као период у којем су покренути и реализовани пројекти који ће служити генерацијама. Ако иза мене остану снажнији енергетски систем, нови инвестициони циклус, јача домаћа привреда и више прилика за младе стручњаке да своју будућност граде у Републици Српској, сматраћу да сам испунио своју дужност и оправдао указано повјерење.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ГРАЂАНИ НАС ЦИЈЕНЕ ПО ДЈЕЛИМА

● У априлу ове године поново сте изабрани за председника Социјалистичке партије Републике Српске. Који су кључни програмски и политички приоритети странке у наредном периоду и са каквим очекивањима улазите у предстојеће опште изборе у Босни и Херцеговини?

— Поновни избор за председника Социјалистичке партије доживљавам као велико повјерење и обавезу. Настављамо да водимо досљедну политику усмјерену на економски развој, нове инвестиције, подршку домаћој привреди, заштиту радника и пензионера, јачање породичне политике и стварање већих могућности за младе, уз досљедну заштиту институција и уставне позиције Републике Српске. То су циљеви око којих не правимо компромисе. На предстојеће опште изборе излазимо са јасним програмом, али прије свега са оствареним резултатима. Сматрам да је највећа обавеза сваког ко се бави политиком да иза себе остави више него што је затекао. То је једино мјерило по којем желим да нас грађани оцјењују.

БОРБА ЗА ИСТИНУ НАША ЈЕ ОБАВЕЗА

● У свјетлу свих институционалних притисака, да ли сматрате да је, скоро три деценије након потписивања Дејтонског мировног споразума, дошло вријеме да се оконча међународни протекторат и да домаће институције у потпуности преузму одговорност за будућност Босне и Херцеговине?

— Увјерен сам да је то вријеме давно дошло. Будућност Босне и Херцеговине треба да почива на демократској вољи грађана, дијалогу легитимно изабраних представника и досљедном поштовању Дејтонског мировног споразума. Република Српска не тражи ништа изван Дејтонског споразума и досљедно инсистира на његовој пуној примјени, поштовању уставних надлежности и равноправности два ентитета и три конститутивна народа. Домаће институције су те које могу и требају преузети пуну одговорност за живот у овој земљи.

САБОРНОСТ И ЗАВЈЕТ ЗА 3.267 ПОДРИЊСКИХ МУЧЕНИКА

У БРАТУНАЦ СЕ НЕ ЗОВЕ, У БРАТУНАЦ СЕ ИДЕ

У Братунцу је 4. јула 2026. године одржан велики Црквено-народни сабор под слоганом *У Браћунац се не зове, у Браћунац се иде*, којим је обиљежено 34 године од страдања Срба Средњег Подриња и Бирча, гдје су током Одбрамбено-отаџбинског рата од 1992. до 1995. године припадници муслиманских снага убили 3.267 српских бораца и цивила.

Молитвено окупљање започело је у суботу у девет часова дочеком Његове светости патријарха српског Порфирија испред братуначког храма. У порти Храма Успења Пресвете Богородице потом је одржана света архијерејска литургија којом је началствовао патријарх Порфирије, уз саслужење митрополита дабробосанског Хризостома, епископа будимљанско-никшићког Методија, епископа захумско-херцеговачког и стонско-приморског Димитрија, епископа шабачког Јеротеја, те бројног свештенства и монаштва Српске православне цркве.

У литургијској бесједи патријарх Порфирије позвао је вјерни народ на непоколебљивост у вјери и чување духовног идентитета, подсјећајући да је Свети Сава изабрао пут Христов умјесто земаљске моћи.

— Свијет нас неће прихватити јер ми нећемо да се одрекнемо Христа. Свједочимо да смо православни хришћани и да живимо вриједностима Јеванђеља — поручио је патријарх Порфирије, наглашавајући да пobjеда хришћанина није у мржњи, нити у освети, већ у истини, правди, љубави и миру Божјем.

ЛИТИЈА И ПАРАСТОС НА ГРАДСКОМ ГРОБЉУ

Након литургије, окупљени народ кренуо је у молитвеној литији од братуначке цркве до градског и војничког гробља. Код централног спомен-крста, у подне је служен општи парастос за све невино пострадале Србе овог краја, чија су села — попут Бљечева, Гнионе, Залазја, Ратковића, Брежана, Загона, Крњића, Скелана, Кравице, Бјеловца и многих других — најчешће нападана и путошена управо на велике православне празнике. По завршетку молитвеног помена, на Спомен-крст положени су вијенци и цвијеће.

У оквиру меморијалног програма и обиљежавања у Братунцу, поруке сјећања и опомене упутили су представници породица страдалих, као и високи званичници Републике Српске и Србије.

Адријана Месаровић, изасланик председника Републике Србије Александра Вучића, подсјетила је да српске жртве не смију бити прекривене забором.

— Пљачкана су и паљена села, на мети су биле цијеле породице, а злочини планирани на велике православне празнике. Посебан гријех је страдање невиних дјеце. Мученичка смрт невиних дјеце, која нас данас гледају са слика, пита нас да ли ће њихова жртва бити узалудна — истакла је Адријана Месаровић.

ПОРУКЕ ЗВАНИЧНИКА

Председник Републике Српске Синиша Каран поручио је да Братунац представља мјесто трајног сјећања и националне обавезе.

— Братунац је земља која прича. 3.267 имена смо дужни да изговоримо, и исто толико разлога да Српску не дамо — нагласио је Синиша Каран.

Председник СНСД-а Милорад Додик указао је на дугогодишњу неправду према српским страдалицима и важност очувања државности.

— Морамо да размишљамо на који начин ћемо градити будућност, јер страдање нашег народа готово да нико није примијетио осим нас самих. Страдали су само зато што су хришћани, и то су били до задњег даха на својим кућним праговима. Само тамо гдје имају своју државу, Срби имају и слободу — поручио је Милорад Додик.

Председник Владе Републике Српске Саво Минић нагласио је личну и националну дужност према онима који су дали животе за слободу.

— Ово је дан када се ћути и глава погине само пред сјенима страдалих. Као учесник Одбрамбено-отаџбинског рата, знам колика је цијена слободе. Зато је наша дужност да памтимо, чувамо истину и никада не дозволимо да српске жртве Подриња и Бирча буду заборављене — истакао је Саво Минић.

БРАТУНАЦ ПОСТАЈЕ МЈЕРА НАШЕГ САМОПОШТОВАЊА

Председник Народне скупштине Републике Српске Ненад Стевандић упозорио је на покушаје да се српске жртве избришу из историјског памћења и позвао на одлучно суочавање са истином.

— Овдје су заклане цијеле породице, убијана дјеца. То је довело до рата. Братунац постаје мјера нашег самопоштовања. Наше жртве се неће избрисати. Сви рационални људи то разумију, али нема свако храбрости да се са тим суочи. Морамо их натерати да се суоче као што су нас суочавали са лажима — поручио је Ненад Стевандић, додајући да злочинци не могу да се изједначавају са жртвама, те да без самопоштовања нема будућности.

Денис Бојић, директор Меморијалног центра Републике Српске — институције која је заједно са Организационим одбором дефинисала слоган и визуелни идентитет скупа са фокусом на страдање дјеце — истакао је да Подриње представља простор трајне опомене.

— Слоган *У Браћунац се не зове, у Браћунац се иде* није само реченица. То је позив на националну и историјску одговорност сваког од нас. То је наша најдубља обавеза према жртвама и пут да истину дугорочно сачувамо од заборавља и селективног тумачења — истакао је Денис Бојић.

Централном обиљежавању у Братунцу присуствовали су и изасланик српског члана Председништва БиХ Бошко Томић, министри у Влади Републике Српске, народни посланици, представници Српске у заједничким институцијама, делегације влада Србије и Црне Горе, амбасадор Руске Федерације у БиХ Игор Калабухов, сенатор Републике Српске Александар Вулин, пастор Марк Бернс, савјетник за духовна питања председника САД Доналда Трампа, представници града Ужица, припадници Трећег пјешадијског /Република Српска/ пука Оружаних снага БиХ, те представници бораčkih организација и начелници општина Средњег Подриња и Бирча.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додјелио средства

СЛУЖЕН ПАРАСТОС И ПОЛОЖЕНИ ВИЈЕНЦИ ЗА 40 СРПСКИХ ЦИВИЛА УБИЈЕНИХ У СЕЛУ ЗАГОНИ

У братуначком селу Загони служен је парастос за 40 српских цивила и бораца, од којих је 14 убијено 5. јула 1992. године у нападу муслиманских снага. За разлику од других напада који су извођени у раним јутарњим часовима, Загони су нападнути око 15 часова, док су мјештани сакупљали љетину на њивама. Радојка Филиповић из Организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила општине Братунац напоменула је да предмет за овај злочин није ни запримљен, иако је тога дана заробљен четворогодишњи дјечак Александар, коме је тада убијена мајка.

Жељко Лазић из Борачке организације општине Братунац указао је да на овим стратиштима нема представника земаља Европске уније јер би њихов долазак срушио наметнути сценарио о Србима као искључивим злочинцима и Бошњацима као јединим жртвама. Истог дана нападнуто је и село Крњићи код Сребренице, гдје је убијено 17 мјештана.

У ПОВРАТНИЧКОМ НАСЕЉУ СТОГ КОД ЗАВИДОВИЋА ОДРЖАН ПОМЕН ЗА 459 СРПСКИХ ЖРТАВА ВОЗУЋЕ И ОЗРЕНА

У српском повратничком насељу Стог код Завидовића, у порти капеле Светог Јована Крститеља, малобројни Срби окупљају се сваког Ивањдана како би одали помен сународницима страдалима у Возући. Ово сабирање, које сваке године организују локални повратници и Завидовићка парохија Српске православне цркве, није само традиционални молитвени скуп већ и једини начин да се од заборавља отргне истина о голготи која траје више од три деценије. Пут страдања овог краја започео је знатно прије генералног егзодуса, када је 12. јуна 1992. године из засједе убијена двадесетједногодишња Славица Мркаљевић, студенткиња друге године књижевности. За овај злочин ни послје 34 године нико није одговарао. Њена мајка Анђа Мркаљевић са горчином се пита да ли правда уопште постоји и да ли је ико икада тражио, свјесна да родитељи сами више немају снаге за ту борбу. Њен супруг Славко додаје да би откривање истине скинуло тежак терет са срца свих преживјелих, али горко закључује да правог живота за њих више нема.

Агонија Возуће доживјела је свој врхунац од 10. до 24. септембра 1995. године, када је током свега четрнаест дана спаљено 30 српских села, протјерано 1.920 породица, а убијено 459 бораца Војске Републике Српске и цивила.

У селу у којем су прије рата живјели готово искључиво Срби, данас свједочи тек по која обновљена кућа. Упркос свему, народ не заборавља коријене. Дијана Лазендић из Возуће подсјећа да су се људи послје сваког рата враћали на своје, додајући да онај ко је у могућности треба да обнови кућу, а ко није — барем да дође и не заборави свој родни крај. На важност опстанка указује и парох завидовички Зоран Живковић. Он истиче да свака обновљена кућа и нови кров представљају отворена врата за сабирање народа, због чега позива све који имају имовину у овом крају да је се не одричу, већ да одлучно траже своја права.

ПТРС

Помен у Глини на стратишту Срба испред табле Хрватски дом

Ко меморативним скупом у Глини одата је пошта жртвама једног од најмонструознијих усташких масовних злочина изван система концентрационих логора током Другог свјетског рата. Саборовање је одржано на мјесту некадашњег православног Храма Рођења Пресвете Богородице, гдје се данас налази објекат под називом *Хрватски дом* — грађевина која је до 1995. године носила име Спомен-дом жртвама фашизма.

Обраћајући се окупљенима, саборска заступница Драгана Јецков подсјетила је на стравичне догађаје из љета 1941. године када је мирни банијски суживот разорен у три таласа усташког терора над српским народом.

— Први талас десио се у мају 1941. када су похапшени и убијени готово сви мушкарци српске националности из Глине. Други, и најстрашнији, догодио се управо овдје, у православном храму када је из околне Топуског жељезницом доведено око 400 Срба који су по наређењу усташког пуковника Томислава Ролфа свирепо заклани у самој цркви. Трећи злочин услиједио је почетком августа над Србима из околине Вргинмоста, који су на превару поведени на такозвани „покрст“, свечано обучени и упрегнутих кола, мислећи да иду ка миру. Умјесто тога, ухваћени су и погубљени — истакао је Јецков.

Она је навела да је срушена православна црква убрзо након рата уклоњена како би се избрисали трагови злочина, док је потоњи Спомен-дом током деведесетих преименован, а са њега уклоњена спомен-плоча жртвама.

На срамну праксу мијењања назива мјеста стратишта и прешуткивање природе геноцида у НДХ упозорила је и водитељка Центра за суочавање с прошлoшћу Documenta Весна Тершелеч. Она је изразила оштро незадовољство чињеницом да локалне власти у Глини и даље одбијају да врате назив Спомен-дома мјесту на којем је проливена крв стотина невиних људи.

ПОМЕНОМ И ПРОГРАМОМ ЕВОЦИРАНО СЈЕЋАЊЕ НА 85 ГОДИНА ОД УСТАНКА У КРАЈИНИ

» Молитвено сјећање на страдале Крајишнике

» Милан Гаћеша, Предраг Антонијевић, Томислав Бокан, Жељко Бурсаћ, Даница Богдановић, Буро Шкаљац, Бошко Радовановић и Миодраг Жарковић

На Бусијама обиљежен јубилеј српског отпора

У организацији Удружења *Биро Личка Калдрма – Дрвар*, Удружења бораца Кордуна, Културне заједнице Срба Шамарица, Удружења *Славонија у срцу*, Удружења бораца Крајине и Удружења *Од Тромеђе до мора*, на Бусијама је 27. јула, уз подршку ГО Земун, обиљежена годишњица устанка српског народа у Србу против злочина усташа у НДХ.

Устанак у Србу 27. јула 1941. има велики историјски значај јер је представљао први масовни оружани отпор српског становништва на подручју Лике и Босанске Крајине против режима НДХ. До њега је дошло након вишемјесечних масовних усташких злочина, постојања, прогона и присилних прелазних, када је српско становништво било суочено са политиком физичког уништења. За многе људе устанак је био прије свега борба за голи опстанак, а тек потом дио ширег антифашистичког отпора.

СВИЈЕЋЕ И ЦВИЈЕЋЕ

У Храму Светих Гирила и Методија одржан је помен страдалим Крајишницима у претходним ратовима, након чега су положени вијенци на споменик поред цркве.

Услиједио је културно-умјетнички програм који је започео интонирањем химне Републике Ср-

бије и минутом ћутања у знак сјећања на све страдале.

Присутнима се обратио и представник Општине Земун Бошко Радовановић, поручивши да страдање српског народа не смије бити заборављено и да ће локална самоуправа увијек пружати пуну подршку култури сјећања у раду завичајних удружења.

Председник Удружења грађана *Биро Личка Калдрма – Дрвар* Жељко Бурсаћ истакао је да су готово сви крајеви Крајине претрпјели страшна страдања током Другог свјетског рата јер су Срби вјеровали својим кумовима, комшијама и пријатељима. Осврнуо се и на своју књигу *Бирини сјомениари*, у којој је забиљежио бројна свједочанства о страдању српског народа.

— У мојој општини Доњи Лапац била су велика страдања од 1941. до 1945. године. До 27. јула 1941. године у самој општини убијено је више од 210 становника. Страдали су жене, дјеца и старци.

Бурсаћ је подсјетио и на један од првих масовних злочина.

— У Доњој Суваји, 1. јула 1941. године, за само два сата побијена су 243 лица. Од тога 118 дјеце, 75 жена и 50 мушкараца.

Говорећи о злочинима у завичају, навео је и трагедију у селу Бубањ 12. јула 1941. године када су

усташе из Кулен Вакуфа и Борицевице побиле 12 српских дјевојака које су окопавале кукуруз.

Јован Вученовић је подсјетио на злочине које су над Србима, Јеврејима и Ромима починиле усташе.

— До Дана устанка било је 460 разних акција од стране усташа против Срба, Јевреја и Рома. Од тог броја 190 било је у Босни и Херцеговини, 105 у Славонији, на Кордуну 80, у Лици 52, у Далмацији пет и у Загребу десет случајева.

Он је нагласио да су управо ти злочини били разлог организовања устанка. Подсјетио је и на злочин у Пискавици код Бањалуке.

— У Пискавици код Бањалуке усташе су заклале више од 500 ђака и 2.500 одраслих из пет околних села. Такође, у концентрационом логору Јасеновац организовали су такмичења ко ће више да закоље логораша.

Говорио је и о странањима Срба на Кордуну.

— Сјетимо се и првог великог злочина на Кордуну, у општини Слун, када су 5. маја Хрвати убили хрватску породицу како би им то био повод да ухапсе око 530 Срба из 21 села и потом их убију. Нажалост, у истој општини, у селу Машвина, догодио се и страхан монструозан злочин када су усташе убиле све које су затекле, а ме-

ђу њима и десет дјевојчица које су свукли и положили у круг као да се држе за руке и играју коло. Затим су свукли десет дјецака и положили их преко тих дјевојчица. Морамо да гајимо културу сјећања на страдање нашег народа. Нека нам то буде опомена. Будимо толерантни, али не смијемо заборавити почињене злочине.

ВИСОКА ЦИЈЕНА НЕСЛОГЕ

Председник Удружења бораца Крајине Милан Гаћеша подсјетио је на тренутак када се српски народ самоорганизовао и пружио отпор усташкој власти у Србу.

— Почетак је био напад на жандармеријску станицу и друге објекте у селу. Устанак је изведен синхронизовано са устанком у оближњем Дрвару и дијеловима Босанске Крајине.

Осврнуо се и на ратне догађаје деvedесетих година.

— Тада смо се ми Крајишници опет самоорганизовали. Пружили смо отпор како бисмо заштитили своје породице да им се не догоди исто што и 1941. године.

Председник Народног покрета *Динара–Дрина–Дунав* Томислав Бокан истакао је значај културе сјећања и националног јединства.

— Дан устанка српског човјека, али много прије тог 27. јула наш

човјек је устао. Нажалост, касније смо били подијељени због идеолошких разлика. Треба сви да будемо на путу вјере и традиције, сложни. Неслога нас је скупо коштала.

Водитељка програма Весна Арчаба поздравила је госте председницу Завичајног клуба Кордунаша Бојану Вучић и председника Координације удружења избјеглих и расељених у Републици Србији Милана Жунџа.

У културно-умјетничком програму наступили су чланови Културне заједнице Срба Шамарица, удружења *Славонија у срцу*, *Биро Личка Калдрма – Дрвар*, *Од Тромеђе до мора* и КУД-а *Пејшкова тора – Кордун* из Београда. Својом здравицом све је разгалио Рајко Вуканац. Богданка Бајић говорила је пригодне стихове.

По завршетку програма за све присутне организовано је послужење и дружење уз музички програм Неше Вукаса и Зорана Пећанца.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нису изражавају ставове органа који је додијелио средства

У СРБУ ОБИЉЕЖЕНА 85. ГОДИШЊИЦА УСТАНКА НАРОДА ЛИКЕ

Полагањем вијенаца код Споменика Устанку, пригодним обраћањима и историјском трибином, у личној мјесту Срб обиљежена је 85. годишњица устанка из 1941. године. Комеморативни скуп, у организацији Српског народног вијећа и Савеза антифашистичких бораца и антифашиста Хрватске, окупио је представнике српске заједнице у Хрватској, који су подсјетили да је оружани отпор у Србу био изузетан одговор српског народа на системски терор и злочине Независне Државе Хрватске.

УСТАНКА КАО ЈЕДИНИ ПУТ ЗА ГОЛИ ОПСТАНАК

Обраћајући се присутнима, председник СДСС-а и саборски заступник Милорад Пуповац истакао је да су народ Лике и овог краја прије 85 година устали у борбу за голи живот, након што је режим НДХ у првих сто дана власти покренуо отворени рат против српског становништва.

ФОТО: ВАСКА РАДОВИЋ / СРБИН

— У првих сто дана НДХ донесено је готово тридесет законских одредби чији је циљ био физичко уништење и поништавање идентитета Срба. Ни у једној од њих није било ријечи о слободама, већ о пријеким судовима и логорима. Појединачне и масовне ликвидације Срба започеле су већ 10. априла, а на подручју Срба и котара

Доњи Лапац, под командом Макса Лубурића, у само три дана јула 1941. у Суваји, Осретку и Бубњу убијено је близу 500 жена, дјеце и старца. Прије тога, од усташа из Борицевице и Кулен Вакуфа страдала су 154 мјештанина из једанаест личких села, од чега 65 из Небљуса. Срби су устали због државног терора НДХ и то је по свим историјским и људским мјерилима био легитиман чин отпора — подсјетио је Пуповац.

Он је упозорио и на све присутније покушаје да се овај народни бунт у савременој јавности оспори или прогласи четничким, наглашавајући да затамњивање историјских чињеница представља опасну ревизију прошлости.

СЈЕЋАЊЕ НА СТРАДАЛНИКЕ

Током скупа указивано је на то да историјске чињенице о устанку у Србу не смију бити предмет политичких нивелисања, нарочито данас када се релативизује усташки режим. Присутни су се подсјетили и

организатора отпора у овом дијелу Лике, међу којима су били Ђоко Јованић, Гојко Половина, Марко Орешковић, Никола Видаковић и Душан Милеуснић.

Прије централног дијела програма положене су руже на Партизанском гробљу, гдје су се окупљенима обратили саборска заступница и замјеница председника СНВ-а Ања Шимпрага и представник антифашистичких удружења Јурај Крстуловић. Скупу су присуствовали и бивши председник Хрватске Стипе Месић, као и преживјели борац чувене Шесте личке дивизије Шиме Мудровчић.

Послије полагања вијенаца код централног споменика, програм је настављен историјском трибином на којој се разговарало о узроцима, току и посљедицама устанка у Србу 1941. године. О историјском контексту и страдању српског народа на овим просторима говорили су историчари др Игор Мркаљ и др Иво Голдштајн, уз модерирају историчара Милана Радановића.

ВЈЕЧНИ СЈАЈ СМИЉАНА: 170 година од рођења генија који је задивио планету

Смиљан. Лика. Родно је то мјесто, нашег највећег научника свих времена Николе Тесле. Када у Смиљан дођете, препоручујемо вам, да најприје посјетите Православни храм Светих апостола Петра и Павла.

Овај храм је изграђен 1765. За вријеме Другог свјетског рата је порушен, па је обновљен 1986. године. У овом храму је својевремено службовао српски прота Милутин Тесла, отац нашег највећег научника Николе Тесле. Важно је рећи, да је управо у овом храму крштен Никола Тесла, 1856. године.

Иначе, родна кућа Николе Тесле је намјенски саграђена као парохијски дом. Изнад цркве и дома се налази српско православно гробље у којем је сахрањен Николин брат, Дане. Сам Парохијски дом подигао је Николај Мандић. Све ово испричаће вам парох гостишко-смиљански прота Драган Михајловић, који је учинио све да овај православни храм данас изгледа величанствено. Посљедња обнова десила се прошле године када је

» Крштење малог Николе Тесле у Смиљану, фрескопис свештеника Милана Радусина

храм у потпуности фрескописан, а све је дјело познатог фрескописца из Далмације, свештеника Милана Радусина.

» Прије неколико година, на иницијативу пароха Драгана Михајловића, обновљен је споменик родитељима Николе Тесле, Милутину и Георгини (Ђуки) Тесла, захваљујући понајвише Ради Шербецији и Душку Љуштини

Све оно што ћете видјети у фрескописаном храму, на путника намјерника и случајног пролазника оставља дубок утисак. Ту можете видјети фреске попут крштења малог Николе Тесле, па до Светих апостола Петра и Павла, по којима овај храм и носи име. Највише вјерника буде овдје управо на Петровдан, па га управо на тај дан, и на рођендан нашег највећег научника посјети највише туриста.

Никола је овдје живио до своје седме године. Овдје је кренуо и у школу. Овдје је спознао своја прва открића везана за природу. Када би била грмљавина или невријеме рецимо, сви би бјежали у кућу. Никола је излазио ван. Пењао би се на околна брда Крчмар или Богданић, проучавао би муње. На потоку Ваганцу који протиче управо кроз Смиљан, Никола је правио своје прве воденице. Одатле, са ма-

лог потока Ваганца, тридесет година касније, 1896. гради се хидроцентрала на Нијагариним водопадом. Била је то идеја једног малог дјечака који је отишао у свијет, он га је, не само промијенио, него га је и освијетлио – поносно ће вам рећи у Меморијалном центру *Никола Тесла* у Смиљану.

Зграда у којој је одрастао Никола Тесла је обновљена и претворена у спомен-музеј. Родну кућу Николе Тесле годишње посјете хиљаде туриста из цијелог свијета. У све то, увјериле су се хиљаде и хиљаде туриста које овдје долазе из цијелог свијета, од Европе до Аустралије и Америке. Вратио се споменик Николи Тесли и у град Гостић. Додуше не баш тамо гдје је некада био, али и ово је велика ствар. Тиме је једна велика неправда, колико-толико ипак исправљена.

ЉУБИНКО СПАСОЈЕВИЋ / ПУТОКАЗИ

ТАЈНА БРОЈА 3

Уз име Николе Тесле често се везује и занимљива прича о његовој необичној опсесији бројевима 3, 6 и 9. Велики научник је, наиме, дубоко вјеровао да ове бројке носе математички и енергетски кључ за разумијевање универзума, истичући да се кроз њихове односе преламају природне хармоније, вибрације и фреквенције. Из те фасцинације произашао је и његов чувени трофазни систем наизмјеничне струје који је освијетлио планету. Међутим, иза ове занимљивости крио се и дио Теслине сложене личности. Савремена наука ову његову потребу да три пута обиђе зграду пре уласка, користи 18 салвета током обједна или одседа искључиво у хотелским собама чији је број дјелив са три, препознаје као облик опсесивно-компулзивног поремећаја (ОКП). За Теслу су ти ритуали били начин да унесе ред у свој изузетно интензиван унутрашњи мисаони свијет. Тако су се код смиљанског генија укрстили дубока математичка интуиција и лична особеност, остављајући нам интригантну слику о човјеку чији је ум размишљао миленијум унапријед.

У КРАГУЈЕВЦУ ОБИЉЕЖЕНО 170 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

У организацији Удружења Срба из Хрватске *Никола Тесла* из Крагујевца свечано је обиљежен јубилеј једног од највећих умова у историји човјечанства, уз богат научни, књижевни и музички програм.

Свечаном академијом у Књажевско-српском театру у Крагујевцу, Удружење Срба из Хрватске *Никола Тесла* 10. јула обиљежило је 170 година од рођења славног научника, настављајући да предано његовој успомени на његов лик и дјело.

Свечани скуп окупио је чланове овог удружења из Београда и Крагујевца, као и бројне грађане који воде поријекло из свих крајева Хрватске, а који су свој радни и животни вијек посветили новој животној заједници у Шумадији.

ОЧУВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА И ЗАВИЧАЈНИХ ВЕЗА

У име домаћина и организатора, присутнима се обратио председник Удружења Милан Љубовић, подсјетивши на мисију и значај ове организације. Удружење Срба из Хрватске са поносом носи име

Николе Тесле од 2013. године, са јасним циљем очувања веза са завичајем, националног и духовног идентитета, обичаја и богате културе краја из којег његови чланови потичу кроз рад ликовне, музичке и литерарне секције.

НАУКА И УМЈЕТНОСТ У ЧАСТ ГЕНИЈА

Током академије било је ријечи о најзначајнијим Теслиним проналасцима који су заувјек промијенили свијет. Теслу као научника кроз конкретне примјере и изразито инспиративно предавање

освијетлио је проф. др Ненад Стевановић. Са друге стране, сликарка Оливера Лола Ацић говорила је о Тесли као вјечној сликарској инспирацији и визуелном мотиву за умјетнике.

У богат музичко-књижевни дио програма уткани су наступи професора и умјетника.

У музичком дијелу програма учествовали су: проф. Невена Мијаиловић, проф. Душан Вучковић, женска пјевачка група Удружења и Гордана Величковић.

У књижевном дијелу проф. Љубица Жикић, Зора Божић и награђене ученице литерарног конкурса.

Програм је протекао уз срдечно вођење модератора, шаљући поруку о важности преношења традиције, поријекла и сјећања на знамените личности завичаја на млађе генерације.

Са поносом су чланови Удружења *Никола Тесла* истакли да је на недавно одржаном Међународном фестивалу у Требињу женска пјевачка група освојила 3. мјесто.

ДРАГАНА БОКУН

ДАНИ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ У СУБОТИЦИ

Поводом Дана Удружења и 170 година од рођења Николе Тесле, једног од највећих умова у историји човјечанства, Удружење Личана Лика из Суботице организовало је тринаесту по реду међународну манифестацију *Дани Николе Тесле у Суботици*. Вођена идејом да се на дан рођења великог научника окупе поштоваоци његовог дјела и подсјете на живот човјека личног поријекла чије наслеђе данас баштини читав свијет, манифестација је и ове године објединила културне, образовне, спортске и технолошке садржаје.

Програм је одржан 3. 10. и 11. јула 2026. године у Суботици, али и у мађарским градовима Сегедину и Морахалому, чиме је још једном потврђен њен међународни карактер и значај прекограничне сарадње.

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ

Манифестација је свечано отворена 3. јула у Великој вијећници Градске куће у Суботици. У име Града Суботице и градоначелника Стевана Бакића присутне је поздравео помоћник градоначелника Срђан Самарџић, истичући да Никола Тесла није само један од највећих научника свих времена, већ и симбол знања, стваралаштва и визионарства, чије идеје и данас мијењају свијет.

Он је нагласио да посебну вриједност манифестације представља чињеница да већ тринаест година окупља људе различитих генера-

» Мила Новаковић, Урош Поповић, Владимир Чортан и Лена Старчевић

ција и средина, његујући успомену на Теслино дјело и истовремено чувајући културно и историјско наслеђе Лике.

У име организатора обратио се председник Удружења Личана Лика и председник Организационог одбора мр Милош Борјан, подсетивши да је ово прво удружење у Србији које је успоставило сарадњу са Удружењем за електроаутомобиле из Мађарске, као и да је 2022. године од Фондације Николе Тесле из Филаделфије награђено златном медаљом за промоцију лика и дјела великог научника.

У културно-умјетничком програму наступили су Етно група *Злајшвез* Музичке школе у Суботици, под умјетничким руководством Тамаре Штрицки Сег, и пјевачка група КУД-а *Новак Радоњић* из Мола, коју води музички педагог Катарина Сочин.

» Надметање међу бојарима протекло је у фер-плеју

У оквиру едукативног програма приказан је филм о животу и дјелу Николе Тесле, након чега је одржан квиз знања о великом научнику. Посебан дио свечаности био је посвећен ученицима основних школа који су учествовали на ликовном конкурс. Најбоље радове имале су ученице Основне школе *Мајшански пут* – прву награду освојила је Василија Татарски, другу Хана Јеловић, а трећу Елена Арсић.

ДРУГИ ДАН – ТЕХНОЛОГИЈА БЕЗ ГРАНИЦА

Другог дана манифестације програм је одржан у Сегедину, у Агори, и у Морахалому. Посебан акценат стављен је на развој електромобилности и визионарске идеје Николе Тесле. Одржана је трибина о електричним возилима, а учесници су кроз интерактивни квиз, уз употребу мобилних телефона, провјеравали знање о Теслином животу и развоју електромобилности у Србији и Мађарској.

Циљ сусрета био је размјена искустава корисника електричних возила, произвођача и стручњака из ове области, као и упознавање заинтересованих грађана са предностима оваквог вида превоза. Туристичка организација Суботице представила је туристичке потенцијале града, док је у вечерњим часовима колона електричних аутомобила стигла у Суботицу, гдје су учесници наставили дружење.

Завршница на Водици

» Срђан Самарџић, ученице ОШ *Мајшански пут* и Милош Борјан

Завршни дан манифестације одржан је на излетишту Водица и испред Градске куће у Суботици. На градском тргу организована је изложба аутомобила на електрични погон, док су на Водици представљени иноватори из Србије и иностранства, домаћа радиност и традиционални производи. Војска Србије је и ове године припремила војнички посни пасуљ, а посјетиоци су могли да уживају и у бојању.

Прво мјесто освојила је екипа *Поштар*, друго *Динара* и треће *Баница 1*.

Као новина овогодишње манифестације организована је *Инсиративна ширка младости* за дјецу до 14 година на симболичној стази дугој 1.943 метра, у знак сјећања на годину смрти Николе Тесле. Побједио је Урош Поповић, друго мјесто освојила је Мила Новаковић, а треће Лена Старчевић. Поред медаља, најбољи су награђени и ваучерима за саднице храста лужњака, које ће на јесен бити засађене у школама које похађају.

У оквиру породичног програма одржане су и традиционалне игре за најмлађе – трка у цаковима, ношење јајета у кашици, као и посебно организована трка у цаковима за дјецу са сметњама у развоју, чиме су организатори још једном показали да манифестација његује дух инклузије и заједништва.

Удружење Личана Лика и ове године уручило је хуманитарну донацију, а посебни гости били су чланови Удружења особа са инва-

литетом *Звуци срца* из Суботице и њихови пријатељи из Панчева.

Забавни дио програма употпунили су наступи групе *Срце завијаја*, КУД-а *Марко Орешковић* из Бачког Грацаца, Етно групе *Песма у срцу* из Суботице и Етно групе *Срце завијаја* из Новог Сада, док је у културно-умјетничком програму учествовала и музички педагог Катарина Сочин.

Учесници су потом присуствовали вечерњем богослужењу које је служио протојеромонах Милош Петровић.

На затварању манифестације Срђан Самарџић је поручио да Никола Тесла није задужио само свој народ већ цијело човјечанство, те да овакви сусрети чувају успомену на његово дјело и преносе младима вриједности знања, рада и хуманости.

Захваљујући бројним институцијама, сарадницима и волонтерима, тринаести *Дани Николе Тесле у Суботици* још једном су потврдили да успомена на великог научника превазилази границе држава, повезујући људе кроз науку, традицију, културу и заједничке вриједности.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ПОКРАЈИНСКОГ ФОНДА ЗА ИЗБЕГЛА, РАСЕЉЕНА ЛИЦА И ЗА САРАДЊУ СА СРБИМА У РЕГИОНУ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту не изражавају ставове органа који је додијелио средства

У ФИЛАДЕЛФИЈИ ОДРЖАНА ВЕЛИКА КОНФЕРЕНЦИЈА ПОСВЕЋЕНА ВЕЛИКОМ ЈУБИЛЕЈУ

ИМЕ ВЕЛИКОГ НАУЧНИКА КАО МОСТ ИЗМЕЂУ СРБИЈЕ И АМЕРИКЕ

У организацији Тесла научне фондације у Филаделфији је одржана вишедневна конференција и Свечана академија поводом два велика јубилеја: 170. годишњице рођења Николе Тесле и 250. годишњице независности САД.

Овај значајан скуп окупио је бројне научнике, истраживаче, инжењере и представнике српске дијаспоре из Америке, Србије, Републике Српске, Црне Горе и Европе. Током конференције представљени су стручни радови посвећени Теслином научном наслеђу које обликује савремену цивилизацију.

Међу гостима истакло се књижевно удружење *Злајно ђеро* из Цириха са председником и уредником Милком Кајганић, које је овогодишњи Годишњак посветило Тесли, уносећи снажну умјетничку димензију у манифестацију.

Паралелно са научним дијелом, генерални конзул Републике Србије у Њујорку др Владимир Божовић имао је низ дипломатских сусрета са представницима града Филаделфије и страног дипломатског кора.

Завршног дана сабора, на Петровдан, у Храму Светог Николе служена је света литургија, након чега је приређен традиционални ручак „из Теслиног краја“ уз богати фолклорни и умјетнички програм.

Обраћајући се присутнима, генерални конзул др Владимир Божовић истакао је да два велика јубилеја симболично повезују вриједности које су обликовале модерни свијет – слободу, знање, стваралаштво и иновације.

– Србија је Тесли подарила духовне коријене, а Америка му је пружила прилику да свој геније претвори у дјело које је промијенило свијет. Управо зато он није само симбол научног напретка, већ најчвршћи мост пријатељства двије земље. У времену глобалних изазова, потребни су нам људи који граде мостове, а не зидове, и који бирају дијалог умјесто сукоба.

Божовић је подсетио и на историјски допринос свих српских досељеника – од Пупина и Шагића до безимених радника и инжењера који су учествовали у изградњи модерне Америке, нагласивши важност изградње новог поглавља српско-америчких односа на темељима истине и стратешког партнерства

РИЈЕЧ ПО РИЈЕЧ СА ДР ИРЕНОМ ЋОРЂЕВИЋ, СПЕЦИЈАЛИСТОМ ПСИХИЈАТРИЈЕ И ПСИХОТЕРАПЕУТОМ

Породица је темељ менталног здравља и друштва

Из породице црпимо први осјећај сигурности и припадности, али управо су ти односи данас највеће искушење под притиском отуђености и савременог начина живота.

О изазовима родитељства, очувању менталног здравља и грађењу стабилног дома разговарамо са др Иреном Ћорђевић, специјалистом психијатрије, психотерапеутом и судским вјештаком.

Током богате каријере, др Ћорђевић је радила у Клиници *Др Лаза Лазаревић*, Сремцици и установи за лијечење болести зависности, док у ординацији *Либертас* предводи тим љекара и терапеута. Посебан печат њеном раду даје искуство из манастира Ђелије, гдје кроз спој психијатрије и вјере помаже људима да пронађу унутрашњи мир.

● **Демографија најчешће говори о бројевима, економисти о стандарду, а политичари о мјерама популационе политике. Ви, међутим, свакодневно разговарате са људима о њиховим страховима, дилемама и односима. Шта нам психотерапијска пракса открива о дубљим узроцима због којих се људи све ређе одлучују за брак и родитељство?**

– Када по страни ставимо економска и политичка питања и фокус ставимо на психолошку динамику појединца, постаје јасно да одлагање брака и родитељства данас, много чешће него раније, извире из страха. Савремено друштво и друштвене мреже промовишу савршенство: треба бити непогрешив родитељ, имати перфектну каријеру, никада не остарити и заувјек одржавати страст у вези. У поређењу са тим

идеалом, природно се осјећамо неспремни и уплашени. У основу тог одлагања превише често препознајемо страх од блискости — стрепњу да ћемо у интимном односу изгубити аутономију, да ће друга особа бити превише захтјевна, или да ће се поновити рана, болна искуства везивања. Паралелно са тим иде и страх од одговорности. Он није само брига о практичним обавезама, већ унутрашње увјерење: „Нисам довољно стабилан да издржим туђе потребе.“ Родитељство се тако несвјесно доживљава као пријетња сопственом идентитету и губитак контроле, а не као развојна улога.

● **Како се тај императив савршенства одражава на сам однос према дјеци и партнеру?**

– Све постаје „пројекат“ — дјете, партнер, брак и каријера. Данас се страх од грешке везује за увјерење да ће погрешан избор партнера неповратно уништити живот, док се родитељство умјесто полигона за љубав и учење кроз грешке доживљава као позорница на којој све мора бити савршено увјекбано. Дијете мора да буде онакво каквим смо га замислили, јер ако није — ми смо криви. Ако је нешто пројекат, мислимо да све зависи од нас, па у случају неуспјеха себе доживљавамо као недовољно добре.

Уз то иде и страх од губитка слободе, који је често само маска за страх од везивања. Слобода се више не схвата као капацитет за избор, већ као одсуство обавеза, па се свака трајна веза региструје као ограничење.

Када се сви ови страхови саберу, добијамо избјегавајући стил везивања: особа жели блискост и стабилност, али их истовремено доживљава као опасност и губи-

так себе. Те баријере су изузетно ригидне јер се вјешто маскирају кроз рационализацију и наратив „још није прави тренутак“. Та одлагања су најопаснија јер не изгледају као страх, већ као разборитост. А у основи те „разборитости“ стоји оно што је најтеже признати — да блискост плаши више него самоћа, а одговорност више него несигурност.

● **Данашњи човек има готово неограничен избор – партнера, занимања, мјеста за живот. Да ли је управо тај вишак избора створио страх од коначне одлуке и преузимања одговорности?**

– Мислим да јесте. Никада нисмо имали више могућности, а никада више људи није било неодлучно и усамљено. Друштвене мреже и апликације стварају илузију да иза следећег угла постоји неко бољи. И то је тачно! Увијек има бољих и од нас и од других. Али за љубав и успјешан брак није потребно проналажење савршене особе. Чак и када би постајао, спој „скоро савршених“ или „савршених“ особа, могао би бити веома несавршен и мањкав.

Љубав је одлука да заједно растемо са несавршеном особом. Када ми постанемо та стабилна особа коју прижељкујемо уз нас, све ће бити и једноставније и љепше. Најстабилнији парови које познајем су они који су престали да траже савршенство и почели да граде однос, концентришући се на емоције, пажњу и снагу у њему.

● **У психотерапији се често говори о избјегавању непријатности. Да ли је савремена култура створила увјерење да сваки однос мора бити лак и без конфликта, па се прве кризе доживљавају као доказ да љубав више не постоји?**

– Апсолутно. Данас живимо у култури тренутног задовољства. Ако телефон успори — мијењамо га, ако посао постане тежак — мијењамо га, ако веза постане захтјевна — многи помисле да треба промијенити партнера. Али ниједан однос не може бити жив ако нема неслагања. Показало се да је живот без сукоба у односу, чешће живот на дистанци и постепено удаљавање које неријетко води и у разилазак. И није проблем када се партнери посвађају, већ када престану да покушавају да разумију једно друго. Проблем је када у томе поништавају потребе другог партнера јер им његова „слабост“ кочи напредак „пројекта“. Проблем је када осуђујемо и не прихватимо биће свог партнера. Вријећамо га и истичемо лоше особине, умјесто да се задржимо на понашању. Конфликти су природни, али је важно фокус ставити на понашање, на оно што јесте могуће промијенити, а не на недовољност бића друге особе. Конфликт није супротност љубави, али равнодушност то јесте.

● **Да ли код младих примјећујете да је страх од лошег брака постао јачи од жеље за добрим браком?**

– Нажалост, да. Многи данас много више енергије улажу у избјегавање бола, него у потрагу за љубављу. А све под изговором потраге за „правом“ љубављу. То је последица искустава, развода родитеља, лоших прича које слушају, али и културе која више говори о разочарењима него о добрим односима, а суптилно даје поруку да морамо бити још бољи, а то и фрустрира и замара. Све изгледа као да умањујемо вјероватноћу грешке и одлажемо задовољство за неки савршени тренутак. Живот проведени само у избјегавању ризика често постаје лишен и великих радости.

● **Посљедњих година све више говоримо о анксиозности, сагорејивању и депресији. Да ли су то само последице савременог живота или су постали и фактори који директно утичу на пад наталитета?**

– Мислим да су постали и једно и друго. Анксиозан човек тешко доноси велике животне одлуке, јер његов ум непрестано тражи све могуће опасности. Анксиозност и често настаје на терену потребе за контролом и огромног страха од непредвидивог. Родитељство захтијева повјерење у живот. Заправо, увјерење да ћемо се снаћи како год да буде. А анксиозност стално говори: „Шта ако не успијеш?“ „Шта ако нешто пође по злу?“ А као да већ постоји увјерење да ће баш тако и бити. Када човек дуго живи под притиском таквих мисли, природно је да одлаже одлуке које мијењају живот, плашећи се да не погријешити. То га додатно исцрпљује.

● **Некада се породица стварала без гаранција за посао, стан или финансијску сигурност, док данас многи сматрају да све мора бити савршено прије него што добију дијете. Да ли смо изгубили способност да прихватимо неизвјесност?**

– Мислим да јесмо. Данашњи човек жели гаранције за нешто што по својој природи никада не може бити потпуно сигурно. Али важно је да понављамо стално себи да неизвјесност није непријатељ живота, она је његов саставни дио. Сигурно ћемо погријешити шта год да одлучимо, а добро је да градимо себе тако да се прилагођавамо и мијењамо и себе и свој живот. Ниједан родитељ није био потпуно спреман. Често смо психолошки спремни тек када биолошки нисмо способни за то. Људи не постају родитељи зато што су спремни, они постају спремни зато што су постали родитељи.

● **Може ли се рећи да је савремени човек постао више усмјерен на личну самореализацију него на стварање заједнице?**

ПОРОДИЧНА ИСКУСТВА ОБЛИКУЈУ БУДУЋНОСТ

● **Колико породична историја утиче на одлуку о родитељству? Да ли дјеца разведених родитеља или они који су одрасли у конфликтним породицама чешће одлажу или избјегавају заснивање породице?**

– Породица је мјесто гдје учимо шта значи вољети и бити вољен. Она је наша база и има задатак да нам суптилно да поруку да ћемо се снаћи шта год да се деси, да нам да снагу, ослонац, арматуру за даљи живот. Ако је неко одрастао уз сталне сукобе, емоционалну хладноћу или напуштање, сасвим је разумљиво да касније брак доживљава као нешто опасно. У пракси често срећем људе који кажу: „Плашим се да не постанем исти као мој отац/мајка.“ Или: „Не желим да моје дијете пролази кроз оно кроз шта сам ја пролазио.“ То показује колико снажно породична искуства обликују наше одлуке. Али добра вијест је да психотерапија може помоћи да се ти обрасци препознају и промијене. Нисмо осуђени да живимо живот својих родитеља. Између околности у којима смо расли и у којима живимо и нашег реаговања, јесте наша слобода, простор да одлучимо какви желимо да будемо.

Дјеца која нису имала срећу да расту у стабилним породицама, па још горе, ни поред стабилних родитеља, неријетко имају проблем са емоционалним везивањем, па се прејако, анксиозно везују за партнера, вјерујући да не би преживјели без њега или се држе дистанцирани, страхујући да ће опет бити остављени или повријеђени. Ово је мјесто гдје родитељи треба да застану и размисле о својој дјечи. Шта год мислили и (не) осјећали према свом садашњем или бившем партнеру, треба гледати дугорочни интерес дјецe, не да би остали заједно због дјецe, већ да би због њих сачували здрав, људски прихватајући и стабилан родитељски однос.

ФЕНОМЕН ПЕТРА ПАНА И ЗВОНЦИЦЕ

● **У литератури се све чешће говори о феномену „продужене адолесценције“ – људима који биолошки јесу одрасли, али психолошки одлажу преузимање трајних животних улога. Колико је та појава присутна код нас и како утиче на демографску слику?**

– Веома је присутна. Данас многи дуго остају између младости и одраслог доба. Говоримо о феномену Петра Пана и Звоннице. Свијет одраслих постаје презахтељан, јер све што раде изгледа недовољно добро, па људи несвјесно бирају да „не одрасту“. Одлагање тако постаје начин живота: „Желим брак и дјецу, али прво морам да се скућим, промијеним посао, имам стабилна примања...“ Човек модерног доба много планира и мисли да зна како ће живот изгледати, али често нема јасну слику, већ преузима већ понуђене modele са друштвених мрежа, реклама и из друштвених наратива. Психолошка зрелост, међутим, не значи да су се стекли сви услови и да више немамо дилема, већ да смо спремни да донесемо одлуку упркос њима. Један од главних камена спотицања данас је страх од грешке и увјерење да вриједимо само ако не гријешимо. Не можемо унапријед знати како ће се живот развијати, како ћемо се мијењати ми и наши партнери, нити да ли ће те промјене бити усклађене. Зато је важно да прије уласка у однос размислимо о заједничким породичним и животним вриједностима, циљевима, ономе што нас радује и ономе од чега нико од нас не може да одустане. То су важни предуслови за однос, али нису гаранција његовог cjеложивотног трајања. Раније су се људи лакше упуштали у брак, а теже из њега излазили, између осталог и зато што су се чвршће држали родних улога, па је живот био предвидљивији. Да ли су због тога били срећнији, остаје дискутабилно. Прошлост можемо користити као извор искуства и информација, али је не можемо вратити.

Гдје је граница између здраве брига о себи и културе нарцизма?

– Самореализација је један од најважнијих захтјева људских. Али човјек не остварује своју мисију на Земљи само кроз успјех, много више то чини кроз односе. Култура данас често поручује да је најважније мислити на себе, али психологија не одустаје од идеје да најважнији заштитни фактор за ментално здравље нису ни новац, ни моћ, већ блиски односи. Здрава љубав према себи омогућава нам да волимо друге. Насупрот томе, модерни пандемијски присутан преоглашени нарцизам нас учи да други постоје само док испуњавају наше потребе. То је огромна разлика. Морамо вољети и поштовати себе, али то је тек предуслов блискости и здравих веза. Само ако поштујемо себе и оно што јесмо, што можемо, мијењамо оно што нам смета и опраштамо животу и себи оно што не можемо да промијенимо, спремни смо и да се здраво повежемо са другима, а не завежемо, плашећи се остављености или удаљеном толико да се узајамно изгубимо...

● **У својој пракси сигурно сте срели људе који су годинама одлагали родитељство, а касније жалили због те одлуке. Шта су најчешћи разлози које наводе и шта из тих искустава можемо научити?**

– Веома ријетко сам имала прилику да чујем: „Жалим што сам добио дијете.“ Али многи кажу: „Жалим што сам чекао.“ А најчешће чујем: „Мислио сам да имам времена.“ „Чекали смо идеалне услове.“ „Плашили смо се.“ Вријеме је једини ресурс који не можемо вратити. То је можда и највећа лекција коју људи науче прекасно. Идеја о томе да морамо бити спремни, притом на начин на који нико не може бити спреман нас само води у одлагање. А суштина је да постајемо спремни кроз вријеме, кроз то родитељство ставамо, постајемо зрелији, учимо много тога и о нама самима.

Колико се код нас о родитељству говори кроз призму одрицања, а колико као о извору смисла? Да ли је јавни дискурс постао превише песимистичан?

– На посредан начин јесте. Јавни дискурс од сваког потенцира да је сваки аспект живота у ствари пројекат за који нам требају посебне способности и који треба савршено одрадити. Када анализирасте информације у јавном простору, парадоксално, родитељство звучи као низ проблема који у ствари дају смисао и који показују нашу вриједност: непроспавање ноћи, одрицања, перфектност у свему. Младим мајкама се пласира прича да треба да буду савршене мајке, а да изгледају као да никада нису рађале, да буду насмијане и пресрећне од првог

дана. Али веома ријетко се говори о ономе што родитељи често кажу у ординацији: „Никада нисам био уморнији... Бринем да ли сам се добро повезала са бебом... Јако је болно дојење у почетку, па рефлексно изгурнем бебу кад ме јако загризе, а онда бринем да ли сам лоша мајка...“

„А опет, никада нисам имао више смисла.“ Смисао и лакоћа нису исто. Највјерније ствари у животу готово никада нису лаке. А суштина није да буде лако, иако најважније, савладамо је.

● **Ако бисмо жељели да обновимо повјећење у породицу као институцију, шта би, по Вашем мишљењу, било важније – економске мјере или промјена културног и вриједносног оквира у којем млади одрастају?**

– Потребно је обоје. Економске мјере могу помоћи. Али ниједна финансијска помоћ не може замијенити осјећај да су блискост, породица и повјећење вриједности које имају смисла. Ако млади одрастају вјерујући да су сви односи пролазни, да је брак осуђен на пропаст и да је човјек на крају увијек сам, онда ниједна мјера неће бити довољна. Породица се гради повјећењем. Тако што дајеш и радујеш се јер си дао, не тражиш реципроцитет, да ти све буде враћено...

● **Ако бисте морали да издвојите један психолошки проблем који највише угрожава будућност породице у Србији, шта би то било и зашто?**

– Рекла бих да је то страх од везивања. Не зато што људи не желе љубав. Напротив, никада се више није говорило о љубави, али никада се више није сумњало да она може да траје. Плашимо се да ћемо бити повређени, плашимо се да ћемо изгубити слободу, у ствари плашимо се да ћемо погријешити, а то не толеришемо себи. И зато често не бирамо ништа. Бјежећи од ризика да погријешимо, често остајемо „на сигурној удаљености“ од живота. А све оно што нашем животу даје најдубљи смисао – љубав, брак, родитељство – носи извјесну неизвјесност.

Али управо у тој неизвјесности често се крије највећа радост и највећи раст човјека. Напосљетку, ако одустанемо од идеје да ћемо испати глупи ако сада одаберемо неког за ког ће се испоставити да ће нас преварити или да ће отићи од нас, већ уживамо у томе што можемо да дамо, живот нам постаје неупоредиво једноставнији.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ЗА БРИГУ О ПОРОДИЦИ И ДЕМОГРАФИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

Јубиларни 20. Етно-фестивал у Кладову окупио чуваре народне баштине из Србије и региона

Када се једна манифестација одржава двије деценије, онда више није само дио календарског програма једног града. Постаје традиција сама по себи. Управо такав статус у Кладову има Етно-фестивал, који је ове године, у свом јубиларном, 20. издању, поново окупио чуваре народног стваралаштва, старих заната и фолклорне традиције.

Током четири фестивалска дана главна градска улица била је мјесто сусрета излагача, умјетника, фолклорних ансамбала и бројних посјетилаца из различитих крајева Србије и региона. У средишту пажње била је народна баштина – не као успомена на вријеме које је прошло, већ као дио живота који и данас има своје ствараоце, чуваре и насљеднике.

ЗАВИЧАЈ КОЈИ САБИРА

У „Улици старих заната“, своје мјесто је пронашло више од стотину штандова и тезги на којима су представљени производи домаће радиности. Ткани, везени, хеклани и плетени предмети, сувенири и одјевни предмети са традиционалним мотивима показали су колико

је богато наслеђе које се генерацијама преноси са старијих на млађе.

Поред српског, румунског и бугарског језика, кладовским улицама чули су се и шведски, дански и њемачки. Међу посјетиоцима били су и бројни људи из дијаспоре који љетне дане проводе у родном крају.

Тај детаљ говори више од статистике. Човјек може годинама живјети далеко од мјеста из којег потиче, али завичај остаје дио његовог идентитета. Он се враћа кроз језик, породичне обичаје, празнике, укусе, пјесме и успомене.

Етно-фестивал у Кладову управо зато има значај који превазилази туристичку понуду. Он је једно од мјеста на којем се сусрећу они који су остали у завичају и они које је живот одвео далеко од њега.

НАЈМЛАЂИ ЧУВАЈУ НАЈВЕЋУ НАДУ

Свечано отварање обиљежио је дефиле најмлађих чланова културно-умјетничких друштава, након чега су наступили дјечји фолклорни ансамбли у народним ношњама.

Када дијете обуче народну ношњу, научи кораке кола или запјева пјесму коју су прије њега пјева-

ле генерације, оно постаје нова карика у ланцу културног памћења.

Током фестивала наступили су Градски хорски ансамбл *Мокрањац* из Неготина, АКУД *Полећ* из Кладова, Ансамбл народних игара и пјесама Косова и Метохије *Венац* из Грачанице, Фолклорни ансамбл *Лазарица* из Крушевца, КУД *Дуле Милосављевић – Желе* из Чачка и КУД *Стеван Мокрањац* из Неготина.

Фолклорни програм употпунили су концерти *Црвене јабуке*, Пеђе Јовановића и Милана Митровића, па је фестивал понудио садржаје за публику различитих генерација.

НАГРАДЕ ЗА ЧУВАРЕ СТАРИХ ЗАНАТА

Током треће фестивалске вечери Туристичка организација општине Кладово уручила је захвалнице свим излагачима за допринос очувању традиције и народног стваралаштва, као и дипломе са ваучерима за учешће на 21. Етно-фестивалу у Кладову 2027. године.

Посебна признања добили су најуспјешнији учесници.

Признање за најоригиналнији етно-мотив припало је Маријани Ружојевић, признање *Чувар традиције старих заната* Славиши Ивановићу, док је за најкреативнијег излагача проглашена Винарија Велес.

Признања су такође подсетник да очување културне баштине није посао само институција. Она опстаје захваљујући људима који своје знање не задржавају за себе, већ га преносе даље. Зато је двадесети Етно-фестивал у Кладову био више од још једне љетне манифестације.

На једном мјесту сусрели су се стари занати и нове генерације, завичај и дијаспора, традиционална игра и савремена музика, људи који баштину чувају и они који је тек упознају.

И у томе је његова највећа вриједност. Јер баштина није само оно што смо наслиједили. Она је и оно што ћемо оставити иза себе.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ КЛАДОВО

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

» Предсједник општине Горан Матовић у Улици старих заната

ДВИЈЕ ДЕЦЕНИЈЕ ПОВЈЕЋЕЊА

Предсједник Општине Кладово Горан Матовић оцијенио је да је Етно-фестивал најзначајнија туристичка манифестација у годишњем календару општине.

– Етно-фестивал је и даље најбољи промотер туристичке понуде кладовског краја. Овдје су стигли излагачи и посјетиоци из свих крајева Србије, а радује нас што се људи враћају из године у годину. Директорка Туристичке организације општине Кладово Александра Васиљевић истакла је да је фестивал за двије деценије постао препознатљива манифестација.

– Уз подршку локалне самоуправе, јавних предузећа и установа, обезбједили смо услове да овогодишње издање буде још боље организовано. Већ почињемо припреме за 21. Етно-фестивал – истакла је Васиљевићева.

СУСРЕТ ЗАВИЧАЈАЦА У ЛОЗНИЦИ: НАКОН ДЕЦЕНИЈА У ИНОСТРАНСТВУ, СВЕ ЈЕ ВИШЕ ОНИХ КОЈИ ПЛАНИРАЈУ ПОВРАТАК

ПОВРАТАК ИЗ ЕВРОПЕ У ВУКОВ КРАЈ

Завичај није само мјесто из ког се отишло, већ и адреса којој се, прије или касније, многи враћају. У Галерији Мина Караџић у Вуковом дому културе у Лозници, приређен је сусрет за људе поријеклом из овог краја који деценијама живе и раде у иностранству, а све чешће размишљају о повратку и покретању посла у родноме крају.

ГЛАС ОНИХ КОЈИ СЕ ВРАЋАЈУ

Да ово нису само формални сусрети, потврђују и размишљања самих учесника. Међу њима има оних који су већ спаковали кофере и вратили се, али и оних који за повратак спремају терен пред одлазак у пензију.

Једна од саговорница, која се у завичај вратила након пуне три деценије живота и рада у Италији, истиче да је осјећај прихваћености кључан за сваког ко се одлучи на овакав корак.

– Послије 30 година вратила сам се из Италије јер у овом дијелу Србије заиста постоје реалне могућности за развој, рад и животни опстанак. Велика је ствар ка-

АДМИНИСТРАТИВНА ПОДРШКА И ЗАВИЧАЈНА БАШТИНА

Иако су приче повратника биле у фокусу, сусрет је искоришћен и за најаву конкретних корака Локалне самоуправе. Замјеник градоначелника Петар Гавриловић и члан Градског вијећа Марко Јовановић поручили су окупљенима да Град жели да преточи везе са дијаспором у дугорочно партнерство, најављујући и отварање посебне Канцеларије за дијаспору која ће помагати око пословних и административних иницијатива.

Сусрет у Вуковом дому културе заокружен је уз пјесму етно-групе Лозице и наступ младих фолклораша КУД-а Караџић, као подсјетник да је завичајна баштина у Подрињу и даље жива и сачувана.

ДРАГАНА БОКУН

да осјетите да сте овдје прихваћени – поручује она.

Сличан план има и Лозничанин који већ 36 година ради у Швајцарској, а кога од ове јесени очекују пензионерски дани.

– Пензија ми почиње од новембра и

желим да искористим вријеме које је пре-
мног. Овакви сусрети су добра прилика да видимо гдје и како можемо сарађивати, јер план ми је да све више времена проводим овдје. Лијепо је када знаш да те завичај чека.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту *нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства*

ФОТО: ИНСТАГРАМ / @GRAD_LOZNICA

РИЗНИЦА СПАЈА ГЕНЕРАЦИЈЕ

Док савремени живот све брже брише трагове старих заната, у Лозници постоји заједница која већ деценију и по одрађује важан посао за завичајну културу. Удружење за очување и развој старих заната Ризница окупља жене које од заборавља чувају ткање, филцовање, вез и хеклање — вјештине које су вијековима обликовале свакодневицу и естетски идентитет нашег народа.

Основана 2011. године, Ризница сарађује са националном Етно мрежом. Из њихових радионица, кроз сате стрпљивог ручног рада са вуном, концем и тканином, настају аутентични сувенири, украсни предмети и протоколарни поклони који су Лозницу представљали на бројним манифестацијама широм Србије.

Да традиционални занати нису само дио прошлости, доказује и њихов најновији подухват. У овој радионици израђена су два узорка маскоте Вуки, према првопласираном рјешењу градског конкурса за промоцију Лознице на предстојећој Специјализованој изложби ЕКСПО 2027.

– Материјал није највећи трошак. Највреднији су вријеме, стрпљење и сати ручног рада. Трудиле смо се да се што више придржавамо идејног рјешења и било би нам драго да наш Вуки буде запажен и препознатљив на Експу — каже чланица удружења Весна Грујић.

Иако ручни рад у савременим околностима ријетко може бити основни извор прихода, за чланице Ризнице он представља више од допунске дјелатности. То је начин да се кроз практичан рад сачува традиционално умијеће и пренесе на млађе генерације, чиме Лозница чува свој препознатљиви културни печат.

Значај њиховог рада препознала је и градоначелница Лознице Драгана Лукић, која је приликом посјете њиховим просторијама у Здравственом центру Слоја разговарала са чланицама о условима рада и потреби да ово удружење добије већи и адекватнији простор.

– Важно је да пренесете своје знање и вјештине, како бисмо сачували традицију и обичаје. Ваши производи већ су изложени у Туристичкој организацији града Лознице, а разговарали смо и о потреби да удружење добије веће просторије за рад — поручила је градоначелница, истичући да су чланице Ризнице чуварке традиције и понос града.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту *нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства*

Повратак коријенима у Тршићу

У родном мјесту реформатора српског језика Вука Стефановића Караџића, Тршић је током неколико дана постао центар окупљања младости из цијеле Европе. Око стотину дјеце из Француске, Чешке, Сјеверне Македоније, Босне и Херцеговине и Црне Горе окупало се у овом знаменитом подрињском мјесту на Културно-образовном кампу, са циљем да боље упознају језик, традицију и културу својих предака.

За многе од њих ово јединствено путовање није само прилика за излете, већ и важан корак ка савладавању матерњег језика и стицању пријатеља за читав живот.

СРПСКИ СЕ УЧИ КОД КУЋЕ, УСАВРШАВА У ТРШИЋУ

Међу учесницима је четрнаестогодишњи Стефан Танасковић, који у Тршић долази из Француске, из града Анмаса у близини Женеве. Дошао је са друштвом, али му је глав-

ни циљ да узајамно вјежба српски језик.

Из Скопља је са своја четири другара стигао и четрнаестогодишњи Филип Станковски. Слободно вријеме проводе у спортским активностима и дружењу, а Тршић га је, каже, одушевио на први поглед.

– Ту смо тек два дана, а већ смо играли фудбал и кошарку. Све је много добро и организација је одлична. Када се вратим у Македонију, свима ћу рећи да обавезно посјете ове кампове јер је ово прелијепо искуство — поручује Филип.

ОЧУВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА

Поред обиласка Тршића, учесници кампа имају прилику да обиђу и Лозницу, Бању Ковиљачу, планину Гучево, реку Дрину и манастир Троношу, али и да кроз радионице савладају прве кораке српског кола и упознају традицију крсне славе.

У име домаћина, учеснике је поздравио замјеник градоначел-

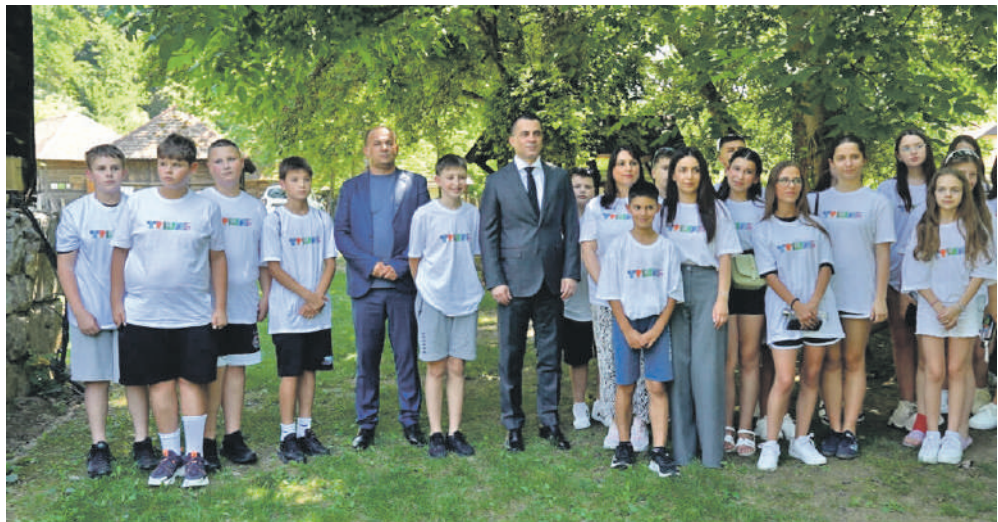
нице Лознице Петар Гавриловић, истакавши да су млади најважнији мост спајања Србије са нашим народом широм свијета. Сусрету је присуствовао и Ђорђе Милићевић, министар без портфеља задужен за односе са дијаспором, који је нагласио да је Србија заједничка кућа свих њих.

– Ви сте најважнији чувари и амбасадори нашег језика, ћирилице, културе и историје у државама у којима живите. Србија ће вас увијек дочекивати отвореног срца и раширених руку, а посебно када завршите школовање и одлучите да своје знање примijenите у својој земљи — поручио је министар Милићевић.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту *нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства*

У ЈАГОДИНИ УРУЧЕНИ УГОВОРИ ЗА СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ ИЗБЈЕГЛИХ И РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

Нови кров над главом за девет породица

Комесаријат за избјеглице и миграције Републике Србије, у сарадњи са Градом Јагодином, наставио је са активном подршком и трајним стамбеним збрињавањем избјеглих и интерно расељених лица. У скупштинској сали Града Јагодине, комесарка за избјеглице и миграције Наташа Станисављевић и градоначелница Јагодине др Јасмина Спасојевић свечано су уручиле уговоре за девет породица које су овдје пронашле своје уточиште.

Двије породице оствариле су право на куповину сеоских кућа са окућницом — док је седам породица добило уговоре за додјелу пакета грађевинског материјала у појединачној вриједности до 800 хиљада динара. Ова грађевинска помоћ омогућиће им да заврше започете радове на својим објектима и унаприједи услове становања.

КОНКРЕТНА ПОДРШКА

Говорећи о значају програма стамбеног збрињавања, комесарка Наташа Станисављевић истакла је да је циљ Комесаријата да свакој породици пружи прили-

ку за сигурнији и квалитетнији живот.

— Додјелом сеоских кућа и грађевинског материјала настављамо да пружамо конкретну подршку породицама избјеглица и интерно расељених лица у рјешавању њиховог стамбеног питања. Посебно нам је драго што двије породице добијају свој нови дом — кућу коју су саме изабрале и што остају да живе на територији града Јагодине. Само током прошле године, више од 20 милиона динара дато је граду Јагодини за куповину кућа са окућницом, набавку грађевинског материјала, додјелу огрева најугроженијим породицама, пакета хране и једнократне новчане помоћи. За-

ФОТОГРАФИЈЕ: ГРАД ЈАГОДИНА (JAGODINA.ORG.RS)

ста смо добар тим када је ријеч о ономе што је најважније — бризи о људима, коју свакодневно показујемо на терену.

СВАКИ ДЕСЕТИ ЈАГОДИНАЦ ЈЕ ПРОГНАНИ СРБИН

Према последњем попису становништва из 2022. године, на територији града Јагодине живи 64.644 становника. Када се та цифра упореди са чињеницом да у овој средини тренутно борави око 3.500 интерно расељених лица са Косова и Метохије и нешто мање од 2.500 избјеглица из бивших југословенских република, долази се до закључка да је чак сваки десети становник Јагодине свој нови дом морао потражити бјежећи од ратних вихора. Ова чињеница најбоље свједочи о величини терета који је Град Јагодина преузео, али и о значају сваког новог крова над главом који се обезбједи кроз програме Комесаријата.

Градоначелница Јагодине др Јасмина Спасојевић истакла је да локална самоуправа наставља континуирану политику подршке свим сународницима.

— Наш покојни председник Драган Марковић Палма одувјек је бринуо о расељеним лицима и избјеглицама, а ту традицију и бригу о нашим људима данас успјешно наставља његов син Далибор Марковић Палма.

ДОМ ЗА ПОРОДИЦУ ШИЈАН У СЕЛУ МИЛОШЕВО

Током посјете Јагодини, комесарка Станисављевић обишла

је избјегличку породицу Шијан из Републике Хрватске, којој је кроз програм Комесаријата додијељена сеоска кућа са окућницом у селу Милошево. Том приликом комесарка им је пожељела много здравља, породичне среће и лијепих тренутака у новом дому, истичући да је највећи успјех сваког програма када породице добију прилику да свој живот наставе у сигурним и бољим условима.

Након уручења уговора и обиласка породице на терену, комесарка Станисављевић и градоначелница Спасојевић одржале су радни састанак на коме је разговарано о наставку успјешне сарадње Комесаријата и Града Јагодине, реализацији будућих програма подршке, као и о даљем стамбеном збрињавању и унапређењу положаја свих избјеглих и интерно расељених лица која још увијек чекају свој трајни дом.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЈАГОДИНА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

Јагодина прославила Петровдан

У Јагодини је свечано и достојанствено обиљежен Петровдан, градска слава и храмовна слава Цркве Светих апостола Петра и Павла. Овај велики празник за Јагодину има посебан историјски и духовни значај — Град га прославља у знак сјећања на прво помињање Јагодине у писаним документима. Ријеч је о историјском писму које је 1399. године кнегиња Милица упутила Дубровачкој републици. Више од шест вијекова касније, овај празник и даље окупља бројне грађане, представнике локалне самоуправе и госте, симболизујући очување духовне традиције и идентитета Поморавља.

Свечаност је започела светом архијерејском литургијом у Новој цркви, гдје су се вјерници сабрали у молитви посвеће-

ној првотрговним апостолима. Поред храма, Петровдан као свог заштитника прославља и црквени хор, па су по дугогодишњем обичају резана два славска колача. Домаћин и колачар поводом храмовне славе ове године био је Славиша Марковић, који је завјет и колач за наредну годину предао Гаврилу Симоновићу. У име црквеног хора, улогу колачара обавила је Слађана Ђорић, предавши залог за следећу годину Ивани Ђурковић.

Почуном бесједом окупљенима се обратио протојереј Александар Гајић, архијерејски намјесник белички, истичући да примјер Светих апостола Петра и Павла треба да буде водиља у свакодневном животу и управљању заједницом.

Домаћин градске славе Миодраг Јаркин, председник Скупштине града Јагодине, предао је дио славског колача Снежани Бошковић, замјеници градоначелнице, која ће бити колачар наредне године.

Честитајући свим суграђанима празник, Јаркин је поручио да Петровдан подсећа на кључне људске вриједности — солидарност, толеранцију и заједнички рад за будућност свих породица. **ДРАГАНА БОКУН**

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЈАГОДИНА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

Спектакл пред 10.000 гледалаца и доминација Палминих тигрова

У Кончареву код Јагодине, поводом сеоске славе Светог Јована, одржан је 24. Међународни турнир у кик-боксу и боксу. Спортски спектакл, који је пратило око десет хиљада гледалаца, од прошле године има и меморијални карактер и одржава се у част свог оснивача Драгана Марковића Палме, некадашњег председника Града Јагодине и оснивача Кик-бокс и бокс клуба *Палмини тигрови*.

Домаћи борци потврдили су зашто је њихов клуб најтрофејнији у Србији. У дисциплини лоу-кик до 57 килограма, Јаков Грбић из *Палминих тигрова* савладао је Николу Живаљевића из крагујевачког клуба *Бојка* резултатом 3:0. У истој дисциплини, али у категорији до 60 килограма, Ленка Савић из домаћег тима тријумфовала је такође са 3:0 против Теодоре Милановић из крагујевачког *Радничког*, док је у категорији до 53 килограма Милица Боговић из Руме победила Марту Вучић из *Палминих тигрова*.

У професионалним бокс мечевима, у полутешкој категорији Дарко Стевановић из *Палминих тигрова* савладао је Николаса Панића из БиХ, док је у крузер

категорији Александар Коновалов ефектним нокауту у првој рунди побиједио Николу Ресановића из БиХ. Коновалов је истакао да му је велика част што је свој повратак у ринг везао баш за овај меморијал. Задовољство након тријумфатиса крили ни млађи борци домаћег тима, истичући да су вишемесечни труд и одрицање резултирали великим побједама пред домаћом публиком.

По завршетку спортског дијела програма, меморијални значај манифестације истакли су и високи државни званичници. Потпредседник Владе и министар унутрашњих послова Ивица Дачић нагласио је да је ово деценијама стварана башта која чува успомену на Палму, док је министар за јавна улагања Дарко Глишић истакао импресивну атмосферу и ма-

совност којом Кончарево сваке године одаје пошта свом оснивачу. Председник Кик-бокс и бокс клуба *Палмини тигрови* и син покојног оснивача, Далибор Марковић Палма, поручио је да чланови клуба настављају истим путем са циљем да сачувају титулу најбољих у Србији.

Турниру су присуствовали и представници дипломатског кора из Русије, Палестине и Анголе, истакнути гости из Грчке и Египта, као и бројне званице из јавног и спортског живота. За све посјетиоце улаз је, по традицији, био слободан.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЈАГОДИНА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ЕТНО САЈАМ

У оквиру петровданских свечаности одржан је традиционални Етно сајам, који већ више од 20 година успјешно организује јагодинско Удружење за очување старих заната *Етно форма*. Ове године сајам је окупио више од 30 излагача, рукотвораца и чувара народне баштине из свих крајева Србије. На штандовима су представљени традиционални занати, народне рукотворине, јела и предмети који чувају дух прошлих времена.

ОЈКАЧКА ПЈЕСМА ЧУВА ЗАВИЧАЈ И ОКУПЉА НАРОД

Јубиларно 30. Сијело тромеђе у Стрмици

Више од хиљаду људи, око 220 учесника и више од 25 пјевачких група, културно-умјетничких друштава и извођача сабрало се протеклог викенда у Стрмици код Книна на јубиларном 30. *Сијелу шромеђе* – манифестацији која је током три деценије израсла у једно од најзначајнијих мјеста сусрета, пјесме и чувања културног наслеђа Срба са простора Лике, Далмације и Босне.

У порти црква Рођења Пресвете Богородице и Светог Јована Крститеља, уз звуке изворне пјесме, кола, здравице и народне обичаје, поново су се сусрели они који су остали у завичају и они које су животне околности одвеле далеко од родног краја.

Овогодишње *Сијело* показало је и оно што посебно радује организаторе – традиција не остаје само у рукама старијих, већ све снажније прелази на млађе генерације.

– Све је прошло у позитивној атмосфери, без икаквих тензија и уз велики број младих – каже организатор Игор Матијаш, истичући да је управо повећање броја учесника један од најбољих показатеља да *Сијело* има будућност.

На јубиларној смотри наступиле су групе и друштва из Жегара, Коренице, Голубића, Загреб, Удбине, Сиска, Книна, Крања, Станишића, Дрвара, Крњака, Бањалуке и других крајева. По први пут у Стрмици представиле су се пјевачке групе из Срба, РКУД *Пелатић* из Бањалуке, новоформирана група СПД *Привредник* из Загреб, као и учесници из Крњака.

ОЈКАЧКА ПЈЕСМА КАО ЗАВЈЕТ

Све је почело након оглашавања црквених звона и извођења пјесме која је постала својеврсна химна манифестације – *Волим Босну, у срцу ми Лика, Далмацију љубави велика*, у извођењу домаће Мушке изворне групе *Стрмица*.

А онда је Стрмицом потекла ојкачка пјесма.

Њени препознатљиви, снажни и спе-

ФОТО: ВАСКА РАДУЛОВИЋ / SRBIA NR

цифични гласови испунили су простор, подсјећајући да овај облик народног пјевања није само фолклорна успомена, већ живи дио идентитета српског народа овог краја.

Посебну пажњу привукла је млада Стрмичанка Мила Миздрак, која је, након прошлогодишњег учешћа у радионици традиционалног ојкачког пјевања Светлане Спајић, наставила да усавршава технику кроз часове на даљину.

Мила је ове године наступила са Пјевачком дружином Светлане Спајић, а њен наступ био је један од оних који су показали да за ову традицију не треба страховати за будућност све док постоје млади који је прихватају као своју.

Управо је очувању ојкачке пјесме и преношењу знања на млађе посвећена и дводневна радионица Светлане Спајић, на којој је ове године учествовало десет полазника.

– Радионица је трајала два дана по четири сата, што је довољно да се науче основе и правила ојкачке пјесме. Прошле године је било више полазника, али смо схватили да масовност није најважнија и да је

боље радити са мањом групом која је заиста заинтересована – објашњава Матијаш.

Осим ојкања, публика је имала прилику да чује потресалице и гроталице, а посебне овације изазвали су наступи КУД *Јеврем Грујић* из Книна са сценским приказом *Буковичка свадба*, СКУД *Гаврило Принцип* из Босанског Грахова и АКУД *Мира Лукач* из Дрвара.

Вече уочи *Сијела* било је посвећено још једном великом јубилеју. КУД *Никола Тесла* из Београда обиљежио је 100 година постојања и рада, концертом у Стрмици пред више од 700 посјетилаца. Уз београдски ансамбл наступила је и народна пјевачица Данка Стојиљковић.

СИЈЕЛО КОЈЕ СПАЈА РАСИЈАЊЕ И ЗАВИЧАЈ

Уз пјесму и игру, *Сијело* је и ове године било мјесто сусрета људи који се можда не виде годинама, али које завичај и заједничко наслеђе поново спајају.

– Суштина *Сијела* јесте да се окупљају људи, да дођу у Стрмицу са свих страна, да се окупи родбина и пријатељи, да се склопе нова пријатељства и познанства – каже Матијаш.

Посебну симболику има чињеница да је међу учесницима све више младих. Организатори истичу да их је ове године било више него старијих, што за њих представља најлепшу потврду да традиција није осуђена на нестајање.

На свечаном отварању присутнима се обратила и саборска заступница СДСС-а Ања Шимпрага, која је поручила да пјесме, кола и народне ношње нису само дио прошлости, већ залог будућности.

– Културној баштини није мјесто само у музејима, већ међу живим људима и она се мора преносити генерацијама – поручила је Шимпрага.

Сијело шромеђе управо то и показује.

Оно више није само једно вече народног стваралаштва. Постало је мјесто на којем се сусрећу завичај и расејање, стари и млади, они који су остали и они који су се вратили, али и мјесто на којем пјесма постаје мост између генерација.

ОЈКАЊЕ СУ НАМ ЖИВОТ, И САСТАЈАЊЕ И РАСТАЈАЊЕ

То потврђују и ријечи Жељка Матијаша из Стрмице, који се након 33 године живота у иностранству вратио у завичај.

– *Сијело* и ојкање су нам живот, традиција, они су нам и састајање и растајање. Све што је лијепо веже нас за ову манифестацију.

У Стрмици се зато није само пјевало.

Чувало се сјећање, обновљале везе и показивало да завичај живи све док има ко да га памти, да му се враћа и да у њему зајева.

Јубиларно 30. *Сијело шромеђе* завршено је пјесмом *Нема раја без родног краја* и здравицом *Све вам добро и честитио било*, али је дружење настављено дубоко у ноћ.

А када је званични програм завршен, остала је она најважнија порука коју Стрмица већ три деценије шаље – да пјесма која се преноси с кољена на кољено може бити снажнија од свих даљина и времена.

МОКРО ПОЉЕ: ТРКА МАГАРАЦА, ОПАНЦИ ОД ГУМА И БУКАРА ЗА ГИНИСА

У Мокром Пољу, у срцу сурове и кршевите Буковике којом протиче Зрмања, већ шест деценија одржавају се *Мокропољски сусрети*. Манифестацију која окупља људе овог краја прошле године преузела је млађа екипа предвођена Јованом Бједовом, родом из Книна, чији су преци генерацијама везани за ово село.

– Враћам се овдје редовно од 2001. године. Циљ нам је био да организацију подигнемо на виши ниво, модернизујемо садржај и прилагодимо га млађим генерацијама које тек треба да заволе завичај – каже Бједов.

У културно-забавном дијелу програма ове године наступили су КУД *Јеврем Грујић* из Книна, Пјевачка група *Стрмица* и *Табу бенд*. Поред музичког дијела, програм је обухватио и дјечије игре спретности, традиционално потезање конопца у мушкој и женској конкуренцији, те централни догађај – традиционалну трку магараца.

Завичајну историју и етнографско благо сачувао је Милан Јапунџић кроз приватну изложбе-

ну поставку – својеврсни музеј Буковике. Међу бројним експонатима који свједоче о тешком животу на камену, највећу пажњу привлаче аутентични буковачки опанци и гигантска дрвена букара.

– Овдје је изложено све што је чинило свакодневни живот Буковике. Мокро Поље је кроз историју било опанчарски крај, па се кроз ову збирку јасно види развој заната – од првих примитивних опанака прављених од старих камионских гума, па све до финих

кожних модела који се и данас израђују. Саградили смо и највећу букару на свијету, са циљем да званично буде уписана у Гинисову књигу рекорда – објашњава Јапунџић.

Начелник општине Ервеник, Предраг Бурза, истиче да су *Сусрети* настали са јасном намером – да се обнове покрадане везе и комшилаци.

– Оснивач манифестације био је Милан Тривић Кљујић, коме смо у знак захвалности подигли

спомен-плочу. Сада када је организацију преузела млада екипа са новом енергијом, циљ нам је да *Мокропољски сусрети* од идуће године постану централна манифестација читавог културног лjeta овог краја – наводи Бурза.

У традиционалним спортским надметањима за најмлађе – дисциплинама осмишљеним да кроз игру пробуде завичајну припадност – најбољи у својим категоријама били су Филип Шолаја, Стефан Зорое и Дамјан Шуша.

Највеће интересовање публика је, као и увијек, показала за трку магараца. Сва грла за такмичење обезбједио је Пашко Перић, власник фарме од 45 магараца, који редовно опрема сличне манифестације широм региона. У конкуренцији у којој је учествовала и једна жена, побједио је Небојша Мудринић, који је због ових сусрета допутовао из далеке Аустралије.

– Учествојем трећу годину заредом и коначно сам побједио. Магарац је био послушан, брз на стази, и то је пресудило – рекао је Мудринић након тријумфа.

Аутентични израз и пјесму преносе млађи ансамбли. Бојан Берић и Андреа Тодоровић из книнског КУД-а *Јеврем Грујић* истичу да су током три године постојања забиљежили бројне наступе у региону, али и у Бечу, најавивши ускоро и гостовање у Бањалуци.

Саборска заступница Ања Шимпрага нагласила је важност повратка људи из дијаспоре током љетних мјесеци.

– Током љета читаво подручје Далмације оживи. Посебно је важно што млади људи овдје не долазе само као пролазни гости, већ активно учествују у организацији и одржавању наших обичаја.

Духовни центар села и пријестоница окупљања остаје храм Српске православне цркве посвећен Светом апостолу Луки, изграђен давне 1537. године. *Мокропољски сусрети* тако, већ пуних шест деценија, остају сигурна тачка сусрета за све који вуку коријене из овог далматинског краја.

ЉУБИНО СПАСОЈЕВИЋ / ПУТОКАЗИ

ПОМЕН БЕЗГРОБНОМ ХЕРОЈУ У МАНАСТИРУ ХИЛАНДАР ОБИЉЕЖЕНО 80 ГОДИНА ОД СТРЕЉАЊА ЋЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Почаст вођи првог антифашистичког покрета у окупираној Европи

У Светој царској српској лаври Хиландару обиљежена је 80. годишњица страдања армијског генерала Драгољуба Драже Михаиловића, начелника штаба Врховне команде Југословенске војске у отаџбини и министра војске, морнарице и ваздухопловства Краљевине Југославије. Помен у најстаријој српској установи, која већ више од осам вијекова чува историјско и национално памћење нашег народа, служио је игуман хиландарски Методије са свештенством, у присуству бројних поклоника и делегација из Лесковца, Лебана и Дадинца.

Генерал Михаиловић осуђен је на смрт 15. јула 1946. године у монтираном политичком процесу који су организовале тадашње комунистичке власти. Стрељан је два дана

касније, 17. јула, на засад непотврђеној локацији — претпоставља се на Ади Циганлији — а његови земни остаци нису пронађени до данас. Историјска и правна правда дјелимично је задовољена 2015. године, када је Виши суд у Београду у потпуности рехабилитовао генерала Михаиловића и идеолошки мотивисану пресуду из 1946. прогласио ништавном.

Подсјећамо, генерал Михаиловић је у мају 1941. године на Равној гори организовао први герилски устанак против њемачког окупатора у поробљеној Европи, ослањајући се на слободарску традицију српских ратника из Балканских и Првог свјетског рата. Током четворогодишње борбе, Југословенска војска у отаџбини борила се против њемачких оку-

ФОТО: МАНАСТИР ХИЛАНДАР (HILANDAR.ORG)

патора, усташких снага и комунистичких јединица.

За своју војничку и антифашистичку борбу Михаиловић је добио и највиша савезничка при-

знања. Француски генерал Шарл де Гол одликовао га је Ратним крстом, док га је амерички председник Хари Труман постхумно одликовао Легијом заслуга за

спасавање више стотина америчких авијатичара у операцији *Халијарг*. Угледни свјетски медији писали су о њему као о симболу отпора, а његов лик нашао се и на насловној страни америчког магазина *Тајм*.

Дубоко поштовање према његовом лику гајио је и Свети владика Николај Велимировић. У писму британском премијеру Винстону Черчилу — објављеном у књизи *Нејошнати писма Светој владике Николаја* — владика је одлучно бранио лик и дјело генерала Михаиловића, апелујући на савезничку савијест. Одавањем поште у Хиландару још једном је исказано дубоко поштовање према свим синовима и кћерима који су дали животе за вјеру, краља и отаџбину.

ДЈЕЦА КРОЗ УМЈЕТНОСТ ОТКРИВАЛА ДУШУ ЦАРСКОГ ПРИЗРЕНА

У Манастиру Светих Архангела код Призрена, од 6. до 10. јула, одржан је пети по реду Фестивал умјетности за дјецу ФИЛИГРАНИ, који организује Умјетничко удружење Призренца *Бистрица*.

Основна идеја овог фестивала је да се дјеца, кроз низ умјетничких радионица које воде признати стручњаци и умјетници, упознају са историјом и богатим културним наслеђем Призрена. Кроз књижевност, историју, музику, глуму, старе занате, сликарство, библиотекарство и новинарство, полазници су на креативан начин оживјели стари Призрен и стекли нова знања.

Фестивал је почео благословом над гробом цара Душана. Полазници су били првенствено дјеца са Косова и Метохије, али и гости из Македоније, Црне Горе и Канаде. Тема овогодишњег фестивала био је Сима Андрејевић Игуманов, словенска писменост и задужбинарство.

У петодневном дружењу један дан је био посвећен обиласку Призрена и његових знаменитости, уз стручно вођење Радмиле Кнежевић, председнице Удружења *Бистрица*. Полазници су посјетили Бого-

» Радмила Кнежевић

родицу Љевишку, Саборни храм Светог Ђорђа, Цркву Светог Ђорђа (Руновићеву), Цркву Светог Николе (Тутићеву) и Манастир Свете Недјеље. Прошетали су призренским Шадрваном и калдрмом, видјели камени мост и платан цара Душана на

Марашу, а свуда их је срдечно дочекало свештенство Српске православне црквене општине Призрен. Посебан доживљај било је пјевање у Храму Богородице Љевишке.

На самом крају ове шетње, дјеца су посјетила призренску Богословију *Светој Кирила и Методија* — задужбину Симе Андрејевића Игуманова из 1871. године. Уз благослов владике Теодосија, у дворишту и учионицама Богословије одржали су радионицу глуме, музике и сликања.

На завршној приредби, полазници су присутном народу, свештенству, родитељима и гостима показали шта су научили у протеклих пет дана. Пјевали су старе призренске пјесме уз пратњу Стефана Илића (који је са Ранком Шемићем водио музичку радионицу) и глумили у драми о Сими Игуманову, коју је припремила водитељка глумачке радионице Радмила Кнежевић. Читала су се и писма посвећена Сими Игуманову, настала на радионици књижевности под вођством Биљане Комарице, а уприличена је и изложба портрета и ријечи на глаголици коју је водила Александра Спасић.

На самој завршници представљена је

нова књига Радмиле Кнежевић *Писмо из царској трага*, а наступио је и солиста групе *Калем*, Стефан Илић. Након уручених диплома и захвалница, сви учесници су заједно отпјевали пјесму *Славни траге на Бистрици*.

На овом фестивалу спојили су се духовност, традиција, радост, знање и љепота умјетности, али и туга због растанка. Захваљујући великој љубави игумана манастира Светих Архангела оца Михаила, братије манастира и свих људи у њему, *Филигран* имају свој извор из ког се напајају. Из њега се обликују будуће генерације заиста дивним филигранским радом, стварајући људе који ће бити чувари Призрена, а самим тим и цијелог српског рода.

Фестивал су помогли Канцеларија за КиМ, Општина Призрен, ХО Сви за Космет, Драмски студио из Будве, ЈУ Народна библиотека *Њешић* из Никшића, КИЦ *Сиона* из Скопља, као и многобројни појединци.

Уколико желите да помогнете рад Умјетничког удружења Призренца *Бистрица*, то можете учинити уплатом на жиро рачун Удружења: 325-9500700197937-24 (ОПР банка).

МОЛИТВЕНА САБРАЊА ШИРОМ ХРВАТСКЕ

Током јула широм Хрватске, у храмовима и манастирима Српске православне цркве, свечано су прослављане храмовне славе и велики хришћански празници. Светим литургијама и молитвеним сабрањима окупљали су се вјерници из мјеста и околних крајева, али и они који данас живе далеко од свог завичаја. Ова сабрања нису само прилика за молитву и прославу светитеља, већ и важан начин да се сачувају светиње, традиција и сјећање на генерације које су се око њих окупљале.

Од Маовица, Оћестова, Стрмице и Кожловаца, преко Северина, Ступоваче и Отишића, до Јасеновца, Марче, Гомирја, Чатрње и других мјеста, празнична сабрања показала су да храмови и данас представљају мјеста сусрета, молитве и заједништва. Посебну снагу овим окупљањима даје долазак вјерника из дијаспоре, који повратком у завичај чувају везу са својим коријенима и светињама својих предака.

СТРМИЦА

Храмовна слава Рођења Светог Јована Крститеља прослављена је 7. јула у Стрмици светом архијерејском литургијом коју је служио митрополит Никодим. Он је подсјетио на примјер родитеља Светог Јована и на његову мисију позивања народа на покајање. Вјернике је позвао да се угледају на Светог Јована и да се брину о онима који су остављени и сами.

Ивањдан је прослављен и у Миочићу и Балцима.

ЦРНО

На празник Светих апостола Петра и Павла, 12. јула, свету архијерејску литургију у Црном служио је митрополит Никодим. Говорећи о апостолима, подсјетио је на њихову мисију ширења Христове вјере и позив на љубав и помоћ ближњима. Истакао је да оваква сабрања чувају везу са завичајем и традицијом предака.

Петровдан је прослављен и у Биочићу, Биовичином Селу, Братишковцима, Броћанцу, Зеленграду и Полачи.

МАОВИЦЕ

Поводом храмовне славе Свете великомученице Недјеље, 18. јула у Маовицама је свету архијерејску литургију служио митрополит далматински Никодим. Честитајући славу, поручио је да хришћани треба да свједоче Христа радошћу, љубављу и бригом за ближње. Посебно је подсјетио на примјер Свете великомученице Недјеље, која је пострадала за вјеру.

ОЋЕСТОВО

У манастиру Свете великомученице Недјеље у Оћестову, 19. јула, окупио се велики број вјерника на прослави храмовне славе. Свету архијерејску литургију служио је митрополит далматински Никодим, који је говорио о животу и страдању Свете Недјеље. Позвао је вјернике да се угледају на светитеље и да се молитвом и љубављу брину једни о другима.

ФОТО: СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА (SPC.RS)

КОЖЛОВАЦ

Слава храма посвећеног Светој великомученици Недјељи прослављена је 26. јула у Кожловцу, уз присуство вјерника који су пристигли и из разних крајева свијета. Митрополит Никодим подсјетио је на значај предака који су се на овом мјесту окупљали и молили. Позвао је вјернике да се моле Светој Недјељи и да не заборављају напуштене и усамљене.

Света недјеља прослављена је и у Дабру.

ОТИШИЋ

Велики сабор у Отишићу одржан је 25. јула, када је митрополит далматински Никодим служио свету архијерејску литургију поводом празника Светог архангела Гаврила. Сабрању су присуствовали вјерници из краја и дијаспоре. Митрополит је поручио да вјера не смије остати само на ријечима, већ да се мора живјети свакога дана, истакавши значај очувања везе са завичајем и прецима.

ЛАСОВАЦ

У Ласовцу у Бјеловарско-билогорској жупанији је 5. јула прослављена храмовна слава Рођења Светог Јована Крститеља. Света литургија служена је на темељима старе порушене цркве, гдје се окупило око шездесет вјерника. На тај начин настављена је молитвена традиција предака и очувано сјећање на некадашњи храм.

СЕВЕРИН (БЈЕЛОВАР)

Храм Светих апостола Петра и Павла у Северину прославио је храмовну славу 12. јула. Вјерници Северина и околних мјеста окупили су се на светој литургији, а посебно је истакнут значај њиховог доласка за очување живота храма. Храм је саграђен 1770. године, током Другог свјетског рата је devastиран, а обновљен 2005–2006. године; последњих година обновљени су Часни крст и купола.

СТУПОВАЧА (КУТИНА)

Петровдан је 12. јула свечано прослављен у храму у Ступовачи, гдје се окупио велики број вјерника. Свету литургију служили су протојереј Далибор Петковић и јереј Славомир Гвојић, а празничном сабрању посебну радост донијела су дјеца. Послије литургије освештани су славски колач и жито, а дружење је настављено на трпези љубави.

МИРОГОЈ – КАПЕЛА СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА

На загребачком гробљу Мирогој 13. јула прослављена је слава капеле Светих апостола Петра и Павла. Капела је изграђена између 1891. и 1893. године као маузолеј породице Кукуљ, а пројектовао ју је познати архитекта Херман Боле. Подигнута је у неовизантијском стилу и представља један од значајнијих споменика православног духовног и градитељског наслеђа у Загребу.

МАНАСТИР МАРЧЕ

Слава древног манастира Марче прослављена је 26. јула у Капели Светог архангела Гаврила у Старој Марчи. Владика Кирило подсјетио је на историјски значај манастира, који је био прво епископско сједиште Српске православне цркве у сјеверној Хрватској. Манастир је кроз историју страдао услед унијаћења, више пута је одузиман и на крају је пропао.

ПОЖЕГА – ПАРАКЛИС СВЕТОГ ЈОВАНА ШАНГАЈСКОГ

Празник Светог Јована Шангајског и слава параклиса у Пожеги прослављени су 2. јула. Свету литургију у Саборном храму Светог великомученика Георгија служио је свештеник Никола Петровић, уз саслужење свештенства.

МАНАСТИР ЈАСЕНОВАЦ

Храмовна слава Манастира Јасеновац, празник Рођења Светог Јована Претече – Ивањдан, прослављена је архијерејском литургијом коју је скужио владика пакрачко-славонски Јован уз саслужење протојереја-ставрофора Карађорђа Дерајића, протојереја Драгана Гаћеше, јереја Растка Петковића и протођакона Милана Јовића.

КАТИНАЦ, СЛАТИНА И ДОЊИ ГРАХОВЉАНИ

Петровдан је 12. јула свечано прослављен у парохијским храмовима у Катинцу, Слатини и Доњим Граховљанима, гдје

је овај празник храмовна и парохијска слава. Послије свете литургије освештани су славски колач и жито у част Светих апостола Петра и Павла.

КУЋАНЦИ

На празник Сабора светих апостола, 13. јула, владика пакрачко-славонски Јован служио је свету архијерејску литургију у Кућанцима, родном мјесту блаженопочившег патријарха Павла. Владика је говорио о патријарху Павлу и његовом светом животу. Послије причешћа вјерника и ломљења славског колача уприличена је трпеза љубави.

ЧАТРЊА

Вјерници Чатрње код Крњака 28. јуна прославили су храмовну славу Светог кнеза српског Лазара. Послије свете литургије позвани су сви присутни да помогну обнови храма како би он поново постао мјесто редовног богослужења и окупљања вјерника. Храм је саграђен 1932. године, оштећен током рата 1991–1995, а његова обнова започета је 2014. године.

МАНАСТИР ГОМИРЈЕ

На Ивањдан, 7. јула, у манастиру Гомирје свету архијерејску литургију служио је архиепископ горњокарловачки Герасим. У бесједи је говорио о значају покајања и позиву Светог Јована Крститеља да човјек промијени свој живот. Позвао је вјернике да не одлажу покајање, већ да свој духовни живот мијењају одмах.

ДОЊИ БУДАЧКИ – МАНАСТИР ГОРИЦА

На Петровдан је у храму посвећеном Светим апостолима Петру и Павлу у манастиру Горица у Доњем Будачком светом архијерејском литургијом началствовао архиепископ горњокарловачки Герасим. Послије освећења славског колача и кољива, архиепископ је пригодном бесједом честитао вјерницима празник.

ИВАЊДАН – ХРАМОВНА СЛАВА У ОСТРОВУ

На празник Рођења Светог Јована Крститеља, 7. јула 2026. године, Његово Пресвештенство епископ осечкопољски и барањски Херувим служио је свету архијерејску литургију у Острову. У бесједи је говорио о Светом Јовану Крститељу као примјеру покајања, молитве и духовног подвига, истичући да нас живот по Јеванђељу и љубав према Богу и ближњима воде ка спасењу.

СВЕТИ ПЕТАР И ПАВЛЕ ПРОСЛАВЉЕНИ У БОЛМАНУ

На празник Светих апостола Петра и Павла, 12. јула 2026. године, епископ Херувим служио је свету архијерејску литургију у Болману. Говорећи о светим апостолима, истакао је њихов примјер вјере, љубави, смирења и послушности, позвавши вјерни народ да се одрекне самовоље и свој живот усмјери према Јеванђељу Христовом.

ДРАГАНА БОКУМ

СВЕТИ МУЧЕНИЦИ ЈАСТРЕБАРСКИ И СИСАЧКИ: МОЛИТВЕНО СЈЕЋАЊЕ НА СТРАДАЊЕ СРПСКЕ ДЈЕЦЕ У НДХ

Српска православна црква молитвено је обиљежила празник Свете дјеце мученика јастребарских и сисачких, српских малишана страдалих у дјечјим логорима Независне Државе Хрватске (НДХ) током Другог свјетског рата. Одлуком Светог архијерејског сабора СПЦ из 2022. године, ови канонизовани мученици уврштени су у диптих светих, а њихов спомен прославља се сваког 13. јула. Логор у Јастребарском, основан у јулу 1942. године под службеним називом *Прихватилиште за дјецу избјеглица*, био је једини логор у окупираној Европи специјализован искључиво за дјецу. Његова намера била је да се малишани, претходно насилно одвојени од родитеља у Јасеновцу и другим стратиштима, преваспитају у усташком духу. Са друге стране, кроз логор у Сиску је од августа до краја октобра 1942. године прошло више од 7.000 српске дјеце са Козаре, Баније, Лике, Кордуна и Славоније.

Једно од најпотреснијих свједочанстава о страдању дјеце у Јастребарском представља дневник локалног гробара Фрање Иловара, који је по налогу власти водио евиденцију о броју укупаних дјечака и дјевојчица. Из његових биљешки види се да је само 22. јула 1942. године сахрањено 107 дјеце. Тијела малишана стављана су у дрвене сандуке, а због недостатка простора силом су пакована, па је у једну „киштру“ стављано и до десеторо умрле дјеце. Према доступним историјским подацима, кроз логор у Јастребарском прошло је 3.336 дјеце. Најмање 768 њих званично је умрло за непун мјесец и по дана, док истраживач Драгоје Лукић наводи да је стварни број жртава премашио хиљаду.

Логор у Јастребарском дјелимично је расформиран 26. августа 1942. године упадом Четврте кордунашке бригаде НОВЈ, када је ослобођен дио заточене дјеце, док је логор у Сиску коначно затворен 8. јануара 1943. године.

На иницијативи епископа горњокарловачког Герасима, Свети архијерејски сабор СПЦ је 21. маја 2022. године донио одлуку о канонизацији Свете дјеце мученика јастребарских и сисачких, чиме је трајно уписано сјећање на њихову недужну жртву.

НОВО ГОРАЖДЕ: ОТКРИВЕНА СПОМЕН-ПЛОЧА ЗА СТРАДАЛЕ СРБЕ ИЗ БУЧЈА

На православном гробљу у Доњој Сопотници у Новом Горажду откривена је и освештана спомен-плоча погинулим, убијеним и умрлим српским житељима села Бучје, као и страдалим борцима Горажданске бригаде Војске Републике Српске. Овим чином одата је пошта за 52 Срба из Бучја који су током лjeta 1992. године прошли кроз сурове логоре и тортуру горажданских ратних власти.

Мјештани Бучја су се у лjeta 1992. године два мјесеца бранили од напада из сусједних села. Након што су остали без муниције, 15. јула 1992. године село је заузето, а становништво заробљено. Цивили и борци су најприје одведени на Требешко Брдо, гдје су изложени премлаћивању, а потом у затвор у Горажду, гдје је пакао настављен кроз физичку и психичку тортуру, изгладњивање и присилан рад. Сјећајући се дана када је као дијете одведен из села, Драгиша Беговић описује како је са мајкама и осталом дјецом убрзо размијењен у Каповом Хану код Чајничка, док је његов отац Лука у заточеништву провео готово двије године.

— Отац је преживио тешке тортуре, премлаћивања и присилан рад. Из ропства се вратио са трајним посљедицама и ожиљцима, а о ужасима кроз које је прошао никада није могао да говори — свједочи Беговић.

Ратни командир чете у Другом пјешадијском батаљону Горажданске бригаде ВРС Радивоје Пљеваљчић истиче да су заробљени Срби вођени и на инсценирана суђења, гдје су им изрицане вишегодишње затворске казне ради психичког слома. Заточеници су коришћени као живи штит и за присилни рад, што је тадашња власт у Горажду скривала од представника Међународног црвеног крста. Предсједница Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Исидора Граховац нагласила је важност његовања културе сјећања.

— Морамо уложити додатни напор да упознамо јавност са страдањем српског народа деведесетих година, не само због минуле прошлости, већ и због будућих генерација које ће живјети на овим просторима — поручила је Граховцева.

Подизање спомен-плоче за шеснаест погинулих бораца и страдалих цивила Бучја помогло је Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, уз подршку Општине Ново Горажде, локалне Борачке организације и Парохије новогоражданске.

ДОСТОЈАНСТВЕН ПОМЕН ЗА 1.285 СТРАДАЛИХ СРБА ГЛИНСКОГ И ПЕТРИЊСКОГ КРАЈА

85 година од народног устанка на Банији

У Банском Грабовцу надомак Петриње свечано и са дубоким пијететом обиљежена је 85. годишњица од избијања прве оружане акције банијских партизана. Скуп је уједно био прилика да се ода заслужена почаст хиљадама невиних страдалих цивила који су крајем јула 1941. године постали жртве фашистичког терора.

На овом историјском мјесту, гдје су од 24. до 26. јула 1941. године усташке снаге Независне Државе Хрватске спровеле суров злочин над мјештанима околних села глиnskог и петрињског краја, служен је парастос. Молитвено сабрање за 1.285 невиних страдалих српских мученика предводио је парох глинский Горан Каламанда.

Обиљежавању је присуствовала замјеница градоначелника Глине из реда српске националне мањине Бранка Бакић Митић, која се бирањем ријечима обратила присутнима, подсјетивши на тешку и страдалничку историју овог краја. Она је нагласила да су кроз деценије и вијекове људи на Банији скупо плаћали цијену мржње и подјела, страдајући искључиво због своје националне или вјерске припадности. Подсјетила је и на чињеницу да је народни устанак у Хрватској букнуо управо на овим просторима, гдје су се Срби и Хрвати заједно супротставили фашизму и усташком режиму, борећи се за основно право на живот, слободу и људско достојанство.

— Наша је света обавеза да чувамо истину и са највишим нивоом достојанства његујемо сјећање на све невинне жртве. Ипак, то сјећање не смије бити извор нових раздора, већ трајна и гласна опомена да се овакви злочини, без обзира на то ко их је починио и над ким су почињени, више никада и нигдје не понове. Само међусобним поштовањем, разумијевањем и зајед-

ништвом можемо градити друштво у којем ће будуће генерације живјети без мржње и страха — поручила је Бранка Бакић Митић.

Почаст страдалим одала је и делегација Вијећа српске националне мањине Општине Суња, предвођена замјеником начелника Пером Кузмановићем, која је положила вијенце и цвијеће код спомен-обиљежја.

Кузмановић је истакао да је читав програм, који је успјешно организовало локално Удружење антифашиста, протекао у изузетно достојанственој атмосфери. Посебну емотивну ноту овогодишњем окупљању дао је културно-умјетнички дио програма, у оквиру кога су изведене традиционалне народне пјесме, као и дирљив речитал пјесме *Пред каменом хероја* ауторке Јагоде Кљаић.

— Нека сјећање на жртве Банског Грабовца остане трајно и живо у нашим срцима — нагласио је Кузмановић након комеморације, која је завршена заједничким дружењем присутних.

ШОКАНТНА СТУДИЈА ИЛИЈЕ ЂАЛИНЕ О МЕХАНИЗМУ НЕОУСТАШТВА У ХРВАТскоЈ

Психологија самомржње и прикривања идентитета

Шокантна студија 501 – *Инијервјуи са антисемитима, усташама и неонацистима*, аутора др Илије Ђалине, доноси застрашујући увид у савремени историјски ревизионизам у Хрватској. Кроз двогодишње теренско истраживање и разговоре са 501 саговорником, аутор је документовао како екстремистичке идеологије Независне Државе Хрватске одбијају да остану у прошлости.

Аутор књиге, Илија Ђалина — новинар, истраживач, доктор економских наука и православни теолог — након три деценије живота у Лондону вратио се у заваљану Лику и у Загребу покренуо медијске пројекте. Пуне двије године проводио је истраживање „улазећи у цицеле“ оних који негирају Холокауст и геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ.

МРЖЊА КАО БИЈЕЛ ОД СОПСТВЕНОГ ПОРИЈЕКЛА

Најпотреснији и најбитнији налаз ове опсежне студије тиче се поријекла оних који данас најгласније заступају усташку идеологију. Анализом података и кроз директне разговоре, Ђалина је дошао до податка да чак 62,7 одсто његових саговорника — ватрених заговорника усташтва — има српско поријекло по оцу или мајци.

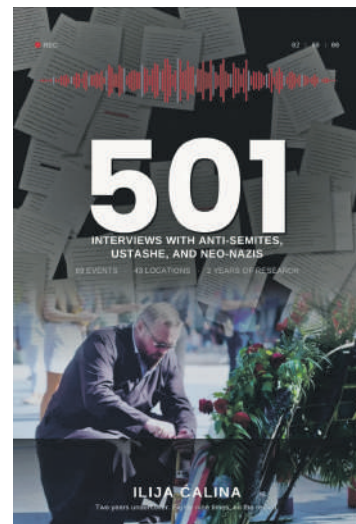
Аутор објашњава да то није парадокс, већ познати психолошки механизам. Прво масовно поштоличавање православних Срба у

Хрватској датира из 1654, друго из 1693, а треће из 1861. године. Четврти, најкрвавији талас, било је усташко прекрштавање 1941. године, када је понуђен суров избор између конверзије, прогона или смрти. Многи су преживјели потискивањем и брисањем идентитета, а данашњи најрадикалнији појединци управо су потомци тих преживјелих. Што јаче поричу сопствене коријене, то грчевитије морају доказивати лојалност новом идентитету, па због тога њихова мржња према Србима представља сурови бијег од самих себе.

АПСУЛутНО ПОРИЦАЊЕ ЈАСЕНОВЦА И ОДБРАНА ЗЛОГЛАСНОГ ПОЗДРАВА

Књига представља суви теренски запис — снимљене, транскрибоване и документоване разговоре без додатног коментарисања. Теренски налази су поражавајући: свих 501 саговорника безусловно је бранило и оправдавало усташки поздрав „За дом спремно“, док је чак 97,2 одсто њих одбијало да призна или је драстично минимизирало број жртава и суштину геноцида у логору Јасеновац. Својеврстан парадокс представља и чињеница да је на мјесту Глинске цркве, у којој је 1941. године свирепо убијено 1.764 Срба, данас смјештен *Хрвајтски дом*, што сви саговорници сматрају потпуно легитимним.

Посебну пажњу аутор посвећује чињеници да усташки симболи ви-

ше нису дио маргиналне или субкултурне сцене, већ су постали дио јавног, институционално легализованог идентитета. Као примјер наводи велики концерт Марка Перковића Томпсона у Загребу, гдје је пола милиона људи — читаве породице, дјеца и омладина — заједно узвикивало фашистичке поздраве без икакве реакције полиције, медија или државног врха.

Суштинска разлика између Берлина и Загреба огледа се у томе што се у једном граду исти гест третира као тешко кривично дјело, а у другом као легитимна традиција. Књига 501 објављена је на енглеском језику под насловом *501 – Interviews with Anti-Semites, Ustashe, and Neo-Nazis*, а у припреми су и издања на српском и хрватском језику, која ће домаћој јавности детаљније представити ову изузетно важну студију.

ИЗВОР: ЈАДОВНО

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ - ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 26.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца на-

сељених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају исто-

ријске процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских а и промјена у животу обичног човјека.

РАТНИ ПУТ И АГРАРНА ГОЛГОТА МАНДИЋА ИЗ НОВИХ ДУЛИЋА

Из Нових Дулића, у Гатачком пољу, у вријеме Великог рата, тридесет и седам Мандића били су добровољци у војскама Србије и Црне Горе.

Махом, налазили су се у Гатачком добровољачком батаљону црногорске војске која је жестоке битке водила према родним селима 1914–1915. године, нарочито око тврђаве Гат, а чији војници су се повукли преко Албаније да би избјегли хапшења и убијања од стране аустроугарских војних органа.

Заостали војници овог батаљона, болесни и стари, ухваћени су од стране аустроугарске војске и њих тридесет и шесторо, објешени су у Автовцу током априла 1916. године. Неки од старијих и болеснијих гатачких добровољаца, попут Спасоја Мандића, преминули су приликом повлачења преко Албаније, а Спасоје који је 1916. године имао четрдесет и осам година умро је у Драчу. Његова удовица Милица 30. маја 1923. године упутила је молбу Министарству аграрне реформе Краљевине СХС да добије добровољачку земљу на преминулог мужа Спасоја.

НЕВОЉЕ СА АГРАРНОМ РЕФОРМОМ

У општини Автовац 23. октобра 1923. године она је добила увјерење да посједује земљу од једног дана орања, плаћа педесет динара пореза годишње и да је у том тренутку дужна 10.000 динара. Удовица Милица Мандић имала је троје дјеце и носила је за Војводину само пртљаг „за себе и дјецу“. Годину дана касније, 22. новембра 1924. године, надијељена је земљом у Сенти. На име Спасоја Мандића 31. марта 1932. године издато је ново добровољачко увјерење бр. 6232/32 и дефинитивно Милица је добила 9 к. ј. и 567 кв. хв. земљишта у општини Риђица, на сјеверу Бачке, у колонији Растина, гдје су махом били насељени колонисти из Лике (Кореница), уз мању групу колониста из околине Гацка.

Један дио Мандића, њих петнаест, у првој и другој деценији 20. вијека, налазили су се на раду у Чикагу. То су били: Јанко, који је био саобраћајни радник, Крсто који је досио у Америку 1910. године, Марко, Мирко, Митар који је погинуо на Солунском фронту и сахрањен је на српском војничком гробљу на Зејтинлику

» Добровољци из Нових Дулића: Од херцеговачког крша до војвођанске равнице

под бројем 2.410, Михајло, Мојо, Ристо и Трифко – сви они дошли су из Америке, као добровољци, у српску и црногорску војску.

Крсто Мандић 1917. године ступио је у енглеску војску, а послије је прешао у српску. Био је рањен у борбама, а по завршетку рата 1919. године служио је као преводилац при енглеској војној мисији у Београду. Пошто је село Нове Дулиће затекао запаљено вратио се у Чикаго гдје је био још три године, а по повратку у Хереговину оженио се и у два брака добио седморо дјеце, јер прва жена му је умрла.

Када се Крсто Мандић вратио из Америке потражио је од Министарства аграрне реформе добровољачку земљу у Војводини. 1. новембра 1923. године у општини Автовац добио је увјерење о породичном и имовном стању. У том тренутку још је био неожењен; у породици је имао мајку, четири брата, од имовине краву, површину земље за товар усјева и десет товара косанице. Није имао хране ни за себе, ни за стоку; био је дужан 10.000 динара и вагон тежине, мислио је да сели у Војводину. Поменуто увјерење потписао му је сеоски старјешина Нових Дулића Марко Николић. 14. новембра 1923. године Крсто Мандић у суду у Гацку опуномоћио је извјесног Андрију Сенића да га заступа по питању надиобе добровољачке земље, а 17. новембра 1923. године за Министарство аграрне реформе отишла је молба да добије до-

бровољачку земљу. Мјесто настанка молбе било је: Биоград како је у молби наведено. Убрзо, Крсто је добио земљу на посједу варошице Стара Кањижа, у бачком Потисју гдје су многи Гачани добијали добровољачке парцеле.

Крсто није журио да се сели у Бачку и одлуком Ревизионе комисије која је обилазила колоније у Бачкој 1925. године изгубио је земљу. 14. септембра 1926. године наведено је да је Ревизиона комисија утврдила да се није населио, издавао је земљу у закуп, није платио водоплавни допринос и остале дажбине. Крсто Мандић 20. марта 1927. године жалио се да „нисам добио никаква средства, нити помоћ за насељавање, нисам имао кућу, те нисам могао населити за двије године, те ми је ревизија земљу одузела, без да сам био обавијештен, нити преко другог. Рјешење о одузимању земље било је само изложено на општинској табли, али ја нисам ту био, нити сам знао о одузимању.“ 15. септембра 1927. године Крсто је у својој жалби додао још један узрок свог ненасељавања, а то је да му је додијељена земља била подводна.

БОРБА ЗА ИСТУ ПАРЦЕЛУ

Аграрне власти, вођене молбом Крсте Мандића, 2. априла 1928. године додијелиле су му земљу на посједу Израела Полака код Бачке Тополе и то парцелу претходно одузету од колонисте Ивана Поповића. Међутим,

Крсто је брзо сазнао да је ова додјела земљишта формална и већ 5. априла 1928. године навео је да је исту парцелу прије два мјесеца добио Миле Ковачевић из Никшића, а 26. априла 1928. године навео је „како је та парцела прије додијељена Милу Ковачевићу из Никшића, то је моје рјешење стављено ван снаге.“

Крсто Мандић добио је јуна 1928. године (12. јуна) земљу у општини Мол, у колонији Његошево, и то земљу добровољца Лазара Грбића из села Бравског код Босанског Петровца. Лазару Грбићу, поменута земља у општини Мол додијељена је 14. октобра 1924. године. Лазар је био добровољац Прве српске добровољачке дивизије и вишеструко одликовани ратник са Добруце и Солуна. Био је одликован највишим српским ратним одликовањем Карађорђевог звијездом са мачевима, Златном Обилића медаљом за храброст и високим руским одликовањем Георгијевским крстом другог степена. Тако су Крсто Мандић, добровољац из Америке, и Лазар Грбић добровољац из Русије ушли у вишегодишњи спор око истог земљишта. Овакве радне аграрне администрације Краљевине Југославије стварале су „злу крв“ међу људима који су били заслужни за њено стварање и за српску побједу у Великом рату. Немогуће је закључити гдје је ту био нехат, а гдје намјера, али је линија између једног и другог била неухватљива.

Лазар Грбић 27. јула 1928. године добио је увјерење од општине Бачка Топола да је настањен на њеном подручју од 1. марта 1928. године. Истог дана упутио је жалбу Министарству аграрне реформе у којој наводи да „сам ту земљу до сада обрађивао, а нисам се могао настанити и дефинитивно населити јер нисам добио кућни плац, али и да сам га добио нисам могао кућу направити јер сам сиромашног стања. Земља додијељена Крсту Мандићу преузета је преко опуномоћеника Видака Поповића.“ Крсто Мандић на овај допис Лазара Грбића 4. септембра 1928. године одговорио је својим дописом Министарству аграрне реформе:

„Грбић се од 1923. године није населио, нити је сам обрађивао земљу у својој режији, већ је исту издавао под закуп Мацарима. Г. Лазар Целетовић и г. Леша Петровић из Аграрног уреда у Новом Саду донијели су рјешење да се Лазару Грбићу обустави земља које сам ја већ био стјерао да овршим, али је по њиховом наговору Грбић преко ноћи жито отјерао у непознатом правцу те сам тако остао без ичега.“

Молим да се Грбић одстрани са моје земље и одредијели парцелом на другом посједу како не би до крајности пострадао.“

Дан прије писања овог дописа, 3. септембра 1928. године, Крсто је извадио увјерење из општине Автовац о породичном и имовном стању чиме је показао спремност да се сели на земљу надијељену у колонији Његошево. Крсто Мандић имао је петнаест дунума орањиве и косанице, био је ожењен Јоким која је имала двадесет и пет година, са њом је имао синове Гојка (2,5 година) и Данила (1 годину). Са њим у породици живјела је мајка Госпава (60 година) и браћа Јован (25), Гајо (20) и Новица (15). У увјерењу Крсто је навео да је његов опуномоћеник за додјелу земље извјесни Видак Поповић.

АДМИНИСТРАТИВНЕ ИНТРИГЕ

Тако су чиновници аграрне администрације подстицали сукобе међу добровољцима које су надијелили истом парцелом. И један и други добровољац покушавали су преко својих веза у Министарству да се изборе за земљу у овом сукобу. Утицај Лазара Грбића био је присутнији и

јачи, а његов углед из рата имао је у томе знатну улогу. Аграрне власти 12. септембра 1929. године донијеле су одлуку у корист Лазара Грбића. 27. октобра 1929. године Крсто се опет жалио тврдећи да „Лазар Грбић када је сазнао да му је земља одузета он је дошао са фамилијом на њу“.

Општина Мол упутила је 30. новембра 1929. године допис Министарству аграрне реформе у којем је стала на страну Лазара Грбића у овом спору:

„Мандић Крсто у овој општини је уопште непознат. Него је познато овој општини да је исту молбу правио на име Мандић Крсто неки студент у Београду по имену Поповић Видак који је име Мандић Крсте искористио да би добио парцелу.

Иста парцела била је одузета од дотичног власника Грбић Лазара и додијељена том Крсти Мандићу који можда и постоји у Југославији, али сигурно не зна да је на његовом имену имао парцелу Видак Поповић. Грбић Лазар населио се на парцелу и он је обрађује. Он ју је обрађивао када је она истовремено била додијељена истом Крсти Мандићу, односно Поповићу.“ Тако је општинска администрација била очигледно под утицајем ауторитета Лазара Грбића који је био присутан у колонији од средине треће деценије 20. вијека. Крсто Мандић 5. фебруара 1930. године у Автовцу у својој писаној жалби аграрним властима морао је да објашњава да постоји и да је добровољац:

„Ја сам заиста добровољац и ја сам дао Видаку Поповићу да добије за мене парцелу. А што исту хоће да ми одузму то је интрига и пањкање Лазара Грбића.“

Сукоб два добровољаца око земљишта у Бачкој окончан је 9. априла 1930. године када је Министарство пољопривреде потврдило рјешење у корист Лазара Грбића. Крсто Мандић 26. октобра 1931. године упутује нову молбу Министарству пољопривреде за надобуду земљишта. Коначно, 16. децембра 1932. године Крсто је добио нови земљишни посјед у Бачкој, у општини Бечеј, 8 к. ј. и 1. 100 кв. хв. са велепосједа Богдана Дунђерског, србобранског и бечејског земљопосједника.

Да ли је Крсто отишао у Бачку није познато. Зна се да је преминуо у селу Симоновцу код Прокупља 1980. године.

РАСЕЉАВАЊЕ ПОРОДИЧНЕ ЗАДРУГЕ МАНДИЋА ШИРОМ БАЧКЕ

Десеторо Мандића из Нових Дулића надијељено је добровољачком земљом у Бачкој. Четворо их је надијељено у колонији Вајска у близини Дунава, у западној Бачкој, а по један у Кањижи, Сенти, Сиригу, Бечеју, Хоргошу и колонији Растина у општини Риђица код Сомбора. Три сина Андрије Мандића добровољци Вујадин, Јован и Митар стигли су у Вајску. Јован Мандић примио је земљу у Вајској још 1921. године, на имању грофице Сечењи и населио се привремено на мајуру Алпар Вај-

ска. Ту је преживио велику сушу 1925. године, и двије велике поплаве – изливање Дунава 1924. и 1926. године које су и раселиле колонију Вајска и највећи дио људи са тог мајура премјестиле у колонију Сириг код Темерина. Јован Мандић 10. септембра 1933. године тражио је да његов брат Митар добије земљу у Вајској „да би могли заједно обрађивати пошто у задрузи и сада живимо.“ Задруга Мандића 28. октобра 1923. године посједовала је кућу, двије штале и једну колибу, четрдесет дунума ораница и исто толико косанице слабог квалитета. Према увјерењу о породичном стању издатом у Автовцу 28. октобра 1932. године шеснаесторо Мандића живјело је у задрузи: Митар (34), браћа му Јован (38) и Вуле Вујадин (40), мајка Сава (65) стриц Симо (60) и стрина Јована (55), снахе Риста (30) и Цвијета (28) и Митрови синовци и синовце Босиљка (8), Милуша (7), Радован (4), Стана (3), Милинко (2), Петар (1), Софија (2 мјесеца). Митрова браћа Вуле и Јован који су се водили као чланови задруге већ су били надијељени земљом у Вајској. Комисија за ликвидацију аграрне реформе 21. октобра 1933. године боравила је у Вајској и доделила земљу у посјед. Она је констатовала да је парцела бр. 7 слободна и истог дана Митра Мандића увела је у посјед.

Јован Милутинов Мандић, такође добровољац из Дулића, тражио је такође земљу и 2. децембра 1924. године навео је да је тражи „у Банату или Срему.“ У јесен 1924. године његово име појавило се у Службеним новинама и то у броју од 19. новембра 1924. године гдје је навео да је добровољачко увјерење изгубио 13. новембра 1924. године на нама непознатом мјесту. Пошто је његов имењак и презимењак, и рођак, добио земљу у Вајској у аграрној администрацији дошло је до забуне и 1924. године Министарство аграрне реформе тврдило је да је „овај Јован Мандић населио у Вајској“, док је Жупанијски аграрни уред у Новом Саду извјештавао да Јован М. Мандић није надијељен земљом у Вајској. Коначно, послије много невоља, Јован Милутинов Мандић 30 новембра 1927. године добио је парцелу извјесног Николе Кнежевића, добровољца који је преминуо у Америци, на подручју града Сенте. Међутим, Јован Милутинов тамо се није населио. Као партизански колониста дошао је у селу Сарчу у Банату 1945. године.

У колонију Вајска добио је земљу Бошко Мандић, у Старој Кањижи Гајо Мандић, Јанко Мандић надијељен је у Сиригу, Павле Мандић у Сенти, Тодор Мандић у Хоргошу, све у Бачкој.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ПОКРАЈИНСКОГ ФОНДА ЗА ИЗБЕГЛА, РАСЕЉЕНА ЛИЦА И ЗА САРАДЊУ СА СРБИМА У РЕГИОНУ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

У КРЕКОВИМА СВЕЧАНО ОБИЉЕЖЕНА 151. ГОДИШЊИЦА НЕВЕСИЊСКЕ ПУШКЕ

У Крековима код Невесиња, испред спомен-обилежја херцеговачким устаницима, свечано је обилежана 151. годишњица Прве Невесињске пушке. Званичници Републике Српске и Србије, потомци устаника и окупљени народ положили су вијенце и одали почаст јунацима који су у јулу 1875. године запалили буктињу слободе и измијенили геополитичку карту Балкана и Европе. Саборавање у срцу Херцеговине и ове године организовали су одбори влада Републике Српске и Србије за његовање традиције ослободилачких ратова.

ЗАЛОГ ЗА БУДУЋНОСТ СРПСКЕ

Српски члан Председништва БиХ Жељка Цвијановић изјавила је да у школама треба да се учи о важним догађајима из националне историје, попут Невесињске пушке, јер нове генерације не смију заборавити оне који су доносили слободу српском народу. Она је нагласила да се овакви историјски догађаји морају изучавати како би се извукла поука, али и како би српски народ, окупљен око својих интереса и институција Републике Српске, плански и организовано градио своју будућност. С поштовањем гледајући на оно што су храбри Невесињци и Херцеговци изборили након вјековних угњетавања, Цвијановићева је истакла да су становници овог краја у сваком искушењу и великом злу били на правој страни историје.

Нагласила је да је Република Српска мјесто које се воли, гради и јача, мјесто у којем смо окупљени као заједница, свјесни свега онога што нам је дала историја и обавезе да чувамо наше идеале, традицију и вриједности. Поручила је да је Српска крварила и на тежак начин долазила до свог статуса, слободе и права, изразивши увјерење да ће и ова генерација успјети да пренесе вјеру у њено постојање на будуће нара-

ФОТО: TORPOTAL.INFO

штаје, градећи сигурност и за оне који ће доћи послије нас.

Председник Владе Републике Српске Саво Минић истакао је да обилежавање 151 године од Невесињске пушке није само сјећање на један од најзначајнијих догађаја српске историје, већ и опомена да је слобода вијековима плаћана највећом жртвом – животима. Подсјетио је да је 1875. година представљала прекретницу за доношење историјских одлука у изузетно тешким околностима, али да Срби нису дозволили да нестану ни тада, ни 1882, ни 1941. године. Минић је навео да је по доласку у Невесиње прво посјетио Спомен-собу погинулих борцима и одржао састанак са дјецом погинулих бораца, што показује да институције цијене највећу жртву за српску слободу и да ће системски његовати културу сјећања. Поручио је да је слобода нешто за шта смо сви спремни поднијети жртву и да ће Република Српска наставити да јача у оквирима које је унијела у Дејтонски мировни споразум.

ОД ОДЛУКЕ У БИОГРАДУ ДО ИСТОРИЈСКЕ ПРЕКРЕТНИЦЕ У КРЕКОВИМА

Начелник општине Невесиње Миленко Авдаловић подсјетио је да је Невесињска пушка била и остала искра слободе, а Херцеговачки устанак темељ из ког се црпила снага за све касније ратове.

ПЕРОВ ПУЦАЊ – УВОД У ТРЕЋИ СРПСКИ УСТАНАК

Посебну емоцију скупу у Крековима дала је Наташа Глигорић из Београда, праука легендарног хајдучког харамбаше Пера Тунгуза, из чије је пушке 5. јула 1875. године на Ђетној пољани у Бишини одјекнуо први устанички пуцањ. Глигорићева је поручила да се заједничким обилежавањем показује јединство и чувају заједничка историја, култура, вјера и традиција. Оцијенила је да је Невесињска пушка по својим карактеристикама и резултатима равна Трећем српском устанку, а да варница коју је запалио њен прадед није била само напад на караван, већ вајај и урлик поробљеног народа који је устао да киди ропске ланце, спроводећи у дјело косовски завјет да се не гледа колика сила пријети, него колика се светиња брани. Иначе, легендарни харамбаша Перо Тунгуз остао је трајни симбол српског отпора у Херцеговини, прошавши пут од Бишине, преко Улошког устанка 1882. године, па све до Првог свјетског рата, када је као старац у 76. години живота пјешке прешао Албанску голготу и учествовао у пробоју Солунског фронта. Његово име данас носе топоними попут Тунгузових ливада на Моринама и Тунгузове луке у Улогу, као и улице у Невесињу и Врачару. Историја јуначког Невесиња памти и Другу невестињску пушку, односно Улошки устанак из 1882. године против аустроугарске власти, као и Трећу, антифашистичку пушку од 3. јуна 1941. године у селу Дрежањ, која представља први оружани отпор фашистичком окупатору у поробљеној Европи.

Нагласио је да су див-јунаци 1875. године, без школе и војног образовања, организовали догађај који је запрепастио читаву Европу. Авдаловић је евоцирао историјски пут устанка, од одлуке донесене на Малу Госпојину у Храму Успења Пресвете Богородице у Биограду 1874. године, преко одласка Милоша Кешела, Симона Зечевића и Јована Гутића на Цетиње, пресијецања турског каравана на Цвјетној пољани у Бишини, па све до прве оружане борбе у Крековима 9. јула 1875. године. Подсјетио је и на значај Врањске скупштине, као и на касније разбијање устанка и срамно разоружавање устаника на Горичком пољу код Требиња, закључивши да је, упркос томе што је Берлински конгрес одредио да Аустроугарска анексира БиХ, Херцеговачки устанак донио слободу, државу и територијално проширење матичним земљама Србији и Црној Гори.

ТЕМЕЉ СРПСКЕ ДРЖАВНОСТИ

Министар рада и борацко-инвалидске заштите Републике Српске Радан Остојић поручио је да борба за потпуну независност и слободу Српске траје и данас, те да је Херцеговачки устанак био искра којом су се Срби водили и у Одбрамбено-отаџбинском рату. Изразио је наду да ће Србија, Црна Гора и Република Српска једном бити једна држава, нагласивши да од Боја на Косову до данашњег дана на овим просторима траје борба српског народа за слободу која је током Херцеговачког устанка изазвала Велику источну кризу и довела до међународног признања двију српских држава.

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Србије Зоран Антић истакао је да је Невесињска пушка један од најважнијих догађаја у модерној историји српског народа, без којег не би дошло ни до ослобођења југа централне Србије, Пирота, Ниша, Лесковца и Врања, нити до Берлинског конгреса.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

КАКО ЈЕ УДРУЖЕЊЕ ЗАВИЧАЈ БАНИЈА САЧУВАЛО ИЗВОРНИ МЕЛОС?

„Богати смо онолико колико у себи чувамо своје коријене, своју традицију и наслјеђе.“ Овом снажном и емотивном поруком у Шапцу је отворена традиционална манифестација под називом *Игром и пјесмом кроз завичај*, која је на једном мјесту окупила бројне чуваре народног стваралаштва, звуке изворног завичајног мелоса и људе који не дозвољавају да вјековна баштина Баније и Крајине падне у заборав.

Да су љубав према родном крају и пјесма нераскидиво повезане, најбоље говоре стихови завичајне химне:

„Тамо гдје се ђева,
Гдје трло љепошом дозива,
Тамо је моја Банија.
Ту гдје домаћин ђосће сазива,
Ту гдје одјекује пјесма завичаја,
Ту ђева моја Банија...”

СКОРО ДВИЈЕ ДЕЦЕНИЈЕ ПРКОСА, РАДА И ОПСТАНКА

Домаћин овог топлог завичајног сабора било је Удружење *Завичај Банија* Мајур (Шабац), организација која је званично регистрована и почела са радом сада већ давне 2008. године. Иза њих је скоро двадесет година непрекидног, посвећеног и вриједног рада. Пролазили су кроз велике турбуленције и борбе да опстану и постану видљиви како свом народу из Крајине, тако и у локалној средини у којој су свили своја нова гнезда.

– Показали смо се као добри домаћини у држави која нас је прихватила и која нам даје могућност да опстајемо, привређујемо, чувамо везу са својим коријенима и чувамо своју традицију – поручили су организатори.

Иако су године пандемије корона вируса десетковале многа културно-умјетничка друштва, чланови Удружења *Завичај Банија* нису дозволили да страх превлада. Наступали су чак и у празним салама, пред стручним жиријем који је бо-

» Стана Челар, Ранка Убовић, Мира Вукосављевић, Љуба Радуловић, Стана Ратковић и Нада Свилокос

дове додјеливао преко видео-веза и ТВ преноса, доказујући да за љубав према завичају нема граница, нити препрека. Чак и данас, када се сналазе за простор за пробе уз помоћ добрих људи, они не одустају од своје мисије.

ЧУВАРИ ИЗВОРНОСТИ И ДОБИТНИЦИ ПРЕСТИЖНИХ НАГРАДА

Удружење *Завичај Банија* Мајур иза себе има бројне запажене и препознатљиве резултате који свједоче о дугогодишњем преданом и успјешном раду. Чланови овог удружења су редовни учесници разних такмичења и манифестација широм земље, са којих се готово сваки пут враћају овјенчани признањима, доносећи у Шабац мноштво вриједних награда.

Посебан понос удружења јесу његова мушка и женска пјевачка група, које су усмјерене искључиво на његовање изворног банијског мелоса и обичаја, мада им није страно ни извођење традиционалних пјесама из других крајева Србије. Као највредније и најдраже признање у својој досадашњој ризици, чланови поносно истичу Плакету за изворност. Ова престижна награда стигла је као круна њиховог тру-

да и најлепша потврда да су били, и да су и даље, на правом и једином исправном путу истинског очувања својих коријена.

ЕМОТИВНО СЈЕЊАЊЕ И ХУМАНИТАРНИ РАД

Посебно емотиван тренутак вечери био је минут ћутања којим је одата почаст прерано преминулом предсједнику удружења Слободану Метикошу, чији одлазак представља велики губитак, али чије име и залагање чланови удружења поносно носе у срцима.

Поред културног стваралаштва, Удружење је надалеко познато и по свом тихом и скромном хуманитарном раду. Све своје скромне приходе редовно усмјеравају тамо гдје је помоћ најпотребнија – помажући угроженим породицама, а нарочито дјеци, немоћнима и напуштенима, чиме показују да завичајна љубав подразумева бригу о ближњима.

БОГАТ КУЛТУРНО-УМЈЕТНИЧКИ ПРОГРАМ И РАСПЈЕВАНИ ГОСТИ

Програм је обиловао изворним стваралаштвом. Женска пјевачка група *Завичај Банија* представила се дириђивом изведбом пјесме *Сшара мајка*, подсјећајући

на банијске жене које су на својим плећима носиле све историјске терете, никада не одустајући од своје Баније. Мушка пјевачка група *Завичај Банија* одговорила је пјесмом *Мацо, Маро*, показујући зашто Банијци поносно истичу свој специфичан и гласан мелос.

Сцена је потом припала гостујућим извођачима:

Вокална група *Шайчанке* одушевила је публику прелијепим изведбама пјесама *Анђелина белојркиња*, *Чујеш секо* и *Ој, месече, звездо сјајна*. Мушка пјевачка група *Рибница* из Краљева донијела је дух Шумадије. Програм је започео Петар Петровић који је госте поздравио духовитом традиционалном шумадијском здравицом, након чега је група извела пјесму *Осу се небо звездама*.

ПРИЗНАЊА ЗА ОЧУВАЊЕ БАШТИНЕ И ЗАХВАЛНОСТ ПРИЈАТЕЉИМА

Како завичајна традиција и гостопримство налажу, манифестација је завршена свечаном додјелом захвалница онима који су помогли рад удружења и уприличили овај догађај. Захвалнице су уручили Љубица Ракас Поповић и Братислав Тодоровић, а добитници су: Вокална група Шапчанке из Шапца, Мушка пјевачка група *Рибница* из Краљева, женска и мушка пјевачка група Културне заједнице *Шамарица*, Мушка пјевачка етно-група *Банијци* из Београда и КУД *Пећурова Јора*.

Посебно признање и највећи аплауз вечери припали су легендарној Сави Путник, најзаслужнијем члану којој је додијељена посебна захвалница за дугогодишњи рад, неуморно очување традиције, културног наслеђа, као и за велики број снимљених пјесама и објављених аудио-издања (ЦД-ова) који остају као трајни споменик банијске културе.

Посебно је све учеснике обрадовала оригинална захвалница – домаћа ракија.

ДРАГАНА БОКУН

ЖЕГАРСКИ СУСРЕТИ ЧУВАЈУ ТРАДИЦИЈУ БУКОВИЦЕ

У Жегару, у суровом и живописном крајолику долине Зрмање, крајем јула одржани су традиционални *Жегарски сусрети*. Манифестација је и ове године успјела да на једном мјесту окупи локално становништво и бројне Жегаране које су животни путеви одвели широм свијета, са заједничким циљем – очувањем богате културне баштине и обичаја овог дијела Буковике.

Дражен Јаковљевић из Удружења *Жегар у срцу* истиче да је кључни корак за друштвени живот заједнице темељна адаптација мјесног дома, који полако постаје културно средиште читавог краја.

– Обнова друштвеног дома добро напредује и тај простор већ има редовне, садржајне програме током читаве године. Само у протеклих мјесец дана угостили смо Пјевачку дружину Светлане Спајић, дјечју представу *Јежева кућица* у изведби Маје Колуније Зорое, као и монодраму *Слушај како говорим* – *Сава Мркаљ* у изведби глумца Дејана Стојаковића. Ове године смо се у организацији повезали са Српским народним вијећем, како бисмо *Жегарске сусрете* подигли на још виши, професионалнији ниво – каже Јаковљевић.

Очување обичаја у овом крају традиционално почива на појединцима који завичајну пјесму и занате преносе на млађе. Миљка Радмиловић, родом из сусједних Билишана, већ деценијама активно ради на очувању народног блага у Жегару.

– Прикључила сам се овој причи са са-

мо једном жељом – да наши стари обичаји не падну у заборав. Највећа награда свима нама јесте када видимо да се младе генерације све више занимају за своје коријене и завичајну баштину – наводи Радмиловић.

Њен син, Гајо Радмиловић, активан је у КУД-у *Досићеј Обрадовић*, гдје је одмале на укупљено и своју дјечу. Публици у Жегару представио се виртуозним свирањем на традиционалном инструменту – диплома, као и препознатљивом буковачком ојкачом.

– Прије више од двадесет година нас неколико ентузијаста почело је да се окупља, пјева и чува оно што су нам ђедови оставили. Данас је то подигнуто на знатно виши ниво. У Жегар долазе људи са свих страна, па и моји пријатељи из Београда са којима редовно чувамо ову пјесму – каже Радмиловић.

Његов сарадник у културно-умјетничком друштву, Златко Перак, наглашава да

је рад са најмлађима једини гарант опстанка традиције.

– Преношење обичаја с кољена на кољено наш је најважнији задатак. Зато смо обојица од самог почетка у све ове активности директно укључили своју дјечу, како би сутра имао ко да настави.

Спортски дио програма донио је велико надметање на теренима код мјесне школе, гдје су организовани турнири у малом фудбалу, баскету и одбојци. Ипак, највећу пажњу и највећи број навијача привукле су традиционалне балоте – игра без које је немогуће замислити било какав народни скуп у Далмацији.

У културно-умјетничком дијелу програма наступили су КУД *Боташник* из Жегара, КУД *Досићеј Обрадовић*, КУД *Јеврем Грујић* из Книна, више пјевачких група, те народни пјесник и умјетник Витомир Гулић из Запужана код Бенковца.

– Манифестација је изванредна прилика да сачувамо аутентичну пјесму наших крајева и да се за нашу богату традицију даље чује и види – поручује Ратко Милић из КУД-а *Боташник*.

Подршку самој организацији пружили су и они који су годинама уназад учествовали у свим акцијама за обнову овог далматинског села. Јовица Комазец, који је раније организовао донаторске вечери широм Србије ради прикупљања средстава за обнову дома, ове године се директно укључио у оперативну организацију Сусрета.

Окупљеном народу обратила се и саборска заступница Ања Шимпрага, захваливши свим организаторима на огромном труду уложеном у очување идентитета. Милош Ушљебрка из Удружења *Жегар у срцу* закључује да је овогодишњи концепт потврдио да заједница има капацитет за озбиљне културне догађаје.

– Осмислили смо садржајан и разноврстан програм, који спаја спорт, забаву и традицију. Из године у годину трудимо се да квалитет организације подигнемо за степенују више.

Манифестација је завршена у касним вечерњим сатима свечаним уручењем пехара и медаља најбољим такмичарима на спортским турнирима, након чега је успједило народно весеље уз наступ групе *Дунавске зоре* и Драгане Петровић.

ЉУБИНКО СПАСОЈЕВИЋ / ПУТОКАЗИ

СПОРТ, ЗНАЊЕ И ЗАВИЧАЈНО ЗАЈЕДНИШТВО

ПЕТРОВДАН У БИОВИЧИНОМ СЕЛУ

У Биовичином Селу молитвено је прослављена слава Храма Светих Петра и Павла. Тродневну манифестацију организовали су мјештани Биовичиног Села, Модриног Села, Колашца и Вукше из Парчића, општина Кистање и Црквена православна општина Ђеврске. Након литургије уприличена је трпеза љубави.

Петровдан је и ове године у Биовичином Селу окупио велики број мјештана, гостију и љубитеља спорта, дружења и завичајне традиције. Програм је и овога пута понудио садржаје који спајају различите генерације – од Петровданске трке и првог такмичења у бацању камена с рамена с рамена, до трећег паб квиза *Ја волим Буковицу*. Свака од ових манифестација на свој начин доприноси да Петровдан у Биовичином Селу постаје мјесто сусрета, дружења и чувања завичајног идентитета.

ДЕВЕТА ПЕТРОВДАНСКА ТРКА

На деветој Петровданској трци у главној трци ове године учествовало је 110 такмичара, што је за организаторе посебан разлог за понос. Трка је и овога пута окупила велики број учесника, волонтера и публике, а организатори су захвалили свима који годинама својим трудом и подршком доприносе да манифестација траје и расте.

У мушкој конкуренцији најбољи су били Лазар Доброта са временом

» Сваке године све више малишана на дјечјој трци

16:48, Давид Деља са 19:07 и Јован Доброта са 19:23.

У женској конкуренцији прво мјесто освојила је Ксенија Деспот (25:16), друга је била Нина Граховић (26:14), а трећа Теодора Трајковић (27:00).

ТРЧАЛИ И НАЈМЛАЂИ

Посебно су поносни, како су за *Српско коло* рекли Слађана Мачак и Србољуб Опачић, на дјечју трку која сваке године окупља све већи број малишана. Такмичили су се у четири категорије, било је 70 учесника.

– Дјеца данима прије међу собом причају о трци. Цијело село се укључило, и они који никада нису гледали трку, ове године су кроз Доброте, Сладаковиће и Поповиће подржали

трку. Нама је због тога изузетно драго – рекла је Слађана Мачак.

– Наша трка је сваке године све више подржана од мјештана, и од људи који су некада живјели у селу. Самим тим и организација трке је порасла и ниво трке се подигао. Дошли смо до тога да они који учествују, заиста трче, јер се првих неколико година дешавало да су шетали кроз трку, било је и оних који су ишли бициклом. Сада они који учествују заиста сви трче. Претворило се ово у једно здраво надметање међу мјештанима. Доста њих долази раније у село само да би трчали на трци.

Ова трка је специфична и по томе што је учешће на трци бесплатно. Сваки учесник добија стартни број, мајицу и медаљу. Најбољи добијају и пехаре и награде.

Петровдански програм у Биовичином Селу тако је и ове године показао да се завичај може чувати на различите начине – трчањем, спортским надметањем, знањем, дружењем и његовањем локалних обичаја и говора. Док Петровданска трка улази у своју десету годину, а бацање камена с рамена тек започиње свој пут, квиз *Ја волим Буковицу* већ је прерастао у препознатљиву петровданску традицију. **ДРАГАНА БОКУН**

КВИЗ – ЈА ВОЛИМ БУКОВИЦУ

У оквиру обиљежавања Петровдана трећи пут је одржан и паб квиз *Ја волим Буковицу*, који је осмислила и водила Богдана Опачић. Ове године учествовало је седам екипа – Палма, Кангали, Центар свијета, Кувачи и Медоши, Златна доб, Брљуг и Државни пос'о, а поред домаћина из Биовичиног Села, учествовали су и такмичари из Колашца, Кистања, Книна и Уздоља.

Квиз је био подијељен у пет области: општа култура, историја, спорт са мало опште културе, етнологија и географија. Кроз асоцијације, ребусе, повезнице, понуђене одговоре и отворена питања, такмичари су провјеравали знање о Буковци, њеној историји, култури, обичајима, географији и знаменитим личностима. Посебно мјесто заузели су изрази локалног буковачког говора, попут пунтине, травеже, катриге, аргета, кациволе, чагаља и букаре.

Због трагичног догађаја који се догодио неколико дана уочи Петровдана, када су живот изгубила двојица младића, ове године изостављене су игре и питања која су подразумевала пјесму и игру. Ипак, квиз је окупио све генерације – од најмлађе учеснице, четворомјесечне Еме, до најстаријих такмичара, показујући да године нису препрека за дружење, игру и учење.

Побједник трећег квиза *Ја волим Буковицу* поново је била екипа *Државни пос'о*, која је прво мјесто освојила трећу годину заредом. Друго мјесто припало је екипи *Златна доб*, а трећа је била екипа *Кангали*. Првопласиране екипе награђене су пехарима и привјесцима у облику далматинске капе, док су побједници добили и три књиге. Посебан допринос квизу дао је Рајко Шуша из Колашца, који је донирао дио награда. Свака екипа добила је и књиге аутора поријеклом из Буковце, чиме је и кроз награде настављена идеја очувања завичајне културе. Трећи паб квиз *Ја волим Буковицу* реализован је уз подршку Општине Кистање, Српског културног друштва *Просвјета* – подбора Кистање, Вијећа српске националне мањине Општине Кистање и Мјесног одбора Биовичино Село.

» Љиљана Скорић, Сњежана Корлат, Буро Корлат, Предраг Тркуља, Илијана Скорић, Слободан Скорић и Ален Каблар

ПРВИ ПУТ БАЦАЊЕ КАМЕНА С РАМЕНА

Посебна новина овогодишњег програма било је прво историјско такмичење у бацању камена с рамена у Биовичином Селу. Више од 20 такмичара у мушкој и око десет такмичарки у женској конкуренцији показало је снагу, спортски дух и жељу да се обнови стара витешка игра. У мушкој конкуренцији побиједио је Јандре Кресовић, друго мјесто припало је Јовану Деспоту, а треће Жељку Љубовићу. Код жена прва је била Драгана Медош, друга Ксенија Деспот, а трећа Данијела Мацура. Занимљиво је да је Модрино Село имало запажен наступ, па је уз шалу најављена могућност да се манифестација наредне године пресели управо тамо. Организацију такмичења водили су Србољуб Опачић, Јован Деспот, док је генерални спонзор био Пеђа Алавања.

Оживљена традиција на Пањику: Седми Видовдански сусрети у Трпињи

На српском Пањику у Трпињи окупују се они којима је љубав према коњима и завичају преча од свих залагаја и поспремања. Седми Видовдански коњогојски сусрети у организацији Удружења *Жерав* још једном су сабрали кочијаше, јахаче и чуваре племенитих раса, потврдивши да српско село у Славонији и Барањи има будућност докле год има младежи спремне да преузме узде.

БЛАГОСЛОВ ЗА КОЊЕ И КОЊАНИКЕ

Свечана поворка запрега и коњаника кренула је са Пањику Цркви Вазнесења Господњег. Пред храмом их је дочекао трпињски парох, протојереј-ставрофор Марко Шукунда, који је молитвеним обредом благословио и заштитио учеснике и њихова грла. По повратку на збориште, усли-

једио је такмичарски дио: бјелодано се виђела љепота липицанаца, брзина у текличком јахању и вјештина управљања запрегама, док је жири мјерио сваки детаљ – од ношње коњаника до држања у седлу.

Иако су љетне жеге ове године донекле смањиле број грла, на мегдан је изашло десетак запрега и дванаестак јахача. Но, замисао домаћина одвећ превазилази само пуко такмичење.

– Идеја нам је да кроз ове сусрете саберемо мјештане и привучемо дјецу. Годишње организујемо десет окупљања, од којих су три посвећена најмлађима. Закупили смо општинско земљиште, подигли објекат и спремамо бесплатну школу јахања. То је наш улог у сутрашњицу – истиче председник Удружења Предраг Михајловић.

Очување чистокрвног липицанца, расе под заштитом Уне-

ска, узвишени је задатак трпињских коњогојаца. И поред изазова које носи традиционални узгој у савременом добу, већину представљених грла чинили су управо ови племенити вранци и путовци.

Окупљање редовно подупиру општине Трпиња и Борово, Заједничко вијеће општина и локални предузетници, стварајући мрежу пријатељства широм региона.

МЛАДОСТ КОЈА ОБЕЋАВА

Један од оних који не пропуштају трпињске сусрете јесте и Јосип Киш из барањског села Дража, чији су липицанци и ове године понијели пехар за најљепши пар коња.

– Овдје смо трећу годину заредом. Ово је љубав наслијеђена од дједе и оца. Кад дођемо у Трпињу, срце нам је велико као кућа – овдје нема рачунице, само

дружење, радост и очување нашег обичаја.

Традиција се не чува само сјећањем, већ и примјером. То потврђује и петнаестогодишња Каћа Бојанић из Бијелог Брда, најмлађа учесница манифестације.

– Коњи су дио наше породичне традиције. Иако у мом селу више нема удружења, наставила сам да јашем сама. Часове сам имала свега неколико пута, али сам уз вољу и рад све савладала. Већ четири године уживам у седлу, а подршка породице ми је највећи вјетар у леђа.

Захваљујући ентузијазму чланова *Жерава* и искреном интересовању дјеце, видовданско окупљање у Трпињи није само поглед у прошлост, већ жива визија сеоског живота који траје и пркоси времену.

МИРЈАНА ЦВЕТКОВИЋ / СРБИ.ХР

СУСРЕТ ЗЕМЉАКА У ИНЋИЈИ

КОРДУН У СРЦУ СРЕМА

● Први скуп Кордунаша из општине Вргинмост, Топуског и околних села окупио стотине земљака у славу традиције, ојкаче и заједништва

» Даворка Милосављевић говорила је о значају чувања кордунашке традиције

» Предсједник Општине Вргинмост Милан Врга

У препуној сали ресторана *Дијамант* у Инђији, 11. јула 2026. године, одржан је Први скуп Кордунаша општине Вргинмост, Топуског и околних села под емотивним називом *Сусреш и сјећања*. Овај јединствени догађај окупио је стотине Кордунаша, њихових потомака и пријатеља који данас живе широм Србије, региона и дијаспоре, са заједничким циљем: да се од заборавља отргне богата традиција, изворна pjesma и обичаји родног краја.

Атмосфера у сали била је прожета дубоким емоцијама, сјетом, али и неизмјерном радошћу због поновног сусрета старих пријатеља, школских колега и рођака. Програм је започео топлим рјечима добродошлице домаћинице и организаторке Даворке Милосављевић. Ова манифестација представља природан наставак прошлогодишњег успјешног окупљања мјештана једног кордунашког села, из којег се и родила племенита идеја о ширем, општинском сабору.

ИСПУЊЕНА СТАРА ЖЕЉА

Даворка Милосављевић открила је да овај скуп није настао случајно, нити преко ноћи, већ као плод жеље бродних Кордунаша да се поново окупе и сачувају оно што их повезује са завичајем.

– Прошле године организовала сам скуп мог села Пониквари. Након тог окупљања почели су да ми се јављају људи из Топуског, Вргинмоста и околних села, питајући да ли ће бити окупљања и ове године. Када сам видјела да постоји велико интересовање, дуго сам размишљала да ли да се прихватим тако великог посла. Ипак, љубав према Кордуну и нашим људима пресудила је да организујем овај скуп.

Милосављевићева каже да је из мјесеца у мјесец размишљала шта да прикаже, а да буде препознатљиво и аутентично, а не нешто преузето од других. Тако је настала идеја да изложи предмете који подсјећају на Кордун, фотографије кордунашког краја, кордунашки рјечник, знамените личности, школе и све оно што је обиљежило њихово одрастање. Из тога се родила замисао о великом пану који ће на једном мјесту дочарати Кордун.

– Скоро до последњег дана трагала сам са старим предметима. Жељела сам да свако ко уђе

у салу осјети као да је закорачио у Кордун. Моја жеља је била да госте дочекамо у кордунашким народним ношњама, да све изгледа као један мали етно-кутак нашег завичаја. Истовремено сам размишљала и о домаћој кухињи, о мирисима и укусима које памтимо из наших кућа. Искрено, ја сам читаво то вече видјела у својој глави још шест мјесеци прије него што се догодило.

Даворка напомиње како је у једном тренутку и Матија Кљајић прихватио да буде дио организације и био јој огромна помоћ. Четири дана пред скуп јавио јој се и Војислав Павловић са приједлогом да КУД *Крајина* наступи са кордунашким играма. Такође, посебну подршку је имала од својих синова Николаја и Стефана.

Војислав Војо Павловић рекао је да му је задовољство када види све окупљене како заједно чувају своје коријене.

– Много тога смо прошли заједно у протекле три деценије, градили смо, радили и дошли ту гдје јесмо, остали и даље добри, угледни и поштовани. Имао сам жељу заједно са Даворком, да наше прошлогодишње окупљање прерасте у овај сусрет. Да носимо са собом оно што се полако заборавља. Већина од вас није имала прилику да види предмете који су изложени, као ни да чује pjesme које полако одлазе у заборав. Нема више Кукуњешћа, Милице, Дрмеша и Сељанчице. Жељим да ово наше заједничко дружење буде нешто што ће вас учини

нити племенитијим и да у будућности преносите на своју дјецу да се не забораве коријени.

Умјетнички програм био је право путовање кроз вријеме. Чланови КУД-а *Петровца Јора* – *Кордун* из Београда (Стево Бекић, Славко Милић, Милан Брковић, Мирјана Ђокић, Вера Јагњић и Весна Бјелановић) дочарали су некадашња кордунашка прела и сеоске мобе.

Живописне игре Кордуна публици су приказали чланови КУД-а *Крајина* из Београда у саставу: Никола Поповић, Душица Миљуш, Јована Златар и Миодраг Цицвара. Извођачи су блистали у аутентичним народним ношњама Кордуна, које су за ову прилику уступљене љубазношћу Бранке Булић из Завичајног друштва *Ђорђе Војновић*. За најмлађе учеснике дио народне ношње – блузе, сукње, чарапе и обућу – обезбједио је КУД *Иво Лола Рибар* из Крчедина, захваљујући Милану Гршићу.

Музичка пратња Радомира Вејновића на тамбурици и др Николе Ђапића на гуслама повезала је у игри Кордун са сусједном Ликом.

ПРОГРАМ ПУН ЕМОЦИЈА

Млада Ивана Мишчевић, дјевојчица кордунашких коријена, са изузетним поносом рецитовала је стихове завичајних pjesnika Миће Бућана, Јасне Чиче-Новаковић и Љубе Чиче Мраовић.

Посебне емоције изазвао је и наступ водитељки програма. Да-

ворка Милосављевић жељела је да ту улогу повјери особама које за њу имају посебно значење. Боба Златар, која води поријекло из Перне, како каже, у њен живот је ушла сасвим случајно, али је временом постала драга пријатељица. Друга водитељка, Драгана, за Даворку носи посебну животну причу.

– Нас двије смо као избјеглице још 1996. године заједно играле фолклор. Била ми је узор. Заједно смо добиле прилику да отпјевамо pjesme *Јечам жњела* и *Мој јолубе*. Аплауз који смо тада добиле, као чланице КУД-а из Крчедина, никада нисам заборавила. Зато ми је било важно да и данас буде дио ове приче – испричала је Даворка.

Посебно мјесто заузео је изложбени пано посвећен великом реформатору ћириличног писма, Сави Мркаљу, рођеном у Сјеничаку, за шта је заслужан Светозар Данчуо који је подржао ову активност.

МИРИСИ ЗАВИЧАЈА

Гости су имали прилику да уживају у богатом шведском столу сачињеном искључиво од кордунашких специјалитета. За аутентичне укусе и мирисе који буде сјећања на родно огњиште побрину се кулинарски тим предвођен Миланом Воркапићем, мајстором за традиционални „гра“ и купус“, трошкове припреме сносио је Даворкин отац, док је кiselу купус обезбједила тетка Љуба, уз свесрдну помоћ вриједних кордунашких жена – Љубице Кљајић, Бобе Протић, Данијеле Ркман, Боје Бусић, Наде Мишчевић, Милене Ранђеловић, Жељке Милосављевић, Јелене Мишчевић и Драге Мишчевић.

Међутим, иза тог богатог стола стајале су десетине руку и велико заједништво. Сухомеснате производе припремили су Милош – Мићо Мишчевић, који је донио кулен, суво месо и сланину, Славко Мишчевић домаћи кулен, а Ненад Мишчевић традиционалну кордунашку печеницу.

Даворкина мајка припремила је курузовницу, суве колаче и кисело млијеко са подметом, док је стрина Драга донијела тврди и ситни сир, као и мак и орахе.

Богату трпезу употпуниле су Милене Ранђеловић Вијук са буфлама, Данијела Ркман са крофнама и погачом, Боба Протић са

палачинкама из рерне и ролатима са пекмезом, Мира Ковачевић са штрудлама од сира, мака и ораха, као и двије домаће погаче. Жељка Милосављевић испекла је колач са јабукама, Госпа Милосављевић припремила је уштипке, Ивана Мишчевић чупавце, а Љуба Кљајић фиџлице. Жељка Кљајић донијела је питу са вишњама и, заједно са Бобом, украсила комплетан свечани сто.

Посебно мјесто на трпези заузели су кестенов мед који је донио Небојша Воркапић из Перне, домаћа ракија из Пољана коју је припремила Даворка, као и ракија Пере Бодловића из Чемернице.

ЗАХВАЛНОСТ И НЕЗАБОРАВ

На крају званичног дијела програма, организациони одбор је уручио посебне захвалнице појединцима који су несегично уградили себе у реализацију овог историјског скупа. Посебна признања додијељена су: Николи Кобцу за зборник *Вргинмост ирешавање судбине*, који је проглашен за најбољу књигу о Кордуну и др Милени Ерњаковић уз дирљиву поруку: „Хвала Вам докторице за најлепши осмијех и бригу о Кордунашима када је било и најтеже...“

Програм је затворен уз громогласан бећарац, шаљиве кордунашке приче и музички наступ солиста и инструменталиста (Срђан Козлица, Саво и Љубиша, Ирина Фуртула, Младен Тривуновић, Горан Поповић на хармоници и Милорад Мића на клавијатурама).

Подршку у организацији овог сабора пружили су и Душко Дејановић из Завичајног клуба Кордунаша, као и Милан Јовановић (Студио Јовановић Кордун), који је уједно и забиљежио читав догађај.

Кордунаши су из Инђије послали снажну поруку – иако далеко од родних огњишта и расељени вјетровима судбине, Кордун живи и живјеће кроз њихову pjesму и обичаје. **ДРАГАНА БОКУН**

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ПОКРАЈИНСКОГ ФОНДА ЗА ИЗБЕГЛА, РАСЕЉЕНА ЛИЦА И ЗА САРАДЊУ СА СРБИМА У РЕГИОНУ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

У ЗНАКУ СЈЕЋАЊА НА МИОДРАГА ЛАПЧЕВИЋА

Милан Сузић Кубура најбољи на Ћедовој косидби у Вргинмосту

У суботу, 4. јула, центар Вргинмоста био је мјесто окупљања више од 500 учесника и посјетилаца са Кордуна, Баније, ширег подручја Хрватске и Босне и Херцеговине, који су се сабрали на традиционалној 16. *Ћедовој косидби*. Ова међународна културно-умјетничка и спортска манифестација, чији је циљ очување кордунашке традиције, ове године протекла је у знаку сјећања на преминулог Миодрaга Лапчевића Мићу једног од њених утемељивача и дугогодишњих организатора, а шампионску титулу међу косачима извојевао је Милан Сузић Кубура из Жировца.

Манифестацију је организовао пододбор Српског културног друштва *Просвјеша* из Вргинмоста, уз подршку Савјета за националне мањине Републике Хрватске, Сисачко-мославачке жупаније, Српског народног вијећа, Уреда за људска права и права националних мањина РХ и Вијећа српске националне мањине Вргинмоста.

ТРАДИЦИОНАЛНИ ДЕФИЛЕ КОЧИЈА

Свечани дио програма почео је традиционалним дефилом кочија кроз центар мјеста, иза којих су у поворци корачали косци и чланови фолклорних ансамбала, одајући почаст Миодрaгу Лапчевићу Мићу, као и преминулим члановима Николи Милићу и Војиславу Бањанцу.

Након свечаног дефила, косачи су изашли на терен да покажу снагу, технику и умијеће ручног кошења. У сениорској конкуренцији надметало се десет косаца, а побједу је одио Милан Сузић — Кубура из Жировца (Хрватска Костајница). Друго мјесто освојио је Ненад Жигић, док је трећепласирани био Миладин Тепавац из Ријеке. Поред њих, своје умијеће приказали су и Милан Стјефановић, Бранко Брљач, Милан Тепавац Мишо, Жељко Кукуљ, Деан Мраовић, Рајко Солдат и Драган Шипка.

У категорији ветерана наступила су петиорица косаца, а најбољи међу њима био

» Косидба на Кордуну данас је симбол очувања традиције

је Ђуро Вукелић из Ријеке. У овој конкуренцији надметали су се и његови суграђани Васо Огризовић и Момчило Бојић, затим Душан Дмитривић, као и Никола Лукач, ветерански атлетичар из Топуског. У екипном такмичењу побједила је екипа *Сложна браћа*, друго мјесто заузео је пар Жељко и Деја, а иза њих пласирали су се Баљски соколови, КУД Никола Тесла и Вишкови. Читаво надметање одвијало се под надзором косидбаше Стојана Врге, уз подршку ментора Ђуре Шапића.

ЧУВАРИ ОБИЧАЈА И ТРАДИЦИЈЕ

Посебну драг манифестацији дао је сликовит приказ старог сеоског обичаја доношења ручка косачима. Чланице пододбора СКД *Просвјеша* из Карловца, предвођене Љубицом Зимоњом, изашле су са корпама домаће хране и тако оживјеле усмену на времена када се свака тежачка косидба завршавала заједничком трпезом и дружењем у природи.

У богатом културно-умјетничком програму пјесмом и игром представили су се пододбори *Просвјеша* из Вргинмоста, Крњака, Војнића, Огулина, Двора и Карловца, затим СКД *Чавле* из Ријеке, СКУД *Бранко Радичевић* из Даља, Изворна мјешовита група пензионера *Пејшова Јора* из Војнића, Фолклорни ансамбл *Нереша* из Јабланице, Удружење жена *Мала Кладуша*, као и мушки пјевачки састави *Диванције* и *Бељски соколови*.

Овогодишњи скуп у Вргинмосту окупио је и бројне представнике јавног, културног и вјерског живота. Догађају су присуствовали председник СНВ-а Борис Милошевић, председник СКД *Просвјеша* Никола Вукобратовић, генерални секретар СКД *Просвјеша* Александар Илинчић, замјеница жупана Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић, председник Извршног одбора СДСС-а Боро Ркман, председник Вијећа српске националне мањине Вргинмоста Миле Малобабић, отправ-

ница послова у Амбасади Републике Србије у Загребу Дејана Перуничкић, начелник Општине Топуско Ивица Кузмић, као и начелник Општине Гвозд Милан Врга.

ЗНАЧАЈ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Председник мјесног пододбора СКД *Просвјеша* Ђуро Воркапић истакао је да манифестација представља много више од самог спортског надметања.

— Ово је наша манифестација која траје од 2010. године. Чувамо обичаје наших предака и преносимо их на млађе генерације, а ове године посебно смо жељели да одамо почаст нашем Мићу, који је оставио неизбрисив траг у њеном стварању — рекао је Воркапић.

Да су оваква окупљања од изузетног значаја за српску заједницу у Хрватској поручио је председник СНВ-а Борис Милошевић, који је нагласио да управо кроз овакве сусрете традиција наставља да живи. Његове ријечи потврдила је и замјеница жупана Мирјана Олујић, која је истакала да је *Ћедова косидба* прави примјер његовања културног наслеђа и повезивања људи. Генерални секретар Александар Илинчић навео је да је велики број учесника и гостију најбоља потврда значаја који ова манифестација има.

Мјесни парох протјерјеј Миле Ристић истакао је да овакве манифестације чувају вјеру, традицију и идентитет српског народа. Подсјетио је и на обнову православних храмова на Кордуну, која је, како је рекао, допринијела и обнови живота на овом подручју.

Начелник Општине Гвозд Милан Врга закључио је да манифестација на достојанствен начин чува обичаје предака и њеује заједништво. Сагласни у поруци да су обичаји, култура и вјера највеће благо једног народа, учесници и домаћини растали су се уз поруку: „Ако Бог да, видимо се догодине у Вргинмосту.”

ОДРЖАНА ЈЕДАНАЕСТА ГРМЕЧКА КОСИДБА НА СТАНИЋА БРДУ

На Станића брду, у организацији Завичајног удружења Сањана *Грмеч*, почетком јула по једанаести пут окупили су се косци подгрмечког краја да заједно, косом и старинском вјештином, обнове обичај који њихови преци нису препуштали случају. Оно што је некада било најтежи пољски посао, данас је симбол очувања идентитета краја чија су села, како кажу учесници, данас углавном пуста.

Иницијатива да се косидба одржава сваке године потекла је од Завичајног удружења Сањана *Грмеч*, а његов председник Младен Вучковић каже да је циљ манифестације његовање и очување традиције и културе житеља подгрмечког краја. Оно што је почело као покушај да се не заборави један начин живота, временом је прерасло у сталан догађај на који се учесници враћају сваке године.

Косци на Станића брду долазе рано, у јутарњим сатима, док је трава још влажна од росе — тада се коси најлакше. Прије него што сићу на ливаду, косци припремају своје алате: клепају косе, оштре их и провјеравају сваки детаљ, јер од исправно наковане и наоштрене косе зависи цио дан рада. Косидбу предводи косидбаша — најбржи и највјештији косац, онај који сијече најшири откос, односно маву. Управо он одређује ритам читаве групе: остали косци морају да га прате, косећи сложом и синхронизовано, у једном заједничком темпу. Кад косидбаша одлучи да је врије-

» Учесници Грмечке косидбе на Станића брду

ме да се коса поново наоштри, за њим то чине и сви остали, па тај тренутак истовремено постаје и прилика за кратак предак.

Ранко Ђосић из Кљеваца, један од учесника овогодишње косидбе, објашњава да сваки косац на овом окупљању покушава да пренесе нешто више од пукве вјештине кошења — покушава да пренесе цијелу културу и обичаје на млађе генерације којима је то данас потпуно ново и непознато. Он подсјећа да је косидба у животима њихових предака била прворазредни друштвени догађај, за који је било потребно познавати низ вјештина и техника, прије

свега вјешту обраду косе клепањем, њено правилно оштрење и умијеће да се коса исправно користи током самог кошења.

Међу онима који су на овогодишњу косидбу дошли издалека нашао се и Миле Црномарковић, поријеклом из сусједног села Добра, а данас настањен у Старој Пазови, одакле је посебно допутовао само због овог догађаја. Он подсјећа да су у прошлости само мушкарци обављали косидбу, један од физички најзахтјевнијих пољских послова, док су жене у то вријеме припремале храну за све учеснике. Миле Црномарковић истиче да су подгрмечка села

данас пуста, па управо у догађајима попут овог види прилику да се, макар на кратко, представи некадашњи живот тог краја онакав какав је заиста био.

За то да учесници косидбе осјете укус тог некадашњег живота побринула се и Стана Станић са Станића брда, која је ове године била задужена за припрему косачког ручка. Она истиче да се храна за учеснике припрема у природи, на природан начин, онако како се то радило у стара времена, па окупљени тако имају прилику да виде како настају изворна домаћа јела овог краја — цицвара, куруза, домаће пите, уштипци и кисело млијеко.

Да поштовање традиције не остаје само на изговореној ријечи, свједочи и то што организатори и учесници косидбе на овај дан облаче народне ношње подгрмечког краја, жељећи тако да нагласе значај културног наслеђа и сачувају обичаје које су наслиједили од предака.

Завичајно удружење Сањана *Грмеч* ипак не остаје само на очувању успомена и обичаја. Према ријечима председника Младена Вучковића, удружење је у протеклом периоду организовало и низ радних и хуманитарних акција, кроз које су материјално помогли сиромашним повратничким породицама овог краја. Сав тај рад, како каже Вучковић, води се једним истим слоганом — За завичај треба имати душу.

Д. СРДИЋ

Воденички точак у Трескавцу поново меље завичајне успомене

У Трескавцу надомак Рибника, у непосредној близини истогиманастира, већ дванаест година заредом одржава се традиционална манифестација *Поврашак воденицама*. У организацији Удружења грађана Трескавац, овај скуп окупља све већи број мјештана, завичајаца из дијаспоре и туриста са циљем да се у овај скровити крај врати живот, а народно градитељство и обичаји спасу од заборавља.

На простору гдје је некада радило десетак воденица, захваљујући ентузијазму локалних ентузијаста, данас су активне три. Овогодишње окупљање обиљежило је и успостављање званичне сарадње са Удружењем воденичара Србије, које окупља власнике 82 воденице.

Председник УГ Трескавац Милан Грабеж истиче да је основни циљ манифестације одрживост и оживљавање села кроз обнову старих воденица и промоцију домаће кухиње.

— Спремамо традиционалну пуру на лицу мјеста, људи долазе, враћају се свом родном крају и то је најважније. Наш циљ је да воденице поново раде пуним капацитетом — поручује Грабеж.

Истичући важност очувања ових објеката, председник Удружења воденичара Србије Милан Павловић подсетио је да су воденице кроз историју имале чак и стратешки значај, јер могу да производе брашно искључиво уз помоћ снаге воде, без електричне енергије.

— Воденице су, нажалост, постале атракција умјесто да буду дио свакодневнице. Главни проблем при обнови често представљају неријешени имовинско-правни односи. Наша бор-

ба у Србији идентична је овој у Трескавцу, због чега потписује мо споразум који ће дефинисати будућу обострано корисну сарадњу — наглашава Павловић.

Поред воденичког точка, централни дио манифестације чинила је припрема традиционалне пуре са Дидова врела, јела које је кроз вијекове отхранило генерације овог краја. Домаћице Љубица Јокић Ристић и Мара Ђукић подсетице су да је очување овог кулинарског наслеђа дуг према прецима који су кроз тешка времена прехрањивали породице спремајући једноставна, домаћа јела.

Да завичајне везе не слабе ни у туђини, потврђује и пример Магдалене Грабеж, која живи и ради у Њемачкој, али редовно долази у родно мјесто. Ове године са собом је довела и госте из иностранства како би им представила српско гостопримство и традиционални начин живота.

У оквиру програма представили су се и локални пољопривредни произвођачи и мајстори рукотворина, попут Пољопривредног газдинства *Сладојевић* и *Огњенке Човић*.

Директорка Туристичке организације општине Рибник Свјетлана Драговић и замјеница начелника општине Далиборка Давидовић сагласне су да *Долина воденица* у Трескавцу, уз оближњи манастир, чини заокружен туристички производ. Општинске структуре најавиле су наставак подршке пројектима УГ Трескавац, оцјењујући да очување обичаја представља најбољи пут за одрживи повратак становништва.

ЉУБИНО СПАСОЈЕВИЋ / ПУТОКАЗИ

17. ЈАЊСКИ ВИШЕБОЈ У СТРОЈИЦАМА

На традиционалном 17. Јањском вишебоју у Стројицама, у суровој, али достојанственој конкуренцији, титулу најбољег косца одбранио је Недељко Керлец, док је у категорији јуниора славио петнаестогодишњи Данијел Попадић. Сабор је и ове године окупио стотине појетилаца, потврдивши да је очување завичајног идентитета и обичаја јањског краја трајна мисија свих генерација.

Манифестација је започела сабрањем у Храму Пресвете Богородице у Стројицама, гдје су се учесници и посјетиоци молитвено присјетили Милана Марјанца, идејног творца и дугогодишњег покретача овог сабора. Парох стројички Радослав Станковић подсетио је на историјат цркве и значај очувања народног окупљања.

— Храм је од своје изградње мјесто молитве, сјећања и саборовања. Захваљујући наставитељима дјела Милана Марјанца, КУД-у Јањ и Завичајном удружењу, Јањски вишебој успјешно чува наш традиционални начин живота — истакао је парох Станковић.

Да сабор има велики значај за очување народне баштине, потврђује и примјер чувара старих заната Миленка Миловца, који израђује традиционалне јањске столце,

косишта, грабље и дрвено посуђе. Сабору је присуствовао и прослављени кошаркаш Дарко Миличић, поручивши да је дужност свих Јањана да чувају гостопримство и не дозволе да се оваква окупљања икада угасе.

Богат културно-умјетнички програм употпунили су пјевачке групе, народни здравичар Раде Бањанин, као и гуслар Витомир Вулин са Мањаче, члан Удружења *Свети Никола* из Новог Сада.

Упркос киши која је пратила сам ток надметања, косидба је донијела врхунско умијеће. У сениорској конкуренцији славио је Недељко Керлец, родом из Јања, који данас живи у Србији.

— Редовно учествујем на косидбама широм региона. Имам побједе на Рајцу, у Петровцу и на Балкани, али победа у мом родном Јању увијек ми је најдража — рекао је Керлец.

У категорији јуниора прво мјесто освојио је Данијел Попадић, ученик из Шипова, који је косу узео у руке са тринаест година учећи од дједа.

Представница КУД-а Јањ Сара Максимовић закључила је да су бројни учесници у јањској народној ношњи и посјетиоци из читавог региона поново послали прелијепу слику из Стројица, чиме је 17. Јањски вишебој у потпуности испунио своју завјетну улогу.

ЉУБИНО СПАСОЈЕВИЋ / ПУТОКАЗИ

ДАНИ ЛАВАНДЕ У МОРАВИЦАМА

Манифестација *Дани лаванде*, одржана од 7. до 11. јула у Моравицама, окупила је више од 250 појетилаца, локалних произвођача и гостију из читаве Хрватске. Овим петодневним програмом Моравице су потврдиле статус важног културног и друштвеног средишта српског народа у Горском котару.

Програм је отворен ликовном радионицом посвећеном мотивима лаванде, а настављен едукативним сусретом *Горански мирисни ајдеље*, гдје су се учесници упознали са узгојем ове биљке и практичном изработом природне козметике.

Посебну пажњу привукло је предавање о старим сортама воћа на имању породице Докмановић. Домаћин Ђорђе Докмановић окупио је тридесетак учесника, који су имали прилику да прошире знање о локалној пољопривредној баштини и заштити аутохтоних sorti. Водитељка Одјељења заједничких послова Српског народног вијећа (СНВ) Андреа Вукелић истакла је вишеструки значај ове манифестације за Моравице и околину.

— *Дани лаванде* окупљају наше мјештане и госте са циљем да промовишемо Горски котар, представимо породична пољопривредна газдинства и кроз радионице, концерте и дружење јачамо заједништво — поручила је Вукелићева.

Завршница манифестације протекла је у знаку сајма

домаћих производа и рукотворина у перивоју Храма Светог Георгија у Докмановићима, уз посебан умјетнички угођај — концерт у пољу лаванде.

Вукелићева је нагласила да се српска заједница у овом дијелу Хрватске континуирано окупља кроз културне, вјерске и образовне програме, а да су *Дани лаванде* примјер отвореног саборовања.

— У посјети су нам представници српских организација из цијеле Хрватске, попут СКД *Просвјета* и Заједничког вијећа општина (ЗВО), као и генерална конзулија Републике Србије Ивана Стојиљковић. На тај начин Моравице постају мјесто сусрета и трајног јачања веза унутар наше заједнице — закључила је Вукелићева.

СРБИ.ХР

Од Млина до Корчанице: Успјешно одржан љетњи Грмечки марш

У организацији Завичајног удружења Сањана Грмеч, у суботу, 25. јула 2026. године, успјешно је одржан традиционални љетњи Грмечки марш. Ова завичајна манифестација окупила је око 100 планинара, љубитеља природе и рекреативаца из различитих крајева.

Учесници су имали прилику да обиђу Јелашиновачко излетиште Млине и уживају у традиционалним специјалитетима сањанског краја, након чега су посјетили Бобијашко око — јединствени крашки феномен и станиште човечеје рибице. Дио учесника потом се упутио ка историјском спо-

мен-комплексу Корчаница. Основну стазу дужине 15 километара прешли су сви учесници, док је 25 најспремнијих планинара успјешно савладало комплетну руту од 32

километра. Један од организатора, др Нено Добријевић, указивао је учесницима на вишеструки значај физичке активности и боравка у природи за очување здравља и

ослобађање од свакодневног стреса, док је председник ЗУС Грмеч Младен Вучковић истакао да је основни циљ марша промоција здравог живота, завичајног дружења и очувања природних и историјских љепота Грмеча.

За све учеснике приређен је заједнички ручак и дружење уз пригодан програм у планинарском дому на Станића брду. Учесници су истакли да се сваке године радо враћају завичају и Грмечу, а организатори су упутили захвалност свим пријатељима манифестације који су допринијели да и овогодишњи марш прође у најбољем реду.

САБОР КОД НАЈСТАРИЈЕ ЦРКВЕ НА КУПРЕШКОЈ ВИСОРАВНИ

ПАНТЕЛИНДАН У ДОЊЕМ ВУКОВСКОМ

Иако је Доње Вуковско данас готово пусто и без сталних парохијана, Светопантелиндански сабор сваке године потврђује да ово мјесто није заборављено. На празник Светог великомученика Пантелејмона, вјерни народ, Вуковљани расути широм свијета и бројни гости окупљају се око свог Храма Благовијести Пресвете Богородице, који се тренутно обнавља. За њих је овај дан много више од храмовне славе — то је сусрет са завичајем, вјером, прецима и успоменама.

Светом литургијом у Храму Благовијести Пресвете Богородице начелствовао је протојереј Драган Матић, парох мокрањски, уз саслужење протојереја-ставрофора Славише Ђурића, пароха бугајанског, протојереја-ставрофора Александра Шебеца, пароха у Врачев Гају, и домаћина, јереја Марка Ђурића. Светој литургији молитвено су присуствовали и протојереј-ставрофор Миодраг Перић, парох у Сиднеју, протојереј-ставрофор Вујадин Станишић, парох у Доњем Брезнику, и протојереј Ненад Тојић, парох шамачки.

Након Свете Литургије обављен је трократни молитвени опход око светог храма, а потом су

» Бројни вјерници током трократног молитвеног опхода око Храма

се вјерници у литији упутили до спомен-обилежја мученицима пострадалим у Другом свјетском рату, гдје је служен молитвени помен.

ВАСКРС ЗА СЕЛО СА ТРИ СТАНОВНИКА

О значају овогодишњег сабрања говорио је домаћин, јереј Марко Ђурић, истичући да је Пантелиндан за Вуковско много више од празника.

— Наше сабрање за Светог Пантелејмона је један Васкрс, а

сви ви присутни доказ сте велике љубави. Наша страдалничка црква нас испитује — наше стрпљење, вољу и жељу — рекао је отац Ђурић.

Подсјетио је на ријечи владике Димитрија да је купрешки народ вриједан и слојан и нагласио да за свештенство нема већег одликовања од тога да парохија са свега три становника овако слојно живи.

— Не плашимо се више ничега. Да нам цркву поново сруше, за годину дана бисмо је опет подигли, јер ово је дјело Божје — поручио је отац Ђурић, благосиљајући славски ручак.

Кумови овогодишње славе били су Младен и Јелица Радић са породицом. Они су дали неслаб допринос организацији сабора и били добри домаћини многобројним гостима и Вуковљанима који су данас расути по цијелом свијету. Дио славског колача, част и обавезу кумства за наредну годину поносно је преузео Јово Дражић.

Послије богослужења, у пор-

» Допринос успјешној организацији Сабора дала је кумовска породица Радић

ти храма приређен је богат културно-умјетнички и забавни програм, испуњен пјесмом, спортским надметањима и дружењем. У програму је наступао КУД Јан Стројице, а посебан тренутак било је премијерно извођење пјесме о Купресу, коју су отпјевали Синови Мањаче.

Овогодишњи сабор имао је и посебан значај за наставак обнове Храма Благовијести Пресвете Богородице. Радови на обнови светиње су у пуном јеку, а бројни вјерници, приложници и пријатељи храма својим даровима настоје да помогну да он поново засија у пуном сјају.

СУВЕНИРИ КАО ПРИЛОГ ГРАДЊИ ЦРКВЕ

Посебну пажњу привукла је и продаја традиционално дизајнираних мајица и сувенира. На мајицама је приказано стабло са дубоким коријењем, које симболизује нераскидиву везу купрешког народа са завичајном земљом. Крошњу чине купрешка презимена — свако од њих пред-

ставља један лист, једну породицу и неугасиву искру сјећања на претке. Из позадине завичајног стабла шири се благословена свјетлост васкрсења, као симбол обнове светиња и поновног живота овог краја.

Мајице су се продавале по цијени од 25 КМ, а сав приход од продаје мајица и сувенира намијењен је директно за завршетак обнове храма.

Пантелинданско сабрање у Доњем Вуковском тако је и ове године показало да празна кућа и пусто мјесто не значе и празно сјећање. Тамо гдје се народ враћа, гдје се служи света литургија, помињу пострадали и обнавља светиња, завичај поново живи.

Храм Благовијести Пресвете Богородице данас се обнавља камен по камен, прилог по прилог и љубављу свих оних који му се враћају. Зато је Пантелиндан у Доњем Вуковском заиста празник обнове и васкрсења — свједочанство да Вуковско није заборављено.

ДРАГАНА БОКУН

УМЈЕТНОСТ У СЛУЖБИ ОБНОВЕ СВЕТИЊЕ

Посебан допринос обнови дали су сликари, чланови Удружења Црногораца и пријатеља Црне Горе *Ловћен* из Бањалуке. Другу годину заредом, на иницијативу њиховог пријатеља Здравка Круља, ово удружење покренуло је акцију подршке обнови храма. Умјетници су своја дјела, са мотивима Храма Благовијести, у потпуности даровали за његову обнову. Своја умјетничка дјела даровали су Дејан Арсић, Татјана Деспотовић, Биљана Макивић, Сњежана Дошен, Михајло Николић, Весна Пејић Бојић и Здравко Круљ.

Њихов дар је још једно свједочанство да умјетност и вјера могу говорити истим језиком — језиком љубави. Дарована дјела изложена су током сабора, а њиховом продајом прикупљају се средства која ће бити директно усмјерена на наставак грађевинских радова на храму.

Петровданске црквено-народне свечаности Под куполом завичаја

У Келебици су одржане Петровданске црквено-народне свечаности *Под куполом завичаја*, у организацији Завичајне заједнице *Рејублика Српска* у Суботици. Циљ манифестације је очување духовног и културног наслеђа, завичајних веза, народне традиције и заједништва.

Свечаност, која повезује духовност, завичај, културу, спорт, хуманост и породично окупљање, одржана је у порти Храма Светог архиђакона Стефана, уз благослов Епархије бачке и подршку Представништва Републике Српске у Србији.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић изјавио је за *Срну* да овакви догађаји имају велики значај јер чувају темеље српског националног идентитета — традицију, обичаје, српски језик, ћирилично писмо, православну вјеру и љубав према завичају, без обзира на то гдје Срби живе.

— Посебно радује што у овој манифестацији учествују дјеца и млади који кроз оваква окупљања упознају своје коријене, уче да поштују своје наслеђе и постају чувари вриједности које су вијековима обликовале наш народ — навео је Цицковић.

Он је истакао да Представништво Републике Српске у Србији с поносом подржава овакве манифестације јер оне јачају везе Републике Српске и Србије, повезују српски народ с обје стране Дрине

и доприносе очувању јединства и саборности.

Предсједник Завичајне заједнице *Рејублика Српска* у Суботици Милорад Ђопић рекао је да су Петровданске свечаности протеkle у духу заједништва, љубави, традиције, породичних вриједности и очувања коријена и културе, те да је посебан акценат стављен на дјецу као будућност и најбоље чуваре вјере, традиције и народних обичаја.

— Кроз спортска такмичења,

креативне радионице, ликовни и литерарни конкурс показали смо да се традиција најљепше чува када окупља људе свих генерација — истакао је Ђопић.

Он је захвалио Српској православној цркви и Храму Светог архиђакона Стефана на Келебици, свим учесницима, као и Представништву Републике Српске у Србији, Граду Суботици и Покрајинском фонду за избјегла, расељена лица и сарадњу са Србима у региону на подршци у организацији манифестације.

Манифестација је почела у суботу вечерњим богослужењем и пројекцијом филма *Српске цркви*, а настављена је у недељу светом литургијом и богатим културно-спортским програмом.

За најмлађе су организоване креативне радионице намијењене дјеци и младима узраста од седам до 18 година, уз учешће пјесника Тоде Николића, Ане Бабић и пјевачице Иве Раденковић.

Спортски програм био је намијењен дјеци и омладини, од ученика првог разреда основне школе до средњошколаца. Такмичења су организована у традиционалним дисциплинама, као и у малом фудбалу и одбојци, а најуспјешнијим учесницима уручене су медаље и дипломе.

За одрасле је организован турнир у бојању на три боришта, а у вечерњем програму, након дојеле награда најуспјешнијим такмичарима, наступили су Етно-група *Пјесма у срцу*, Етно-друштво *Српски соколови Козаре* из Урије код Приједора и пјевачица Ива Раденковић.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ПОКРАЈИНСКОГ ФОНДА ЗА ИЗБЕГЛА, РАСЕЉЕНА ЛИЦА И ЗА САРАДЊУ СА СРБИМА У РЕГИОНУ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту не изражавају ставове органа који је дидијелио средства

САБОРОВАЊЕ ИСПОД БИЈЕЛЕ ГОРЕ

ОРОВАЦ ПРОСЛАВИО КРСНУ СЛАВУ

Уторак, 7. јула 2026. лета Господњег, литургијски и саборно прослављен је празник Рођења Светог Јована Крститеља – Ивањдан, крсна слава мјештана села Оровац.

На 24. километру од Требиња према граници са Црном Гором, испод Бијеле горе, смјештено је ово село са дугом и свијетлом традицијом. Име Оровац помиње се још у 13. вијеку, записали су хроничари, и везује се за брдо Оро, у којем је некада било јато птица грабљивица.

Братства Грубач, Деретић, Шакотић, Бегенишић, Мрдић, Ђајић, Мићуновић, Брњош, Тркља, Ковачевић и Вујичић стварала су историју села. Његови људи разасути су широм свијета, али родни крај не заборављају. Њихово саборовање представља једну од традиционалних манифестација дружења у порти Храма Светог Јована Крститеља.

СИМБОЛ ИСТРАЈНОСТИ

Црква, која се реновира и чији се простор око ње уређује, према предању је, послје Храма Светог Арханђела Михаила у Аранђелу, гдје су се причећивали војници пред полазак на Косовски бој, најстарија у овом дијелу Херцеговине. Храм је био премали да прими све вјернике који су жељели да присуствују свечаној славској литургији.

Свету службу Божју служио је надлежни парох корјенички, протојереј Мирослав Ратковић, уз саслужење протојереја Петра Крговића и Милана Бужанина. Говорећи о Светом Јовану Крститељу, протојереј Милан Бужанин нагласио је да наша Црква слави само три рођења: Рођење Исуса Христа – Божић, Рођење Пресвете Богородице – Малу Госпојину и Рођење Светог Јована Крститеља – Ивањдан.

– И овај храм посвећен је Светом Јовану Крститељу и вјековима сабира мјештане овог села и њихове бројне званице.

Након причешћа Цркву Светог Јована Крститеља опходила је свечана литија.

Парох Ратковић поздравио је своје парохијане и њихове госте, међу којима је био и градоначелник Требиња Мирко Ђурић, нагласивши њихову слогу и приврженост родном мјесту и својој цркви. Потом је преломљен славски колач.

У оближњем парохијском дому одржана је трпеза љубави, на којој је најстарији учесник био деведесетчетворогодишњи Раде С. Грубач, али је било и мноштво младих, од којих су неки први пут присуствовали саборовању.

Домаћин Здравко Шакотић поручио је окупљенима да су Оровчани симбол истрајности Корјени-

» Ломљење славског колача испред Храма Светог Јована Крститеља у Оровцу

ПОМЕН СТРАДАЛИМА И ЗАСЛУЖНИМ ОРОВЧАНИМА

Шакотић је евоцирао сјећање на 143 страдала родољуба и солунског добровољца Тривка Бегенишића, коме је регент Александар Карађорђевић лично уручио своју Карађорђеву звијезду, као и на свештенике који су служили у овој парохији: Видака Парежанина (објешеног у Требињу 12. августа 1914), Саву Даниловића (1891–1945), Рада Вукомановића (коме су комунисти 1945. забранили службу, па је прешао у Дубровник) и Арсенија Сенка Ђоровића (1930–2000). Подсјетио је да је епископ захумско-херцеговачки Димитрије 1994. управо овдје примио први свештенички чин, као и да је недавно служен парастос добровољцима страдалим у логорима Добој, Арад и Слано. Истакао је да су у истом дану поменуте и усташке жртве из јуна 1941. године — Јово Бегенишић са синовима Мирком и Пеком и братом Стевом, Илија Б. Бегенишић, Новак Шћепанов Деретић и монах Иларион Деретић — али и погинули борци НОР-а, за које је парастос служио парох Мирослав Ратковић: народни херој Радован Шакотић, Вукосав Шакотић, Божо М. Деретић, Гојко Акима Деретић, Урош Деретић, Блажо Ђајић, Блажо Т. Бегенишић, Ђорђе П. Мрдић, Блажо Вујичић и Никола (Симов) Грубач, погинуо код Београда. Шакотић је нагласио да у Оровцу није било братоубилачког рата јер су то током ратних превирања спријечили Радован Ђ. Шакотић и Милан О. Грубач. Село је дало и шпанског борца, канадског новинара и службеника Матице исељеника Југославије Јована – Јошу Ђајића (1905–1974), док су за афирмацију села деведесетих година заслужни носилац Ордена Светог Саве Радомир Н. Бегенишић и генерал Радован Раде Грубач. За обнову славе 1991. и изградњу парохијског дома захвалио је Чедомиру – Чеди Шакотићу (1947–2019), за кога је служен парастос, упутивши захвалност и одборима из требињског краја и Нудола.

ка и Херцеговине, подсјетивши на побједу војводе Луке Вукаловића над Турцима у доњем дијелу села (11. децембра 1857), извојевану уз помоћ црногорског књаза Данила и Гаврила Кујачића. Поменуо је војводу попа Богдана Зимонића (1813–1909), који је од 1864. столовао у Грахову и по коме Попов до у Бијелој гори носи име (гдје од 1903. траје Илин-дански дернек), као и Пека Павловића, који је прије 150 година подигао убо-воду Пакларицу.

ПОДИЋИ СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈЕ

Шакотић је предложио да Корјеничка и Граховска парохија 2027. године код Пакларице подигну спомен-обилежје заједништву које данас оличавају парох граховски Петар Крговић и одбор за градњу Храма Светог Илије, у ком су и Оровчани Лазар Т. Грубач и Симо М. Шакотић.

Поздрављајући градоначелника Требиња Мирка Ђурића, навео је да је његова мајка Невенка рођена у Оровцу, као кћерка Жарка М. Грубача и Милене (рођене Бегенишић). Позвао је све мјештане да чувају традицију ради млађих генерација, најавивши да су домаћини славе наредне године Деретићи и Ђајићи.

Присутнима се обратио и градоначелник Требиња Мирко Ђурић, рекавши да је дошао међу своје.

– Оровац је микро-локација преко које су се преламали бројни историјски догађаји Херцеговине и Црне Горе. Дивно је видјети и доживјети ово дружење. Лијепо је чути и видјети шта је урађено и шта планирате у будућности – рекао је Ђурић.

Говорећи о актуелним проблемима који оптерећују друштво, упитао је присутне ко данас васпитава нашу младост – мобилни телефони или управо овакви скупови, на којима дјеца треба да схвате шта је за њих истински вриједно.

– Главни циљ оваких окупљања јесте да се валоризује материјална и духовна култура. Поносан сам што младост Требиња и Херцеговине зна шта је добро, а шта лоше, што је спремна да иде путем којим су ишли наши преци и што овај скуп потврђује да су обичаји и традиција старих будућност младих – закључио је Ђурић.

Дружење Оровчана и њихових гостију настављено је уз трпезу љубави, пјесму, гусле и разговоре људи који дуго нису били заједно.

Т. ЂОРОВИЋ

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ВУКАШИН ЛУГОЊА ПРЕДСТАВИО ГРАНУ ИЗ ОБЛАКА У ТРЕБИЊУ

ПРИЧА О ГЕНЕРАЦИЈИ КОЈА ЈЕ САЧУВАЛА ХЕРЦЕГОВАЧКИ ДУХ

На љетњој сцени Културног центра у Требињу, у оквиру манифестације *Требињско културно летије*, одржана је промоција књиге *Грана из облака* аутора др Вукашина Лугоње. Програм је водила Влатка Мусић, новинарка Радио Требиња, а догађај је окупио бројне представнике културног и јавног живота Херцеговине.

Рецензент књиге, доцент др Милан Спаић, истакао је да ово дјело носи снажну повезаност са завичајним коријенима и духовним наслеђем.

– Читајући књигу полако ми се загријевало срце и кријепио дух. Помислио сам да слушам пој Херцеговине у далекој панонској равници. Љубав према завичају коју Вукашин носи у себи даје му полет да својим промишљањем досегне висове Херцеговине – навео је др Спаић, наглашавајући да аутор кроз ову књигу подсјећа на значај етичких вриједности у савременом друштву.

Писац Шћепан Алексић поручио је да

» Др Вукашин Лугоња и Милан Пешут

је ријеч о штиву које захтијева пажљиво и посвећено читање.

– Препоручио бих читаоцима да ову књигу читају полако – главу по главу, страницу по страницу. То није књига која се чита у једном даху, јер послје готово сваке реченице треба застати и размислити. У

њој има филозофије, поезије и исонске херцеговачке приче – казао је Алексић.

Главни и одговорни уредник *Српској кола* и оснивач портала *Слободна Херцеговина* Трифко Ђоровић, осврнуо се на генерацијски контекст дјела и његову посвету привреднику и домаћину Милану Пешуту.

– Посматрајући Лугоњин рад и животни пут, то је прича о послјератном нараштају који је носио посебну снагу – о људима који су знали шта значе труд, одговорност, стрпљење и дата ријеч. Посвета Милану Пешуту говори о човјеку који разумије значај заједнице и чува своје коријене – истакао је Ђоровић.

Аутор књиге, др Вукашин Лугоња, објаснио је да је кроз лик и искуство Милана Пешута желио да прикаже ширу слику о херцеговачком човјеку.

– У почетку сам желио да се Миланово име провлачи кроз цијелу књигу, али ми је он предложио да на многим мјестима користим замјеницу „он“. То је била одлич-

на одлука јер књига више није прича само о њему, већ се у њој може препознати сваки Херцеговац који је својим радом оставио траг – рекао је Лугоња. Он је додао да почетак и крај књиге прате Пешутов живот, док средишњи дио доноси универзална размишљања о животу, искушењима и људским вриједностима. На крају излагања, аутор је Пешуту симболично уручио први примјерак књиге.

Захваливши се на гесту, Милан Пешут је истакао да књигу види као свједочанство времена и начина живота старијих генерација.

– Ова књига је за нашу генерацију проживљена филозофија. Одрастао сам уз огњиште, радио тешке сеоске послове у времену без струје и све то вријеме сачувано је у нама. Разумијемо *Горски вијенац* без тумача јер смо тај живот заиста живјели. Ако сам нешто добро учинио, то је заслуга мојих предака и породичног васпитања – закључио је Пешут.

Дола на Ивањдан – село пуно живота

Постоје мјеста која се не могу мјерити бројем становника. Њихова вриједност лежи у памћењу, у завјету предака и љубави потомака који им се увијек снова враћају. Једно од таквих мјеста су Дола, мало херцеговачко село смјештено између Билеће и Љубиња, које већи дио године живи у тишини, али један дан у години постаје средиште живота стотина својих потомака.

Сваког 7. јула, на Ивањдан, звона древног Храма Светог Архангела Михаила поново окупе Дољане расуте широм Републике Српске, Србије, Европе и свијета. Каме не стазе оживе, дворишта се испуне разговором, дјечјом грајом и мирисом славске трпезе, а село бар на један дан поново изгледа као некада.

СВЕТИЊА КОЈА ОКУПЉА ПОКОЉЕЊА

Ове године на сабору се окупило више од 150 потомака и пријатеља Дола, а међу гостима су били и представници кинеске компаније која гради Хидроелектрану *Дабар*, што је овом окупљању дало посебну симболику – да поштовање према завичају и људима не познаје границе.

Велики дио података о историји села, храма и обнови Дола испричао нам је Александар Илић, један од људи који годинама предају ради на очувању завичаја.

– Храм у Долима представља духовно средиште и саборно мјесто братственика из породица Илић, Дангубић, Јокановић и Самарџић. Сваког Ивањдана окупљамо се око светиње наших предака и тај дан за нас има много већи значај од обичне славе. То је дан када село поново оживи.

На узвишењу изнад села већ седам вијекова стоји Храм Светог Архангела Михаила. Према предању и историјским показатељима, црква потиче из XIV вијека, а њени камени зидови памте покољења која су се у њој крштала, вјенчавала и испраћала своје најмилије.

Ове године литургију је први пут служио нови надлежни свештеник Треће билећке парохије, јереј Саша Којовић, који је недавно из Гацка преузео ову парохију.

– Много кољена се овдје Богу молило и зато се у овом храму осјећа посебан благодат. Имате велико благо које су вам оставили ваши преци. Чувајте ову светињу, чувајте ову лепоту и одавде носите благослов, радост и слогу – поручио је отац Саша у бесједи.

Његове ријечи као да су најбоље описале оно што Дола данас представљају –

мјесто гдје је вјера надживјела и вријеме и сеобе.

У порти храма окупљене је наступом на гуслама одушевио млади Ђорђе Стевовић, подсјетивши да се уз молитву у Долима вијековима чувала и српска епска традиција.

ПУТ КОЈИ ВРАЋА ЉУДЕ ЗАВИЧАЈ

Да живот у селу није стао, свједоче и велики радови који су реализовани у посљедњих годину дана. Захваљујући Одбору за обнову пута, који предводи Будо Дангубић, избетонирано је 1.450 метара пута од Звијерине према Долима, чиме је знатно олакшан долазак до цркве и породичних имања.

Посебне заслуге за обнову пута припадају предсједнику Одбора Будо Дангубићу, који је са братственицима окупио људе око заједничког циља – да Дола поново буду доступна свима који им се желе вратити.

– Пред нама је још отприлике толико лошег пута. Надамо се да ћемо га у наредном периоду бетонирати или, ако буде могућности, и асфалтирати. Добар пут значи да ће се људи враћати. Ако има пута, има и живота.

Поред пута, завршен је и љетниковац у порти храма, а следећи велики циљ је обнова каменог зида црквене оградe.

Све то не би било могуће без бројних добротвора.

– Велику подршку пружили су Општина Билећа, ХЕТ, Електро Херцеговина, Табаковић Камен, Херц градња, бројни привредници, наши земљаци и многи појединци. Искрено, без њихове помоћи тешко бисмо реализовали било који од ових пројеката – истичу организатори.

Предсједник Одбора за обнову пута Бу-

до Дангубић са Славком Дангубићем (86) из Панчева, истакнутим добротвором Дола, који већ деценијама, од ратних и поратних година, па све до данас, несеквично помаже свом завичају.

Управо зато је овогодишњи Ивањдан био посебан. По први пут уручене су захвалнице заслужним појединцима и институцијама који су годинама помагали обнову Дола.

Захвалнице су уручене Општини Билећа и начелнику Миодрaгу Парeжанину, Општини Љубиње и начелнику Стеви Драпићу, као и Илији Таминџији, Луки Петровићу, Југославу Табаковићу, Милутину Мاستиловићу, Драгану Вукасовићу, Данилу Илићу и Братиславу Пицули.

Начелник Општине Билећа Миодрaг Парeжанин поручио је да су оваква окупљања најбољи доказ да завичај није заборављен.

– Да би се људи враћали, морамо им омогућити да могу доћи до својих огњишта. Прво пут, па онда све остало. Када човек може доћи до цркве, доћи ће и до своје куће.

Посебну пажњу изазвало је и присуство представника кинеске компаније која реализује пројекат Хидроелектране *Дабар*. Они нису крили одушевљење гостопримством.

– Ово је лијепа земља, а људи су веома срдачни. Осјећамо да смо међу пријатељима – поручили су кинески гости.

ЗАВИЧАЈ КОЈИ НЕ ПРИСТАЈЕ НА ЗАБОРАВ

Један од домаћина овогодишњег сабора био је Славко Илић, рођени Дољанин који је након службе код цркве у својој породичној кући окупио братственике и госте. Скуп су присуствовали игуман Манасти-

ра Светог Серафима Саровског на Драгалу Бенедикт Јовановић, као и невесињски свештеник јереј Славко Лаловић.

Славко Илић добро памти вријеме када је село било пуно живота.

– Овдје сам рођен и одрастао. Што сам старији, све ме више вуче завичај. Некада је свака кућа имала по десет чељади, било је дјеце, сијела и живота. Али док год се окупљамо око наше цркве и долазимо својим прецима, Дола ће живјети.

Међу онима који се сваког лjeta враћају завичају је и проф. др Слободан Илић, угледни професор Медицинског факултета у Београду, оснивач и дугогодишњи начелник Службе дјечје кардиохирургије Универзитетске дјечје клинике у Тиршовој и један од водећих свјетских стручњака за лијечење урођених срчаних мана код дјеце.

Цијели радни вијек посветио је медицини и спасавању дјечјих живота, али каже да га у Доле увијек враћа оно најважније – породично поријекло и успомене на завичај.

– Овдје ме доводи прије свега поријекло. Враћам се сјећањима на младост и одрастање, а сада, када имам више времена, желим дио свог живота посветити овом мјесту и људима који га чувају. Вјерујем да ће ми сваки боравак овдје продужити и оплеменити живот.

Његова прича личи на приче многих Дољана – живот их је одвео далеко, али их је завичај, прије или касније, поново дозвоао.

Дола данас немају школу, немају продавницу и немају живот какав су некада имала. Али имају нешто што многа већа мјеста полако губе – људе који знају ко су, одакле су и зашто се сваког лjeta враћају истом камену.

Сваки нови метар пута, сваки обновљени камен у порти, свака молитва под сводовима седам вијекова старог храма и свака захвалница добротворима значе много више од грађевинских радова и признања.

Они су доказ да завичај не живи у статистици. Завичај живи у људима.

И док се сваког Ивањдана у Долима чују црквена звона, дјечји смјех и поздрав старих пријатеља, ово мало херцеговачко село наставља да побијеђује свог највећег непријатеља – заборав.

ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

СРБИ У БЕЛОЈ КРАЈИНИ: ПЕТ ВИЈЕКОВА НА УСКОЧКОЈ МЕЋИ

У Миличима и Мариндолу, питомим селима у долини ријеке Купе у Белој Крајини, српско становништво чува свој идентитет више од пет вијекова. Населивши ове просторе почетком 16. вијека као ускоци и граничари, Срби су кроз вијекове сачували православну вјеру, обичаје и завичајно наслеђе, стварајући складну заједницу са локалним словеначким становништвом.

О очувању идентитета свједочи Симо Селаковић из Мариндола, чији су преци генерацијама обрађивали ову земљу. Присјећајући се историјата села, Селаковић истиче да је некадашња сеоска школа настала преуређењем аустроугарске карауле 1881. године, у чијој је изградњи учествовао и његов прадед Павле као тадашњи одборник. Иако је школа данас затворена и претворена у извиђачки дом, сјећање на проsvјетну традицију овог краја и даље живи.

СПОМЕНИЧКО НАСЉЕЂЕ У ЖУНИЧИМА

Аутентичан приказ некадашњег живота пружа *Шокчев дом* у Жуничима, стара ускочка кућа са почетка 19. вијека, која данас има статус заштићеног споменика

културе. Водитељица Заштићеног подручја Купа Весна Фабајан објашњава да ова кућа, са три просторије, представља богатији тип ускочког домаћинства.

– Кућа је занимљива посјетиоцима јер визуелно дочарава живот српских досељеника који су из Босне и Србије стигли на ове просторе избјегавајући да прихвате исламску вјеру – наводи Фабајанова.

ДУХОВНИ ЦЕНТАР У МИЛИЧИМА

Духовни живот српске заједнице везан је за Храм Светих апостола Петра и Павла у Миличима, саграђен 1912. године. Парох мариндолски Јеленко Стојановић подсјећа да су прве православне богомоље – цркве брвнаре у Мариндолу и Пауновићима – никле одмах по доласку српског становништва након пада Клиса у 16. вијеку.

– Мариндолски парохију данас чини 35 домова аутохтоних Срба, уз све већи

број породица које се досељавају из Републике Српске. Наша заједница деценијама гради добре односе са локалним становништвом и општинским властима – истиче прота Стојановић.

Жупан општине Чрномље Андреј Кавшек наглашава да Срби и Словенци у овом дијелу Беле Крајине живе у дубоком разумијевању и слози. Кавшек, коме је Србија додијелила златну медаљу за заслуге у унапређењу заједништва, најавио је изградњу Ускочког музеја и наставак подршке локалном КУД-у *Бела Крајина*.

Предсједница КУД-а *Бела Крајина* Снежана Удовичић додаје да друштво окупља представнике српских организација из читаве Словеније, посебно током прославе храмовне славе Петровдана, са циљем да се сачувају и системски забиљеже древне ускочке пјесме и игре.

ЉУБИНСКО СПАСОЈЕВИЋ / ПУТОКАЗИ

Подићи споменик у Београду за најмање 74.542 дјеце која су убијена у геноцидној НДХ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта предлаже да се у Београду подигне споменик дјецима која су убијена у геноцидној НДХ. Поменута злочиначка творевина је била једина држава у Европи у којој су постојали логори за дјецу, и то у Сиску, Јастребарском, Река код Јастребарског и Горња Ријека код Крижеваца.

У Независној Држави Хрватској, према непотпуним подацима, на звјерски начин је мучено и убијено 74.642 српске, јеврејске и ромске дјеце, од новорођенчади до четрнаестогодишњака. Утврђено је да је само у Јасеновцу страдало 19.432 дјеце. Дјеца су убијана још и у Старој Градишци, у Јабланцу и Млаки, Новској, Приједору, Церовљанима код Козарске Дубице и другим лого-

рима, као и на многим другим мјестима гдје су живјели Срби.

Имамо најдубљу националну и људску обавезу да његујемо сјећање на убијену дјецу у НДХ. Не смијемо никад да заборавимо и опростимо зло и смишљени пројекат уништења и затирања Срба и других народа. Такође, суштински је важно да се активно боримо за истину о почињеном геноциду над Србима у НДХ у међународној заједници.

Линта поздравља да се, у организацији Одбора Владе Републике Српске за његовање традиције ослободилачких ратова, у засеку Маџуре код Приједора 19. јул обиљежава као Дан сјећања на дјецу убијену током геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ 1941–1945. године.

Основати Међународну комисију с циљем да се утврди истина о Сребреници

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта се залаже да Србија оснује Међународну комисију за истраживање страдања Срба и Бошњака у сребреничкој регији 1992–1995. године. Циљ Комисије би био да се на објективан и непристрасан начин утврди истина о Сребреници. Једно од кључних питања јесте да се коначно утврде тачне чињенице колико је Бошњака стрељано након што су заробљени, а колико је њих погинуло у борби са Војском Републике Српске и међусобним сукобима између 11. и 31. јула 1995. године.

Хашки трибунал није био заинтересован да потпуно и тачно утврди чињенично стање. Очигледно је да је Хашки трибунал донио низ пресуда против чланова војног и политичког руководства Републике Српске, а да није имао ниједну утврђену важну чињеницу. Међународни суд правде у Хагу је 2007. године донио одлуку

да је у Сребреници почињен наводни геноцид, прије свега, на основу читавог низа политичких пресуда које је донио Хашки трибунал против Срба, а које нису засноване на доказима и чињеницама већ на претпоставкама и лажним исказима свједока.

Поред тога, Хашки трибунал није доказао да су погубљена муслиманских ратних заробљеника била геноцид, односно да су злочини у Сребреници извршени са геноцидним намјерама. У питању је ратни злочин који је почињен из освете због масовног страдања српских цивила и заробљених српских бораца на подручју Сребренице и шире. Заробљени муслимански борци нису стрељани због националне, етничке или вјерске припадности, већ зато што су третиранли као непријатељи који су починили масовне злочине над Србима од прољећа 1992. до 1995. године. Потпуно је јасно да је у питању ратни злочин, а не геноцид.

ЛИНТА ТРАЖИ ОД ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ДА КОНАЧНО РИЈЕШИ СТАМБЕНО ПИТАЊЕ ВОЈНИХ БЕСКУЋНИКА НА ПРАВЕДАН НАЧИН

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта тражи од Владе да коначно ријеши стамбено питање војних бескућника на праведан начин и под повољним условима. У питању су пензионисани официри, подофицири и цивилна лица који су након насилне сецесије бивших република СФРЈ са својим јединицама дислоцирани у Србију. У отцијепљеним републикама су остали без стана и стечене покретне имовине. Након доласка у Србију додијељен им је привремени смјештај у разним војним објектима. Ради се о српским борцима који су се часно борили за свој народ и државу. У складу са законом остварили су статус борца – ветерана ратова 1991–1999. године.

Војни бескућници су већ у поодмаклим

годинама старости (65–90 година) и многи су болесни и инвалиди. Након више од три деценије живота у нељудским условима оправдано страхују да неће дочекати свој кров над главом. Због тога се осјећају понижено, огорчено, дискриминисано и разочарано.

Крајње је вријеме да посллије толико година агоније, неправде и неизвјесности држава предузме конкретне мјере за хитно рјешавање њиховог egzистенцијалног животног питања. Једна од мјера јесте да Министарство одбране код државне банке Поштанска штедионица ријеши питање одобравања кредита за куповину станова у интересу војних бескућника и чланова њихових породица, а не да се у први план истиче пословна политика банке.

Апел Влади да 1.200 прогнаничких и других породица које живе у заштићеним условима постану власници станова

Председник Савеза Срба из региона апелује да Влада донесе Уредбу с циљем да више од 1.200 прогнаничких и других породица који живе у заштићеним условима коначно постану власници станова у складу са Законом о избјеглицама. У питању су породице које живе у 50-ак општина и градова чији су становни изграђени у оквиру пројекта *Социјално становање у заштићеним условима* и са којима су закључени уговори о закупу или коришћењу.

Жалосна је чињеница да ове породице дуго година немају право да постану власници станова јер није предвиђена опција откупа. Оваквим поступањем су прогнаничке и друге породице доведене у дискриминаторски положај у односу на остале прогнаничке породице којима је Законом о избјеглицама из 2010. године омогућен откуп станова.

Њихови становни су у највећој мјери изграђени средствима међународних донато-

ра као и становни већине прогнаничких породица које имају право на откуп станова, а они то право немају. Због тога се осјећају понижено, огорчено, дискриминисано и разочарано. Крајње је вријеме да, посллије толико година агоније, страха и неизвјесности, коначно постану власници станова и ријеше кључно питање интеграције.

Апсолутно је неприхватљиво да законско регулисање питања становања, без икаквог оправданог разлога, доводи у неравноправан положај припаднике исте рањиве групе тј. прогнана лица иако се сви они налазе у истој правној ситуацији. Због тога је важно да се коначно исправи велика неправда и дискриминација која је учињена према њима.

Право откупа треба да добију и породице из реда домаћег становништва јер живе заједно у зградама са прогнаничким породицама и дијеле са њима исте проблеме и судбину.

Крајње вријеме да 300 ратних војних инвалида и породица погинулих бораца постану власници станова

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта се годинама залаже да Влада донесе Уредбу с циљем да више од 300 ратних војних инвалида и породица погинулих бораца постану власници станова који су већински изграђени средствима јапанске Владе и мањим дијелом из буџета Србије.

Поменути становни су изграђени на основу Уредбе о рјешавању стамбених питања ратних војних инвалида и породица погинулих бораца коју је Влада Србије донијела 2006. године.

Пројекат је реализовало Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у сарадњи са јединицама локалне самоуправе.

Укупно је изграђено 318 станова у 17 општина и градова (Нови Сад, Кикинда, Инђија, Панчево, Београд Смедерево, Лозница, Крагујевац, Крушевац, Ниш, Лесковац, Сомбор, Кула, С. Митровица, Аран-

ђеловац, Чачак и Ваљево). Велика већина ратних војних инвалида и породица погинулих бораца су прогнана лица.

Ради се о породицама које више од 15 година нису постале власници станова у којима живе. У питању је дугогодишња дискриминација угрожених категорија грађана који су изгубили чланове својих породица или су остали трајни инвалиди током ратова у периоду 1991–1999. године. Ратни војни инвалиди и породице погинулих бораца се осјећају понижено, дискриминисано, огорчено и разочарано.

Влада Србије има обавезу да, по хитном поступку, донесе Уредбу о измјени Уредбе о рјешавању стамбених потреба ратних војних инвалида и породица погинулих бораца. Новом Уредбом треба омогућити да се ратним војним инвалидима и породицама погинулих бораца бесплатно додијеле становни у власништво или уз минималну надокнаду.

СРПСКИ НАРОД У ГРАХОВУ И ГЛАМОЧУ И ДАЉЕ СУОЧЕН СА ПОСЉЕДИЦАМА ЕТНИЧКОГ ЧИШЋЕЊА

Акција *Љето 95*, коју су хрватске снаге покренуле са циљем протјеривања српског народа са подручја општина Грахово и Гламоч, представљала је увод у агресију на Републику Српску Крајину, а потом и на остале западнокрајшких општине у Републици Српској, упозорава предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Током ове војне акције, која је трајала од 25. до 30. јула 1995. године, јединице Хрватске војске (ХВ) и Хрватског вијећа одбране (ХВО) прогнале су комплетно српско становништво из Грахова, Гламоча и околних села. Починили су свирепи и масовни злочини над српским цивилима за које до данас нико није одговарао, док су српски стамбени и привредни објекти, као и комплетна комунална инфраструктура, систематски опљачкани, запаљени и уништени.

Истичући трајну обавезу чувања сјећања на страдале, Линта сматра да је од посебне важности да Србија у Београду оснује државну институцију — Меморијални центар српских жртава деведесетих година прошлог вијека на подручју бивше Југославије. Задатак ове институције био би вођење одлучне, упорне и стрпљиве борбе за међународно признање српских жртава. Упркос томе што Грахово, Гламоч и Дрвар представљају општине са српском већином у оквиру Кантона 10 (са сједиштем у Ливну, ФБиХ), кантонална хрватска власт од завршетка рата до данас води политику цементања етничког чишћења. На овим просторима готово ништа није урађено на обнови инфраструктуре, отварању радних мјеста, нити стварању услова за нормалан живот повратника.

Због тога је од пресудног значаја да Срби, без обзира на то гдје тренутно живе, сачувају своју имовину уписивањем у земљишне књиге, како би спријечили потенцијална лажна књижења и узурпацију српске земље.

СТРАДАЊЕ СРПСКЕ ДЈЕЦЕ У УСТАШКИМ ЛОГОРИМА СИСАК И ЈАСТРЕБАРСКО ТРАЈНА ЈЕ РАНА И ОПОМЕНА

Страдање невине српске дјеце у концентрационим дјечијим логорима у Сиску и Јастребарском током постојања Независне Државе Хрватске (НДХ) представља трагично поглавље историје које се никада не смије заборавити, нити опростити, поручује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поводом празника Светитеља дјеце мученика јастребарских и сисачких. Одлуком Светог архијерејског сабора Српске православне цркве из 2022. године, пострадала дјеца проглашена су за свете, а њихов спомен званично се обилежава 13. јула.

Дјечији логор у Јастребарском основан је у јулу 1942. године. Према подацима Земаљске комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача НР Хрватске, кроз њега је прошло 3.336 дјеце — претежно са Козаре — од којих је најмање 768 званично умрло за непуних мјесец и по дана. Историчар и истраживач Драгоје Лукић наводио је и већи број жртава, истичући да је страдало више од хиљаду дјеце. Логор је затворен након што га је 26. августа 1942. године заузела Четврта кордушна бригада НОВЈ.

Логор у Сиску отворен је 3. августа 1942. године пристицањем око 1.300 дјеце из логора Млака и Стара Градишка. До краја октобра исте године у Сисак је доведено више од 7.000 српске дјеце са Козаре, Баније, Лике, Кордуна и Славоније. До 8. јануара 1943. године, када је логор расформиран, животе је изгубило око 2.000 дјеце узроста од колијевке до 15 година. Упркос историјским подацима, у Хрватској од 1990. године траје процес рехабилитације усташког режима. Великодостојници Католичке цркве у Хрватској и велики дио тамошње јавности срамно негирају постојање дјечијих логора, тврдећи да је била ријеч о „прихватилиштима“.

Аутентична свједочења ослободилаца логора Јастребарско, Дневник Диане Будисављевић, као и докторски рад хрватске историчарке Наташе Матаушић под називом *Диана Будисављевић и грађанска акција спасавања дјеце жртава усташког режима*, недвосмислено потврђују истину — у питању су били усташки логори смрти за српску дјецу, а не било каква прихватилишта.

Срамна пресуда суда у Сплиту против генерала Ђукића и шесторице крајишких Срба

Нова пресуда Жупанијског суда у Сплиту против генерала ЈНА Борислава Ђукића срамна је и скандалозна, упозорава предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, истичући да етнички мотивисано хрватско правосудје наставља систематски прогон српских официра и војника на основу претпоставки и лажних изјава свједока сарадника.

У овом другом процесу генерал Ђукић је осуђен на 16 година затвора због наводног ратног злочина над цивилима у периоду од 1991. до 1994. године на ширем шибенском подручју. Претходно је, у првом процесу у марту 2024. године, осуђен на десет година затвора — такође на основу лажних изјава тројице свједока — за наводни покушај рушења бране Перућа у јануару 1993. године.

Заједно са генералом Ђукићем, укупно шесторица крајишких Срба осу-

ђена су на укупно 94 године затвора. У одсутности су на по 16 година затвора осуђени Јован Грубић, Милан Радић и Петар Андрић, док су Владимир Давидовић, као и бивши секретари СУП-а у Книну Илија Пријић и Слободан Вујко, осуђени на по 10 година затвора.

Због ове дубоко неправедне и непри-

хватљиве пресуде, Линта позива министра правде Ненада Вујића да упуту најоштрији протест хрватском министру правосудја Дамиру Хабијану и затражи изручење генерала Ђукића Србији. Поред тога, министар Вујић би требало да иницира и састанак са хрватским колегом на тему ратних злочина и константног прогона припадника ЈНА, Војске и полиције РСК, против којих се континуирано покрећу истраге, подижу оптужнице и доносе монтиране пресуде.

Генерал Ђукић је своју војничку дужност обављао часно и није починио било какав ратни злочин, подвлачи Линта, уз закључак да овај монтирани процес представља суђење ЈНА, Војсци Републике Српске Крајине, крајишким Србима и Србији, са циљем оправдавања лажног мита о „Домовинском рату“ према коме су Срби агресори, а Хрвати ослободиоци и једине жртве.

СРБИН ДРАГУТИН ЋЕЛАП ОСУЂЕН НА 12 ГОДИНА ЗАТВОРА У МОНТИРАНОМ ПРОЦЕСУ У ЗАГРЕБУ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује осуђујућу пресуду крајишким Србину Драгутину Ћелалу /72/, коју је јуче донио Жупанијски суд у Загребу, као дубоко неправедну и срамну. Жупанијски суд у Загребу је неправоснажно осудио Драгутина Ћелала на 12 година затвора због наводног убиства хрватског цивила Марка Матијевића хицима из ватреног оружја у Старом Селу код Топуског на Кордуну, јула 1991. године. Драгутин Ћелап је ухапшен још октобра 2024. године због сумње да је тобоже починио ратни злочин. У то вријеме Ћелап је обављао функцију предсједника Самосталне демократске српске странке /СДСС/ у Топуском.

Бројне чињенице потврђују да је у питању класичан монтирани процес да би се оправдао лажни наратив према коме су Срби искључиви злочинци, а Хрвати искључиве жртве. Драгутин Ћелап је осуђен на основу лажне изјаве свједока српске националности Милана Бусића.

Према расположивим информацијама у питању је преварант и насилник који је, између осталог, суђен за силовање малолетнице. Из тог разлога је уцијењен од хрватске полиције да лажно свједочи против Драгутина Ћелала. У међувремену је Ћелап оптужен за још један наводни ратни злочин, а свједок Тужилаштва је поново наведени Милан Бусић.

Линта позива министра правде Ненада Вујића да упуту најоштрији протест хрватском министру правосудја Дамиру Хабијану због наведене пристрасне, монтиране и скандалозне првостепене пресуде и да затражи разговор на тему суђења за ратне злочине. Осуђујућа пресуда Драгутину Ћелалу је један у низу доказа да је хрватско правосудје етнички мотивисано.

Потпуно је јасно да Срби који су оптужени за наводне ратне злочине немају фер и поштено суђење у Хрватској. Циљ је донијети што више пресуда против Срба на основу лажних изјава свједока сарадника који су уцијењени или поткупљени да би се оправдао лажни мит о Домовинском рату.

Крајишки Срби су се подигли на устанак прије 85 година ради опстанка пред геноцидном НДХ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да су се крајишки Срби подигли на устанак прије 85 година ради голог опстанка пред геноцидном НДХ. Српски народ је 27. јула 1941. године започео нагловјечанску борбу против усташког режима чији циљ је био реализација добро осмишљеног и организованог плана уништења Срба на подручју данашње Хрватске, БиХ и Срема до Земуна. Током неколико дана устанка ослобођен је простор од чак 3.000 км² са већим мјестима Доњи Лапац, Срб, Дрвар и Грахово.

До устанка у Србу и Дрвару није дошло по директиви Комунистичке партије Југославије већ су га организовали и подigli крајишки Срби да одбране право на сопствени живот и опстану на својим вјековним огњиштима. Тек касније је КПЈ преузела водство над једним дијелом устаника. Огромна већина крајишких Срба није ишла у партизане да би се борила за комунистичку власт већ против геноцидне политике усташког режима и за слободу.

Једна од најбруталнијих лажи проусташких снага јесте да Срби прије устанка нису били угрођени од усташког режима иако многе чињенице говоре супротно. Прије 27. јула из најјачег усташког мјеста Боричевац и других праваца усташе су изводиле звјерске и масовне покоље над српским ци-

вицима односно женама, дјецом и старцима у Суваји, Клобуку, Небљусима, Бушевићу и другим селима. Међутим, за велику већину Хрвата устанак у Србу није био антифашистички већ су сматрали да је у питању побуна четника, комуниста и талијанских фашиста против Хрвата и Хрватске и да су ти побуњени починили геноцид над Хрватима.

Тзв. хрватска левича упорно понавља безочну лаж да су устанак у Србу дигли заједно српски и хрватски народ и да је исти означио почетак заједничке борба Срба и Хрвата за слободу. Српски народ у НДХ је 1941. године био препуштен сам себи јер је велика већина Хрвата била на страни НДХ. Ријетки Хрвати и муслимани су били од почетка у антифашистичком покрету. Туђманов режим је 1990. године укинуо Дан устанка као државни празник и на тај начин само потврдио да наставља политику усташког режима.

У Хрватској се, због међународне јавности, промовише врхунска лаж да су Хрвати најмасовније од свих народа бивше Југославије учествовали у антифашистичкој борби. Добро је познато да је огромна већина хрватског народа учествовала у оружаним снагама НДХ и да су Хрвати у значајнијем броју почели да ступају у партизане тек 1944. године када је већ био познат исход Другог свјетског рата.

		СРПСКИ АДВОКАТ И ПОЛИТИЧАР, БИВШИ ГРАДОНАЧЕЛНИК НОВОГ САДА, СА СЛИКЕ		АЛКА-ЛОИД ОПИЈУМА	ИМЕ ПО РОЂЕЊУ ЛИЧНОСТИ СА СЛИКЕ	ЛИК ИЗ СТРИПА МАНГА У ЈАПАНУ
		ИЗБАВ-ЉЕЊЕ				
		РАНИЛИ ФУД-БАЛЕР БРАЗИЛА				
		НОВАЦ У ЕУ (МН.)				
		ПОЗО-РИШНИ ГЛЕДА-ЛАЦ (ГР.)				
НАСЕЉЕ КОД ТИТЕЛА, РОДНО МЈЕСТО ПОЛИТИЧАРА СА СЛИКЕ		ВРСТА ПРЕГРАДЕ У ЦРКВИ	ВРЕ-МЕНСКИ ТЕРМИН	КОЊСКА ОПРЕМА ЗРАКО-ПЛОВИ		
ЖЕНИНА БАШТИНА (МН.)					МЕТАР БОЈА ЗА КОСУ	
ТЕШКА ЦИПЕЛА СА ПОТ-КОВОМ						
ЗАПА-ЊЕН, УЖАСНУТ						ВРСТЕ ОПРЕМЕ ЗА СПОР-ТИСТЕ
ЛИЧНА ЗАМЈЕ-НИЦА			ФИЗИЧАР, ГЕОРГ ТРОМО, ЛАГАНО		КОЊ У ПЈЕСМИ ПЈЕВАЧ, МИЛЕ	
ЉЕКО-ВИТА БИЉКА, ВИРАК						РЕОМИР ПЈЕСНИК УЈЕВИЋ
ИЗЛЕЂИ СЕ ИЗ ЈАЈЕТА						
НЕТО			МОРА-ЛИСТА, ЕТИЧАР Е. В.			
СРПСКО КОЛО	ИТАЛИЈ. ПИСАЦ, ПЈЕТРО ИСТОК					
РАНИЛИ ПЈЕВАЧ, САФЕТ						ТРЕЋИ ВОКАЛ

Решене: спас, Вава, евро, теат, орма, мирази, м, окованка, шокиран, он, Ом, ат, росник, Р, испилити, Нто, етик, Аретино, Исовић, и, и.

КАЛИГРАФСКИМ ПЕРОМ ДО КОРИЈЕНА

У организацији Одбора за образовање Заједничког вијећа општина (ЗВО) Вуковар, на Дивчибарима је од 15. до 21. јула 2026. године одржана 8. по реду Летња школа калиграфије *Пућевима Захарија Орфелина*. Овај традиционални пројекат окупио је 58 најталентованијих ученика шестог и седмог разреда из 10 основних школа са подручја Вуковарско-сремске и Осјечко-барањске жупаније који се образују по моделу А.

Током седам дана боравка, кроз интензивне радионице под стручним вођством дипломиране умјетнице Раде Марковић, ђаци су савладавали и усавршавали технике калиграфије и иконописања. Поред пријеподневног и послјеподневног умјетничког рада, програм је био обogaђен спортским садржајима, рекреацијом и богатом теренском наставом. Ученици су имали прилику да обиђу Ваљево, рођену кућу војводе Живојина Мишића, манастире Лелић и Јоване, као и да остваре заједнички успон на Црни врх.

Предсједник ЗВО-а Дејан Дракулић и предсједница Одбора за образовање Милица Стојановић на-

гласили су да школа, уз развој креативности, успјешно повезује младе са културном и духовном баштином матичне земље. Резултати овогодишњег рада биће представљени на свечаној изложби у Српском културном центру у Вуковару, а у плану је и ретроспектива свих досадашњих награђених радова. Пројекат је финансиран средствима Министарства науке и образовања РХ, уз подршку партнерских институција из Србије.

SRBLHR

ВЕЧЕ ПОЕЗИЈЕ, ПЈЕСМЕ И ЗАВИЧАЈНЕ ДУШЕ ВИДЕ ЗЕЦ

» Милка Васић Глушац, Вида Зец, Драган Ђорђевић, Гордана Шолевић Суботић

ИСТИНА ЈЕ У ОЧИМА

У сали Дома ратних војних инвалида у Београду 4. јула одржана је промоција нове књиге *Истина је у очима* пјесникање, текстописца и етно-вокалне солисткиње Виде Зеца. Вече је протекло у знаку поезије, музике и емоција, а бројни пријатељи, поштоваоци њеног стваралаштва и чланови Културне заједнице Крајине окупили су се како би заједно прославили још једно значајно Видино остварење.

Кроз програм је публику водио Бранко Станковић, који је представио богат животни и умјетнички пут ауторке.

Вида Зец рођена је у Костајници, на велики православни празник Видовдан. Позната је као етно-вокална солисткиња, текстописац и пјесникиња, учесница бројних фестивала и телевизијских емисија на којима је освојила велики број признања. Чланица је више књижевних удружења – Удружења писаца *Поетша*, *Скадарлијске боемије*, Књижевне заједнице Крајине, Удружења писаца Србије, Удружења књижевника у отаџбини и расијању, а један је од оснивача Културне заједнице Крајине. Њене пјесме објављене су у десетинама зборника, а како сама истиче, „Београд јој је у срцу, а Костајница у души – нераздвојни као Дунав, Сава и Уна”.

Рецензију за књигу написала је књижевница Милица Лилић, која је била оправдано одсутна, а њен осврт је прочитао Бранко Станковић.

– Вида Зец израсла је на традицији народних предања и у својој поезији афирмише истинске, традиционалне вриједности. Свјесна да се оне у савременом времену све више потискују и омаловажавају, настоји да их оживи и сачува као непролазно духовно благо. Њена поезија позива на морал, слогу, богобојажљивост, бригу о ближњима и поштовање завјета предака. Иако је њен пјеснички израз једноставан, идејна снага њених стихова снажно опомиње на опасност губљења идентитета и удаљавања од правих вриједности. Музикалност и осјећајност њене поезије откривају њезну душу која непрестано трага за вјечном љубављу – нагласила је Лилићева.

Предсједник Културне заједнице Крајине Жељко Рабљеновић захвалио је Види Зеца на дугогодишњој оданости и несебичном раду у удружењу.

– Ове година обиљежавамо 15 година постојања Културне зајед-

нице Крајине. Многи су били дио нашег удружења, али је Вида свих ових година остала уз нас. На томе јој дугујемо велико поштовање и захвалност. Она није само солисткиња наше женске пјевачке групе и пјесникиња у књижевном клубу – она је много више од тога. Вриједна је, одговорна, искрена и увијек спремна да помогне. Посебно је важна њена подршка новим члановима, којима својом добротом и разумијевањем улива сигурност и подстиже их да остану дио наше заједнице – рекао је Рабљеновић.

Он је додао да је Видина поезија прожета мотивима завичаја, ријеке Уне и крајишког поднебља, што њеним стиховима даје посебну снагу и препознатљивост.

У знак захвалности за допринос раду Културне заједнице Крајине, предсједник Управног одбора Слађан Пејић уручио је ауторки пригодан поклон.

Топле ријечи о Види Зеца упутила је и предсједница Скупштине УТЕКС-а Драгица Нарић.

– За Виду је тешко пронаћи довољно лијепе ријечи. Прије свега, она је добар човјек и искрен пријатељ. Посебну радост ми причињава што пјева моју пјесму *Анђели нам божуре чувају*, јер знам да је сваки њен наступ испуњен искреном емоцијом – рекла је Нарићева.

Промоција је била испреплетена музичким и поетским програмом. Вида Зец је заједно са Милком Васић Глушац извела неколико пјесама уз музичку пратњу Драгана Ђорђевића на хармоници и Драгана Јовића на фрули. Са Маринком Рондовићем отпјевала је и познату крајишку пјесму *Шта тио радиш, Маро* што је публика наградиле дугим аплаузом. Наступиле су и мушка и женска пјевачка група Културне заједнице Крајине.

Стихове из збирке казивали су Милка Васић Глушац, Гордана Шолевић Суботић и ауторка које су својим интерпретацијама додатно приближиле публици емоцију и поруку Видине поезије.

Промоција књиге *Истина је у очима* показала је да поезија која његује завичај, вјеру, породицу и традицију и данас има своју вјерну публику. Било је то вече испуњено искреним ријечима, музиком и сјећањима, али и потврда да је Вида Зец својим стваралаштвом оставила дубок траг у културном животу крајишких Срба.

ДРАГАНА БОКУН

СЛАВСКО ПОЉЕ ЧУВА УСПОМЕНУ НА ВЕЛИКОГ ФУДБАЛСКОГ РАДНИКА

Буња освојио меморијал Горана Буњевчевића

Славско Поље је и ове године било мјесто сусрета спорта, пријатељства и успомена, пишу загребачке *Новости*. На игралишту поред некадашње основне школе, у суботу, 25. јула, одржан је трећи Меморијални турнир *Горан Буњевчевић Буња*, посвећен једном од најпознатијих фудбалера који су потекли из овог краја.

Побједнички пехар припао је екипи *Буња*, коју су чинили Горанови пријатељи из Београда, уз појачања домаћих фудбалера из Карловца и *Пештрове торе* из Војнића. У финалној утакмици савладали су екипу састављену од играча *Пештрове торе* и других екипа резултатом 3:2.

Турнир је одигран у формату такозваног „сређег ногомета“, на терену чија је дужина приближно одговарала ширини стандардног фудбалског игралишта. Екипе су наступале са пет играча у пољу и голманом, а пред више стотина посјетилаца такмичило се десет екипа, распоређених у двије групе.

ТРАДИЦИЈА КОЈА ВРАЋА ЉУДЕ У ЗАВИЧАЈ

Фудбалски турнири у Славском Пољу имају дугу традицију. Некадашњи локални клуб *Борац* организовао их је више пута годишње, поводом празника или у знак сјећања на преминуле играче.

Ту традицију прије три године наставили су Горанова породица и пријатељи, предвођени његовим оцем Пером и братом Мирком, одлучивши да турнир понесе име човјека чији је живот остао нераскидиво повезан са фудбалом.

Идеја је била једноставна – да се спортом, дружењем и окупљањем сачува успомена на Горана. А данас је Меморијал много више од спортског такмичења.

Он је прилика да се у Славском Пољу поново сретну људи који су живот наставили у различитим градовима, али који своје коријене и даље препознају у овом крају.

На овогодишњем турниру наступиле су екипе из Бусија, крајишког насеља у близини Земуна, Београда, Моравица, Гомирја, Јасенка, Војнића, Вргинмоста, Крњака и Карловца.

Тако је једно мало игралиште поново постало мјесто сусрета Крајишника расутих на различитим странама, али повезаних истим завичајем и успоменама.

ПРИЗНАЊЕ НАЈСТАРИЈЕМ УЧЕСНИКУ

За најбољег играча турнира проглашен је Мирко Буњевчевић, Горанов брат, који је својим наступом још једном показао да фудбалска даровитост није случајност у породици Буњевчевић. Ипак, Мирко је одлучио да признање уступи најстаријем учеснику турнира, Ђури Сучевићу Џаји. Тај гест можда

је најбоље показао дух цијелог Меморијала – овдје резултат није једино што се памти.

Пехар за фер-плеј припао је екипи *Гачуци*, коју су чинили најмлађи учесници турнира из Војнића и Вргинмоста.

Ни наградни фонд није био занемарљив. Побједничкој екипи припало је 1.500 евра, другопласираној 1.000, а трећепласираној 700 евра.

Пехаре и признања најбољима уручио је начелник Општине Вргинмост Милан Врга.

– Драго ми је да турнир постаје традиција, с циљем да Меморијал постане један од највећих амбасадора спорта с подручја Вргинмоста. Посебно ми је драго што породица Буњевчевић жели да се турнир одржава баш у Славском Пољу, одакле је Горан започео своју сјајну фудбалску каријеру – казао је Врга.

ОД СЛАВСКОГ ПОЉА ДО ХАГА

Горан Буњевчевић је свој фудбалски пут започео управо у Славском Пољу, али га је живот убрзо одвео далеко од завичаја. Заједно са братом Мирком, прве фуд-

балске кораке направио је у Сплиту, гдје је њихов отац Перо радио, а потом су након пресељења у Загреб прошли и кроз омладинску школу *Динамо*.

Породица се касније преселила у Београд, а Горан је наставио да гради каријеру у клубовима попут *Уба*, *Графичара*, *Рада* и *Црвене звезде*.

Његов таленат није остао непримијењен ни ван граница Србије. Играо је у Енглеској за *Тошентхем*, а потом и у Холандији за *Ден Хаг*.

Након играчке каријере наставио је да буде дубоко везан за фудбал. Био је председник Фудбалског клуба *Земун*, спортски директор *Црвене звезде* и спортски директор фудбалске репрезентације Србије.

Његов животни и спортски пут био је кратак, али изузетно богат.

Нажалост, Горан је преминуо 2018. године, током Свјетског првенства у Русији, од последица можданог удара.

– Богата спортска каријера, нажалост, трагично се завршила 2018. године за вријеме Свјетског првенства у Русији, када је Горан преминуо од последица можданог удара – подсјетио је Врга.

Три године након покретања Меморијала, јасно је да је Гораново име постало више од имена једног фудбалског турнира.

Оно је постало повод да се људи врате у Славско Поље, да се сретну стари пријатељи, да најмлађи упознају причу о човјеку који је из овог краја стигао до великих европских стадиона и да се завичај поново испуни животом.

Хуманост на дјелу: Како је Љубиње фудбалом и добротом ујединило људе

Јубиларни, 20. Хуманитарни турнир у малом фудбалу у Љубињу још једном је показао да за велика дјела нису пресудни величина буџета ни број становника, већ воља да се учини нешто добро за своју заједницу.

Овог љета, кроз продају улазница по симболичним цијенама и добровољне прилоге, прикупљено је рекордних 14.500 конвертибилних марака, који су без буке и медијске фарсе стигли до оних којима су најпотребнији.

ЈЕДИНСТВЕНИ У ХЕРЦЕГОВИНИ

Оно по чему је овај турнир јединствен у Херцеговини јесте строго правило утврђено још од оснивања – право наступа имају искључиво играчи који живе у Љубињу или воде поријекло из овог краја. Томе у прилог говори и чињеница да се турнир одржава у срцу љета, када се у завичај враћају људи из дијаспоре.

Један од главних организатора и дугогодишњи ослонац КМФ *Љубиње*, Недељко Ликић Дудо, истиче да је управо то правило лична карта турнира.

– Сви се међусобно познају – то су пријатељи, рођаци, кумови, комшије. На терену свако жели побједу, али се све завршава спортски. По интересовању публике видим да нисмо погријешили и да то турниру даје посебну емоцију. Остала је суштина: хуманитарни карактер, традицио-

» Иза успјешне организације турнира стоји и уигран тим посвећених људи, међу којима су Данило Шијаковић, Мирко Ликић, Зоран Сорајић и Недељко Ликић, који снажно вуку konce на терену и ван њега како би све протекло у најбољем реду

ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЧИСТУ ДЕСЕТКУ

Вриједне организаторе није било могуће окупити све на једном мјесту за заједничку фотографију, али да би турнир функционисао беспрекорно и био на овако високом нивоу, најзаслужнији су: Недељко Ликић, Мирко Ликић, Зоран Сорајић, Данило Шијаковић, Срђан Пецељ, Марко Тохол, Вељко Кољибабић, Драган Богдановић, Милан Слијепчевић и Душан Козић.

Осим самог управљања турниром, велики допринос дају и они који волонтерски помажу при суђењу утакмица. Уз већ поменуте организаторе, арбитражом на терену истицали су се Милан Мичета, Ненад Лугоња и Ђорђе Сикимић, док је улогу делегата одговорно обављао Миладин Рудан, бринући да све прође у најбољем спортском реду.

За сјајну промоцију, праћење резултата и редовно извјештавање на званичној страници турнира заслужан је био Милан Пудар, у логистичком дијелу и шанку важан ослонац био је Марко Шијаковић, док је за продају улазница и хуманитарни допринос на улазу био задужен Саша Гордић.

нални модел 5+1 и наши домаћи играчи.

Колико су дубоке везе са завичајем најбоље илуструје прича шеснаестогодишњег Максима Ђоровића, члана омладинске селекције београдског ФК 011. Боравећи током љета код баке у Дубровнику, Максим је сваког дана прелазео око 150 километара и чекао на граничним прелазима само како би обукао дрес Жрвња.

– Прије овог турнира Љубиње ми је било готово непознато, а онда сам овдје упознао рођаке за које сам знао само из прича. Побједе и порази ће се заборавити, али људи које сам упознао и осјећај припадности остају заувјек.

БРАНКО ЈАЊИЋ ШАМПИОН

Спортски дио турнира донио је врхунски фудбал и рекордну посјећеност на трибинама. Шампионски трофеј освојила је екипа *Бранко Јањић*, која је у великом финалу савладала старе ривале, екипу *Дубочица*, резултатом 4:1.

Овај тријумф, међутим, има много дубљу симболику од самог спортског успјеха, јер је турнир истовремено и трајно сјећање на човјека чије име екипа поносно носи. Прије тринаест година, управо у вријеме одржавања турнира, трагично је изгубио живот двадесетпетогодишњи Љубињац Бранко Јањић. Наредне године његови пријатељи одлучили су да њихов тим понесе његово име,

па сваки излазак на терен и сваки освојени пехар прерастају у дјело љубави, пријатељства и очувања успомена на Бранка међу генерацијама које се сваког љета окупљају на трибинама.

Јунаци овог финала били су двоструки стријелац Немања Мијатовић, најбољи играч турнира Небојша Ђоровић, најбољи стријелац Страхиња Ђогић, као и голман Срђан Пецељ, ком је припало признање за најбољег чувара мреже. Треће мјесто освојила је екипа *Валерениа*, предвођена четвороструким стријелцем Миланом Ковачем.

Организатори из КМФ *Љубиње* истичу да се најважнија побједа ипак догодила након финалне пиштаљке. Новац је упућен онима којима је помоћ била неопходна, уз потпуно чување њиховог достојанства.

Поред три првопласиране екипе и четвртопласираног тима *Гачуца* Лондон, пун допринос спортском духу и хуманитарном циљу дале су и екипе *Крајиоље*, *Сшара дама*, *Caffe & Night club XL*, *Жрвањ* и *Caffe & pizzeria Atlanta*, које су заузеле позиције од петог до деветог мјеста.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ЈП АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту не изражавају ставове органа који је додијелио средства

» **ФК БУСИЈЕ:** Немања Новаковић, Марко Ђурић, Бранимир Алфировић, Александар Кнежевић, Никола Беадер, Лука Томић, Михајло Арсић, Јован Растовић, Никола Кокир, Алекса Кесић, Бранислав Тарбук, Срђан Комазец, Љубомир Ђалић и капитен Саша Стегњаја. Стручни штаб: председник Дамир Шарић, тренер Ненад Паић, представник Данијел Божић и комесар за безбедност Мирослав Макарун.

» **РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА КОРДУН:** Никола Томашевић, Никола Максимовић, Петар Андрић, Ненад Ђермановић, Лука Карталија, Дарио Пругинић, Страхинја Царевић, Горан Ивановић и капитен Лука Булат. Стручни штаб: селектор/тренер Душко Дејановић и Мирко Карталија.

Бусије побједник петог Кордунашког купа

Јубиларни, 5. Кордунашки фудбалски куп одржан је у суботу, 27. јуна 2026. године, на стадиону ФК Синђелић у Угриновцима код Земунa. Ово традиционално спортско и завичајно дружење још једном је на једном мјесту окупило Кордунаше и Крајишнике свих генерација — како оне из Србије, тако и земљаке са Кордуна, из Западне Европе и прекоокеанских земаља у организацији Сектора за спорт Завичајног клуба Кордунаша.

Учешће су узеле четири екипе: СД Петрова Гора (Војнић), ФК Слоја (Чоноплa), ФК Бусије (Земун) и репрезентација Кордун (Београд). Добродошлицу и поруку да је највећа вриједност ове традиције управо дугогодишње пријатељство, пренијела је водитељка програма Драгана Смиљанић, док је за регуларност на терену био задужен судијски трио: Тадија Томашевић, Страхинја Јовановић и Милош Радичанин.

БУСИЈАМА ШАМПИОНСКИ ПЕХАР

Након узбудљивих мечева, наслов побједника 5. Кордунашког купа заслужено је припао екипи ФК Бусије.

Пехаре, медаље и захвалнице уручили су Александра Карталија, Драгана Смиљанић, Мирко Карталија и Душко Дејановић.

У име СД Петрова Гора присутне је поздравио председник Саша Колар, захваливши домаћинима на одличној организацији, као и гостима из Чоноплe који редовно подржавају заједничке сусрете. Као знак захвалности, Александар Чутурило је у име Клуба Душку Дејановићу уручио макету споменика на Петровој гори, рад макетара Бранислава Мусулина из Војнића.

Присутнима су се обратили и секретар

ФК Слоје Мирко Нинковић, истакавши да њихов клуб са поносом представља Кордунаше у 3. српској лиги Војводина, као и председник ФК Бусије Дамир Шарић, који је изразио задовољство освојеним првим мјестом и истакао да је најважнија побједа заправо његовање пријатељства.

РЕЗУЛТАТИ

- **ФК Бусије – ФК Слога 6:0** (стријелци: Кокир 4, Арсић 1, Алфировић 1)
- **Кордун – НК Петрова гора 1:1**, пеналима 4:3 (стријелци у регуларном дијелу: Царевић за Кордун, Чутурило за Петрову гору. Пенал серија: Карталија, Андрић, Булат и Царевић за Кордун; Чутурило, Стојаковић и Вукобратовић за Петрову гору)
- **Утакмица за 3. мјесто: ФК Слога – НК Петрова гора 0:0**, пеналима 4:3 (пенал серија: Р. Кукић, Ђурић, Вулетић и Дејановић за Слогу; Малбаша, Алексић и Вукобратовић за Петрову гору)
- **Финале: ФК Бусије – Кордун 5:0** (стријелци: Кокир 2, Арсић 1, Кесић 1, Томић 1)
- **За најбољег голгетера турнира проглашен је Никола Кокир (поријеклом из Кестеновца код Војнића и Бурић Села код Крњака) са 6 постигнутих голова. Најмлађи учесник био је Душан Еремић из Војшнице (НК Петрова гора), док је посебно признање — Златна лопта репрезентације Кордуна — уручено капитену Луки Булату за дугогодишњу оданост, пожртвованост и чињеницу да има дупло више голова него наступа за екипу.**

Специјалан поздрав стигао је и од делегације ФК Грачац, који ове године обиљежава вијек постојања. Милан Контић уручио је Душку Дејановићу оригинални јубиларни дрес са бројем 100 и флашу вискија, док је Душан Ђекић поклатио слављеничку мајицу Мирку Карталији. Организаторима се захвалио и Жељко Ђекић, некадашњи голман Грачца.

Даровима су обрадовани и клубови — представницима Петрове Горе (Саши Колару), Слоје (Миловану Диздару) и Бусија (Мирославу Макаруну) уручене су лопте Пума, дар Ивана Савића.

Посебну драг турниру дало је присуство ветерана Петрове Горе који су за клуб наступали од педесетих година прошлог вијека, па све до реоснивања деведесетих: Јован Косијер, Ђука Гвоздић, Михајло Бошњак Мигели, Нина Вучинић, Зоран Мартиновић, Рајко Шарић, Жељко Пајић, Данко Коркут, Миомир Цревар, Бојан Трбојевић и многи други. Догађај су подржали и представници НК Будучности из Кнежевић Косе (председник Драган Карталија, секретар Мирослав Миливојевић и дугогодишњи играч Драган Томашевић) најављујући за наредну годину јубилеј — 50 година клуба, затим представници КМФ Крајина (Горан Поповић) и КМФ Гламоч (Илија Дувњак), глумца Дејан Стојаковић, као и тинејџери волонтери Вук Караџић, Владимир Вујичић и Максим Смиљанић.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА У БУСИЈАМА: 80 ГОДИНА ПЕТРОВЕ ГОРЕ

Након такмичарског дијела на стадиону, програм је настављен свечаном Академијом у Парохијском дому Храма Светих Ђирила и Методија у Бусијама, поводом

великог јубилеја — 80 година од оснивања СД Петрова Гора.

Након обраћања водитељке Драгане Смиљанић, парох Драган Зорица одржао је помен за све преминуле фудбалере клуба, након чега је уследио минут ћутања.

Председница Завичајног клуба Кордунаша Бојана Вучић поздравила је скуп и рецитовала ауторску pjesму *Осамдесет година Петрове Горе*. Скупу су се обратили и Слободан Благојевић, као и председник СД Петрова Гора Саша Колар, који је ветеранима подијелио плакете, мајице и привјеске са грбом клуба (на иницијативу Нине Вучинића), након чега је пресјечена и специјално припремљена торта у облику грба клуба, тешка 10 килограма.

ЗАХВАЛНОСТ ОРГАНИЗАТОРА И ДОМАЋИНА

Организатори су упутили посебну захвалност Предрагу Лончару, власнику ФК Синђелић и некадашњем фудбалеру Петрове Горе из Војнића, који је бесплатно уступио стадион и комплетну логику за ову манифестацију.

За традиционални гастрономски ужитак — кордунашку котловину и 100 килограма домаћих кобасица — била је задужена куварска екипа предвођена Драганом и Небојшом Харамбашићем, те Маринком Мусулином, у саставу: Тодор Мамула, Душко Везмар, Дејан Чакиширан, Бранко Дракулић, Милан Ђаковић, Јован Добрић и Жељко Рашета из Карловца. Месо за специјалитете донирала је Драгана Смиљанић, док су дужност конобара волонтерски обављали Душанка Сикирица и Слободан Сикирица.

Успјех манифестације подржали су и појединци и пријатељи клуба: Александра Карталија, Александар Рашета, Слободан Шарац, Раде Кеча, Нина Вучинић, Милош Маћешкић, Мирко Карталија, Рајко Кљуквица, Бојан Трбојевић, Зоран Нишевић, Душан Линта, Дарко Вукић, Милован Смиљанић, Ђорђе Допућ и Милан Комазец, уз вино из Винарије Олућ из Зеленграда.

Подршку су пружиле компаније: *Пeт-си*, *Некшар*, *Мим комерс*, ГТ лине, *Перић транс*, фирма Јована Стојаковића, *Арамбаша ДОО*, *Н Карпо комјани*, *МТД Мусулин*, *Велебаш ДОО*, *ФК Синђелић*, *Фиш Ин*, *Еурошанкшранс*, *ЛДМ*, *Корана шранс* и *Печењара Ледине*.

Са 56 фудбалера на терену, 16 чланова стручних штабова и више од 200 посјетилаца на трибинама и у сали, 5. Кордунашки куп је у потпуности испунио своју мисију. Наредни, шести по реду куп, планиран је за наредну годину у Чоноплe.

ДРАГАНА БОКУН

» **ФК СЛОГА:** Василије Вукас, Вук Ђурић, Радован Арнаут, Јосип Коберски, Раде Кукић, Реља Кукић, Мане Кукић, Алекса Кукић, Милош Шушњар, Лазар Вулетић, Небојша Крмар и капитен Стефан Дејановић. Стручни штаб: председник Милован Диздар, секретар Мирко Нинковић, тренер Бранко Зеџ, економ Драган Вујакић, комесар за безбедност Јово Крнић и чланови управе Драган Косановић и Јово Бошњак.

» **НК ПЕТРОВА ГОРА:** Џенис Ђордић, Милић Вујић, Александар Еремић, Драгомир Луић, Стефан Алексић, Урош Вучинић, Александар Малбаша, Никола Малбаша, Петар Малбаша, Александар Чутурило, Душко Вукобратовић, Александар Рашета, Душан Еремић, Александар Хрстић, Петар Бекић и капитен Ведран Стојаковић. Стручни штаб: председник и тренер Саша Колар, секретар Саша Трбојевић, и члан управе Бојан Добросављевић